

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
2013. gada 16. aprīlī

Sēdi vada Satversmes tiesas priekšsēdētājs Gunārs Kūtris.

G. Kūtris.

Labdien! Lūdzu, sēdieties!

Sākam tiesas sēdi.

Šodien Latvijas Republikas Satversmes tiesa izskatīs lietu Nr. 2012-13-01 ***“Par Civildrošības likuma 483. panta daļā par Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām iesniegt protestu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam”***.

Lieta tiks izskatīta šādā tiesas sastāvā:

tiesnesis Kaspars Balodis, Kristīne Krūma, Uldis Ķinis, Sanita Osipova, tiesas sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesas sēžu sekretāre Elīna Kursiša.

Lietas dalībnieki:

Pieteikuma iesniedzēji — četras juridiskās personas “Yelverton Investment B.V.”, “IAG Industrieanlagen GmbH” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību “IAG”, “Yelverton Investment B.V.”.

Pieteikuma iesniedzējus pārstāv **zvērināti advokāti Daimārs Škutāns un Oskars Jonāns**.

Lūdzu jūsu personas dokumentus uzrādīt tiesu sēžu sekretārei. Paldies.

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, Saeima. Saeimu šodien pārstāv Saeimas Juridiskā biroja juridiskais padomnieks **Jānis Pleps**.

Arī lūdzu dokumentu tiesas sēžu sekretārei.

Saskaņā ar tiesas lēmumu, tiesā par pieaicinātajām personām ir uzaicinātas:

Latvijas Republikas Tiesībsargs. Latvijas Republikas Tiesībsargu pārstāv Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juriskonsulte **Santa Tivaņenkova**... Lūdzu dokumentus un arī pilnvaru... Pieaicinātās personas, kurām pilnvaras nav vēl iesniegtas, lūdzu iesniegt pie reizes arī tiesas sēžu sekretārei.

Pieaicinātā persona Tieslietu ministrija. Tieslietu ministriju pārstāv Tieslietu ministrijas Valsts sekretāra vietiece tiesību politikas jautājumos **Laila Medina**... Paldies.

Pieaicinātā persona Tieslietu ministrijas darba grupas Civildrošības likuma grozījumu izstrādei loceklis un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes lektors **Mārcis Krūmiņš**... Lūdzu personas dokumentu tiesas sēžu sekretārei uzrādīt... Paldies

Un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorants **Martins Osis**.
Lūdzu...

Tātad ir četras pieaicinātās personas.
Vai lietas dalībniekiem ir kādi lūgumi?
Pieteikuma iesniedzēju pārstāvim?

O. Jonāns.

Papildus tam, kas jau ir iesniegts, nav.

G. Kūtris.

Tas ir... kuriem papildus?

O. Jonāns.

Tiem, kas mums ir rakstveidā izteikti. Tātad par atsevišķu divu tiesas nolēmumu izpildes apturēšanu, par atpakaļejoša spēka piešķiršanu Satversmes tiesas spriedumam un prasījuma robežu paplašināšanu.

G. Kūtris.

Par atpakaļejoša spēka piešķiršanu tas būs izskatāms lietas gaitā jautājumā. Attiecībā par divu tiesu nolēmumu apturēšanu. Sakiet, lūdzu, kas šie par nolēmumiem ir? Jums viņi ir pieejami?

O. Jonāns.

Tātad viens nolēmums ir rīcībšēdes tiesas lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai kasācijas tiesas sēdē. Mums tādēļ jau ir iesniegts lietā. To mēs jau pašā sākumā prasījām apturēt tā izpildi. Otrs lēmums, kā jau mēs arī iesniedzām Satversmes tiesai, iesniegumu pēdējo 12. aprīlī elektroniskā veidā... tur ir aprakstīts, ka mēs šādu tiesas lēmumu par tiesvedības atjaunošanu Senātā esam Senātam prasījuši, tiesas sēde ir bijusi nozīmēta, tiesas sēde ir bijusi atlikta. Tātad mūsu ieskatā tās ir procesuālās darbības, ko var veikt tātad aktīvā, atjaunotā tiesas procesā, taču mums nesaprotamu iemeslu dēļ Senāts mums šo lēmumu nedod un lietas materiālos šāda lēmuma nav.

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai Augstākās tiesas Senātā rīcības sēde, kas izskata iesniegto protestu, tā ir noteikta konkrētā datumā šobrīd izskatīšanai?

O. Jonāns.

Šobrīd tiesas sēde pēdējā, kas bija nozīmēta, ir atlikta un pagaidām mums nav informācijas par to.

G. Kūtris.

Ko Satversmes tiesai... kas būtu jāaptur?

O. Jonāns.

Jāaptur mūsu ieskatā... šobrīd Senāts, kamēr Satversmes tiesa nav taisījusi savu lēmumu šajā lietā, nav kavēts... jebkurā brīdī nozīmēt tiesas sēdi un izskatīt lietu. Un līdz ar to mūsu tāpat šī lūguma mērķis ir panākt to, lai Senāts neizskata attiecīgo protestu, kamēr nav pieņemts lēmums šajā Satversmes tiesas lietā.

G. Kūtris.

Saskaņā, ar kuru Satversmes tiesas likuma normu jūs prasāt Satversmes tiesai apturēt dokumentu, kā nav?

O. Jonāns.

Mēs prezumējam, ka viņš ir. Mums viņu nedod. Viss, kas ir mūsu rīcībā, to mēs esam visu informāciju devuši un atliek... tad jums ir jāizvērtē, vai... Katrā gadījumā visi faktiskie apstākļi mūsu ieskatā liecina par to, ka tiesvedība attiecīgajā Senāta lietā ir atjaunota, tikai mums par to neviens neko nesaka.

G. Kūtris.

Senāts ir apturējis... pareizāk sakot, šī rīcības sēde ir apturēta... rīcības sēdes sasaukšana ir apturēta, kamēr Satversmes tiesas spriedums nebūs pieņemts.

D. Škutāns.

Ja drīkst, es varbūtās mēģināšu skaidrību ieviest.

Tāpat situācija ir tāda. 2012. gadā notika Senāta rīcības sēde un sakarā ar šo protestu jautājums ir nodots izskatīšanai kasācijas kārtībā. Tas notika 2012. gadā.

Kad mēs iesniedzām konstitucionālo sūdzību, mēs lūdzām apturēt šī lēmuma izpildi. Toreiz Satversmes tiesas lēmums bija tāds, ka, tā kā Senāts pats ir pieņēmis lēmumu tiesvedību apturēt, tad Satversmes tiesai šis jautājums vairs nav lemjams.

Tagad mēs redzam, ka lietā ir notikušas izmaiņas. Senāts tiesvedību lietā ir atjaunojis. Par to liecina tas, ka ir nozīmēta tiesas sēde bijusi 2013. gadā, pirms Satversmes tiesa ir lēmusi šajā lietā. Tā ir izmaiņa lietā.

Manā izpratnē jebkura tiesa, kad atjauno tiesvedību, tad tas ir darāms ar lēmumu. Sazinoties ar Augstākās tiesas Senātu, man kancelejā paskaidroja, ka šāda lēmuma nav papīra formā izgatavota, jo tāda nav Senāta prakse.

Mēs iesniedzām iesniegumu tomēr šo lēmumu mums nosūtīt, lai mēs viņu varam iesniegt Satversmes tiesā, lai Satversmes tiesai tādējādi būtu divi Senāta lēmumi, par kuru izpildes apturēšanu lemt. Pirmais, par lietas nodošanu kasācijas kārtībā, kas bija 2012. gadā, un otrs — 2013. gada Senāta lēmums, tiesvedību lietā

atjaunot. Mēs esam iesnieguši tagad Satversmes tiesā izdruku no tiesu portāla tiesas.lv, kurā ir redzams, ka tiesvedība lietā nav apturēta. Ieraksts ir, ka tiesvedība ir atlikta. Tādējādi mēs secinām, ka, lai arī mūsu rīcībā nav Augstākās tiesas Senāta lēmuma par tiesvedības atjaunošanu, mēs secinām, ka tiesvedība atjaunota ir.

Kāds ir mērķis šiem te mūsu lūgumiem? Mērķis ir, lai mums visu laiku nebūtu tā kā jāskrien pakaļ pajūgam, nezinot, kad viņš sāks braukt. Mēs arī visu laiku domājam, ka tiesvedība lietā ir apturēta. Izrādījās, ka viņa ir atjaunota. Senāts nozīmē tiesas sēdes. Šobrīd tiesas sēde ir atlikta. Kuru katru brīdi viņa var tikt nozīmēta atkal. Varbūt, pirms Satversmes tiesa taisa nolēmumu šajā lietā.

Lai izvairītos no situācijas, ka Augstākās tiesas Senātā papildus norit tiesvedība, mēs arī lūdzam tādā gadījumā apturēt izpildi šiem te diviem lēmumiem.

Jo, kāpēc ir tiesvedība Senātā? Tāpēc, ka ir rīcības sēdes lēmums nodot lietu kasācijas tiesvedībā. Un kāpēc notiek šobrīd tiesvedībā Senātā? Tāpēc, ka Senāts ir atjaunojis tiesvedību.

Atzīstu, ka mūsu rīcībā nav šī otrā Senāta lēmuma par tiesvedības atjaunošanu lietā, bet mums viņa nav tikai tāpēc vien, ka Augstākās tiesas Senāts mums viņu nav nosūtījis.

G. Kūtris.

Precizēsim. Tātad pēdējā reizē, kad Senāta sēde bija sanākusi, lietas izskatīšana ir atlikta.

D. Škutāns.

Tā ir ierakstīts tiesas.lv. Mēs iesniedzām Satversmes tiesā, manuprāt, pagājušā nedēļā to korespondenci, kas mums ir bijusi no Augstākās tiesas Senāta. Un tā korespondence ir tāda, ka senators Kalvis Torgāns mums ir paziņojis, ka nozīmētā tiesas sēde uz 27. martu, nenotiks. Kad notiks? Paziņosim papildus. Tāda ir situācija.

Es saprotu, ka situācija ir neordināra un es nevaru Satversmes tiesai nosaukt tiesību normu, uz kuras pamata Satversmes tiesa varētu lemt par lēmuma izpildes apturēšanu, kas nav Satversmes tiesas rīcībā.

G. Kūtris.

Skaidrs. Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim arī ir kāds lūgums?

J. Pleps.

Vienīgi vēlējos informēt, ka Saeimas pārstāvis iesniedza arī rakstveida materiālus ar atsevišķu lūgumu pievienot tos lietai. Es pieļauju, ka tas ir pievienots. Citu lūgumu mums nav.

G. Kūtris.

Pieteikuma iesniedzējam šie materiāli tika nosūtīti.

Lai izlemtu pieteikto lūgumu, tiesa izsludina pārtraukumu uz 5 minūtēm.

(Pārtraukums)

G. Kūtris.

Satversmes tiesa nolēma pieteikto lūgumu neapmierināt, jo, saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.2. panta trešo daļu... trešās daļas pēdējais teikums... “lietas ierosināšana Satversmes tiesā liedz attiecīgās civillietas izskatīšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā līdz Satversmes tiesas sprieduma pasludināšanas brīdim”, proti, jebkurai vispārējās jurisdikcijas tiesai ir jāapzinās, ka šādas lietas izskatīšana būtu pretrunā ar Satversmes tiesas likumā noteikto liegumu.

Savukārt attiecībā par nolēmuma apturēšanu 5. daļā runāts, ka konstitucionālās sūdzības iesniegšana neaptur tiesas nolēmuma izpildi. Tiesas nolēmums šajā konkrētajā jūsu lietā Augstākās tiesas Senātā nav vēl pieņemts, lai mēs varētu lemt par tā nolēmuma izpildes apturēšanu.

Tātad pieteiktie lūgumu ir izskatīti.

Līdz ar to paziņoju, ka tiek uzsākta lietas izskatīšana pēc būtības.

Vispirms tiek nolasīts tiesneša ziņojums.

2012. gada 8. jūnijā Satversmes tiesā tika ierosināta lieta Nr. 2012-13-01 “Par Civilprocesa likuma 483. panta daļā par Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām iesniegt protestu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam”.

Pieteikumu iesniedza “Yelverton Investment B. V.”, “IAG Industrienanlagen GmbH”, sabiedrības ar ierobežotu atbildību “IAG un “Yelverton Investmen B. V.”, turpmāk, pieteikuma iesniedzēji, kurā apstrīdēja Civilprocesa likuma 483. panta daļā par Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām iesniegt protestu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam.

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, Saeima.

2012. gada 16. jūlijā Satversmes tiesā saņemts Saeimas atbildes raksts, kas ir pievienots lietai.

Lietai nepieciešamā informācija tika pieprasīta no Tieslietu ministrijas un Tiesībsarga. Iesniegtie dokumenti arī ir pievienoti lietai.

Satversmes tiesa 2013. gada 13. martā rakstveida procesā uzsāka lietas izskatīšanu pēc būtības un secināja, ka, saskaņā ar Satversmes tiesas objektīvās izmeklēšanas procesuālās ekonomijas principu, taisnīga un vispusīga lietas izskatīšana un pieteikuma iesniedzēja pēc lietas nodošanas izskatīšanai pieteikto lūgumu

izvērtēšana un Saeimas viedokļu uzklauššana ir iespējama tikai tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 27., 28. pantam.

Uz tiesas sēdi minētajā lietā tika uzaicināti: pieteikuma iesniedzējs, institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu un pieaicinātās personas — Tiesībsargs, Tieslietu ministrija, Tieslietu ministrijas darba grupas Civilprocesa likuma grozījumiem izstrādei loceklis, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes lektors Mārcis Krūmiņš, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorants Martins Osis.

Ar 2013. gada 7. janvāra Satversmes tiesas priekšsēdētāja lēmumu lieta Nr. 2012-13-01 tika nodota izskatīšanai. Paziņojums par lietas izskatīšanu publicēts 2013. gada 18. martā oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis". Lietas dalībniekiem ir pienācīgi paziņots par tiesas sēdi.

Lietas dalībnieki — pieteikuma iesniedzēja pārstāvis, zvērināts advokāts Oskars Jonāns un institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu — Saeimas, pārstāvis, Jānis Pleps ir iepazinušies ar lietas materiāliem un apliecinājuši to ar savu parakstu.

Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi par tiesneša ziņojumu? Nav Paldies.

Ja jautājumu nav, uzklaušsim lietas dalībniekus.

Pēc būtības tā tad ir apstrīdēta Civilprocesa likuma norma, kura uz šo brīdi jau ir zaudējusi savu spēku. Un šādā situācijā Satversmes tiesas likums tiesai atļauj lietu izbeigt. Tādas tiesības ir, protams, ja vien nav kādi apstākļi, kāpēc šī lieta ir jāskata.

Satversmes tiesa šo lietu ir nolēmusi skatīt viena iemesla dēļ, pieteikuma iesniedzējs ir lūdzis vērtēt spriedumā normas atbilstību Satversmei un piešķirt mūsu spriedumam atpakaļvērstu spēku, lai attiecībā uz pieteikuma iesniedzējiem šī norma netiktu piemērota.

Tā tad mums ir jāvērtē šīs normas atbilstība Satversmei, vai tā rada aizskārumu, vai šobrīd tā vēl rada aizskārumu.

Lūdzu, pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem ir šobrīd vārds izskaidrot lietas faktiskos apstākļus un arī juridisko pamatojumu izklāstīt.

Vienīgi atgādinu, ka saskaņā ar Satversmes tiesas likumu uzstāšanās laiks kopumā ir 30 minūtes.

Lūdzu, jums vārds!

O. Jonāns.

Paldies, godātā tiesa!

Ņemot vērā to, ka esam iesnieguši gan konstitucionālo sūdzību, gan arī snieguši rakstveidā papildus viedokli par dažādiem šajā lietā būtiskiem jautājumiem, tad es varbūt paskaidrojuma sniegšanas laikā runāšu par Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, kas ir saistīta ar protesta iesniegšanu. Un, ja kolēģim būs kas papildināms, tad viņš mani papildinās.

Tātad mēs savā konstitucionālajā sūdzībā esam norādījuši, ka saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas... es to turpmāk saukšu par tiesu... praksi un atbilstoši Eiropas Cilvēku un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju, kuru turpmāk saukšu par konvenciju... tātad mēs esam savu pieteikumu jeb konstitucionālo sūdzību pamatojuši ar šīs konvencijas pantiem un arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi.

Un tātad, ko tad Cilvēktiesību tiesa ir noteikusi savos spriedumos saistībā ar šāda protesta iesniegšanu?

Tātad jau tālajā 1999. gadā 28. oktobrī Cilvēktiesību tiesā lietā Brumeresku pret Rumāniju tiesa norādīja, ka konvencijas 6. panta pirmajā punktā paredzētās tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu ietver sevī arī tiesiskās noteiktības principu, kas cita starpā pieprasa to, ka netiks pārskatīti spēkā stājušies un galīgi spriedumi. Izpratni par tiesiskās noteiktības principu Cilvēktiesību tiesa turpmāk ir atklājusi daudzos, daudzos savos spriedumos, kas ir taisīti pārsvarā faktiski tikai un vienīgi pret bijušajām PSRS dalībvalstīm, jo protesta procedūra kā tāda ir raksturīga tikai tātad šīm PSRS valstīm.

Tātad vispirms par Krieviju. Tātad, pirms sākt runāt par spriedumiem, kas taisīti pret Krieviju, vispirms jānorāda, ka attiecīgajās Cilvēktiesību tiesas lietās Krievijā bija spēkā 1964. gada Civilprocesa kodekss, kura 319. un 320. pants paredzēja, līdzīgi kā mūsu Civilprocesa likuma 483. pantam, ka noteiktos gadījumos spēkā stājušos tiesas spriedumus var pārskatīt uzraudzības kārtībā uz valsts amatpersonas protesta pamata.

Un tātad šīs lietas, kas saistītas ar Krieviju, pēc savas būtības ir tādas, ka protesti tātad ir iesniegti no valsts amatpersonu puses. Vai nu tas ir bijis kāds augstākas tiesas instances tiesnesis, vai arī ģenerālprokurors.

Jau 2003. gada 3. decembrī Cilvēktiesību tiesa pieņēma spriedumu lietā Rjabih pret Krieviju. Šajā spriedumā Cilvēktiesību tiesa atsaucās uz jau manis iepriekš minēto spriedumu Brumeresku lietā, atzina tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu pārkāpumu un norādīja, ka prāvnieku tiesības uz tiesu ir iluzoras, ja dalībvalstu tiesu sistēmas pieļauj to, ka augstākas instances tiesa atceļ zemākas instances tiesas spriedumu vai lēmumu, kas ir stājies spēkā, uz valsts amatpersonas pieteikuma pamata.

Tāpat tiesa norādīja, ka izlietojot uzraudzības procedūru, lai atceltu spēkā stājušos tiesas nolēmumu, nacionālā tiesa ir pārkāpusi tiesiskās noteiktības principu un pieteicēja tiesības uz tiesu, kas paredzētas konvencijas 6. panta pirmajā punktā.

Tālāk. 2007. gada 18. aprīlī tiesa pieņēma spriedumu lietā Stitkov pret Krieviju. Arī šajā lietā tiesa atzina tiesības uz taisnīgu tiesu pārkāpumu un faktiski pilnībā atkārtoja to argumentāciju, kas bija iekļauta jau iepriekš minētajā Rjabih lietā.

Tāpat Cilvēktiesību tiesa papildus atsaucās uz savu 2002. gada 6. novembra spriedumu lietā "Sovtransavto holding" pret Ukrainu norādot, ka tiesu sistēmas, kurās

pastāv protesta procedūras, kā tādas nav savienojamas ar tiesiskās noteiktības principu, kas noteikts konvencijas 6. pantā.

G. Kūtris.

Es atvainojos. Mazlietīn precizēsim.

Jūs gribat paplašināt prasījumu plašāku nekā Satversmes tiesā ir rosināta lieta. Jūs runājat par uzraudzības protestu kā tādu vispār, lai gan lieta ir rosināta daļā par Senāta departamenta priekšsēdētāja tiesībām iesniegt protestu. Un argumentācija jums bija par to, ka jūs neticat, vai tā būs objektīva un taisnīga tiesa, ja tiesas Senāta departamenta priekšsēdētājs iesniedz šo lietu. Jūs pieļāvāt, ka to protestu varētu iesniegt ģenerālprokurors. Tas bija jūsu pieteikuma faktoloģiskais materiāls. Jūs šobrīd gribat prasījumu plašāku paņemt pa visu institūtu kā tādu.

O. Jonāns.

Nē, vienkārši es vēršu tiesas uzmanību, kāda ir Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse. Manā...

G. Kūtris.

Es vienkārši tikai vēršu jūsu uzmanību uz to.

O. Jonāns.

Manā... es tālāk arī runāšu par tiesas spriedumiem, kuros ir augstākas instances tiesas tiesnesis iesniedzis protestu.

Jā... un tāpat, kā jau es minēju, tāpat šajā lietā Stitkov pret Krieviju tiesa atzina, ka ir pārkāpts konvencijas 6. pants, atceļot spēkā stājušos tiesas spriedumu.

Virktne spriedumu par protestiem, kas ir iesniegti par spēkā stājušiem tiesas spriedumiem ir taisīti arī pret Ukrainu. Un, tāpat kā Krievijā, tāpat arī kā tagad Latvijā, attiecīgajā laikā Ukrainā bija spēkā 1964. gada Civilprocesa kodekss, kura 327. pants un 328. pants paredzēja to, ka spēkā stājušos tiesas spriedumu var pārskatīt valsts amatpersona, kā Augstākās tiesas prezidents, ģenerālprokurors vai arī citi Ukrainas tiesu tiesneši uz šo te personu protesta pamata.

Vienu spriedumu jau es minēju, tas bija 2002. gada 6. novembra spriedums lietā "Sovtransavto holdings" pret Ukrainu, kurā Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka tiesu sistēmas, kurās pastāv protestu procedūras kā tādas, nav savietojamas ar tiesiskās noteiktības principu.

2005. gada 5. jūlijā Cilvēktiesību tiesa pieņēma spriedumu lietā "Agrotehserviss" pret Ukrainu. "Agrotehserviss", starp citu, bija Latvijas-Ukrainas kopuzņēmums. Un šajā spriedumā tiesa atzina arī konvencijas 6. panta pirmā punkta pārkāpumu. Un protestu par spēkā stājušos spriedumu bija iesniedzis ģenerālprokurors.

Turklāt, šī lieta ir interesanta ar to, ka Cilvēktiesību tiesa atzinusi ir konvencijas 6. punkta pārkāpumu, neskatoties pat uz to, ka gala rezultātā pēc protesta izskatīšanas tiesvedība beidzās pieteicējam ar labvēlīgu spriedumu.

Tālāk. 2005. gada 30. martā Cilvēktiesību tiesa pieņēma spriedumu lietā Svetlana Noumenko pret Ukrainu. Šajā spriedumā tiesa atkārtoja savus iepriekš paustās atziņas spriedumos Rjabih pret Krieviju un “Sovtransavto holding” pret Ukrainu un norādīja, ka tiesai nav nekāda pamata atkāpties no savas iepriekšējās judikatūras.

Pēdējais bija Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā Timotjevičs pret Ukrainu, kas tika taisīts 2006. gada 8. februārī. Šajā lietā protestu iesniedza par spēkā stājušos tiesas spriedumu ģenerālprokurors un Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka ar to ir pārkāpts konvencijas 6. panta pirmā punkta noteiktais tiesiskās noteiktības princips.

No visa iepriekš teiktā ir acīmredzams, ka normatīvais regulējums attiecībā uz protestiem Krievijā, Ukrainā ir faktiski ļoti līdzīgs tam, kāds pastāv šodien... vai attiecīgajā laikā attiecībā uz pieteicējiem pastāvēja Latvijā. Un tā kā attiecībā uz pieteicējiem un to panāko Ventspils tiesas spriedumu ir iesniegts valsts amatpersonas protests, tātad Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja protests, tad mūsu ieskatā Satversmes tiesai šajā lietā jānonāk pie tādiem pašiem secinājumiem, pie kādiem nonākusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa savos spriedumos pret Krieviju un Ukrainu, kā arī citām postpadomju valstīm, ka protesta iesniegšanas rezultātā ir pārkāpts pieteicēja tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu tiesā. Un tādējādi ir pārkāptas arī tiesības uz taisnīgu tiesu, kas noteiktas Satversmes 92. pantā, līdz ar ko apstrīdētā tiesību norma, kas pieļauj šādu cilvēktiesību pārkāpumu, nav uzskatāma par atbilstošu Satversmes 92. pantam.

Mēs, kā jau arī norādīts mūsu konstitucionālajā sūdzībā, pēc būtības neapstrīdam to, ka atsevišķos dzīves gadījumos būtu pieļaujams pārskatīt spēkā stājušos tiesas nolēmumus, jo ir dzīvē gadījumi, kad tas patiešām ir vajadzīgs. Taču mūsu ieskatā saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi tas nekādā gadījumā nav pieļaujams uz valsts amatpersonas, mūsu gadījumā, Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja protesta pamata, jo šādas protestu sistēmas kā tādas ir neatbilstošas tiesiskās noteiktības principam.

Šādu protestu sistēmas nepieļaujamību ir sapratusi arī PSRS... es atvainojos... Krievija, kas ir tiešā PSRS mantiniece un arī tātad mantiniece faktiski PSRS iedibinātai protestu sistēmai. Un 2003. gada 1. februārī Krievijā stājās spēkā jauns Civilprocesa kodekss, no kura tika tātad izņemta ārā iespēja valsts amatpersonām iesniegt protestus par spēkā stājušos spriedumu. Šobrīd šāda iespēja ir saglabāta prokuroriem tikai tad, ja prokurors ir bijis lietas dalībnieks. Krievijā šobrīd viss notiek uz... tātad lietu iespējamā pārskatīšana notiek uz lietas dalībnieku vai kādas trešās personas, kuras tiesības ir aizskartas ar spriedumu, pieteikuma pamata tiesai, nevis uz

valsts amatpersonas protesta pamata. Un tikai pēc tam, kad Krievija savos normatīvajos aktos izdarīja attiecīgos regulējumus, Cilvēktiesību tiesa nedaudz atkāpās no savas striktās judikatūras, saskaņā ar kuru tiesu spriedumu pārskatīšana nebija pieļaujama uz valsts amatpersonu protesta pamata, un atsevišķos gadījumos tomēr ir lēmusi, ka tiesas spriedumu pārskatīšana ir pieļaujama.

Kā viens no piemēriem bija tātad gadījums, kas ir norādīts lietā Procenko pret Krieviju, kas ir 2009. gada 29. janvāra spriedums, kur civillietā spriedums tika taisīts par tiesībām lietot ēku, nepieaicinot lietā kā dalībnieku zemes zem šīs ēkas īpašnieku. Protams, pēc tam ir bijušas arī citas lietas pret Krieviju, saistībā ar jauno regulējumu, taču Cilvēktiesību tiesa savos spriedumos pēc attiecīgo grozījumu izdarīšanas tik un tā ir norādījusi, ka tātad spēkā stājušos tiesas nolēmumu pārskatīšana ir pieļaujama tikai izņēmumu ārkārtējos gadījumos un pie šādiem nekādā gadījumā nav pieskaitāms tāds gadījums, ka kāds augstākas instances tiesas tiesnesis nepiekrīt zemākas instances tiesas tiesneša vērtējumam vai likuma interpretācijai. Šādas atziņas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi gan minētajā Procenko pret Krieviju lietā, gan lietā Kot pret Krieviju, gan arī lietā Pugač un citi pret Krieviju.

Savas uzstāšanās nobeigumā es rezumējot vēlos norādīt tātad, ka saskaņā ar Cilvēktiesību tiesas praksi un atbilstoši Cilvēktiesību konvencijas 6. panta pirmajā punktā minētajai izpratnei par tiesībām uz taisnīgu lietas izskatīšanu, protestu iesniegšanu par spēkā stājušiem tiesas spriedumiem. Un mūsu gadījumā tas ir protests no Augstākas tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja puses... tas ir tas, ar ko ir pārkāptas mūsu tiesības uz taisnīgu tiesu. Un saskaņā ar Cilvēktiesību tiesas praksi tātad šāda protesta iesniegšana par spēkā stājušos tiesas spriedumu viennozīmīgi pārkāpj konvencijas 6. panta pirmo punktu. Un atkāpes no šādas tiesas sprieduma pārskatīšanas Cilvēktiesību tiesa ir pieļāvusi tikai pēc tam, kad jau valsts ir nomainījusi savu tiesisko regulējumu, paredzot, ka tātad spriedumu pārskatīšana notiek uz personas pieteikumu tiesai pamata, nevis uz amatpersonas protesta pamata.

Tas man arī būs viss. Varbūt kolēģim...

G. Kūtris.

Latvijas likumu vērtējumu arī... mēs Krieviju beidzām vērtēt...

D. Škutāns.

Papildinot kolēģi...

Par mūsu konstitucionālo sūdzību ir jautājums, kāpēc nebija lūgts jau no paša sākuma atzīt šo normu par spēkā neesošu no pieņemšanas brīža... Atbilde ir gaužām vienkārša: mēs apskatījāmies, kāda ir bijusi tā likumdošana un gadus desmit un piecpadsmit šī tiesību norma jau ir bijusi un man personīgi nebija zināms, ka Augstākā tiesa sarakstās ar Tieslietu ministriju un citām institūcijām, lai šajā tiesību

normā veiktu grozījumus. Un protams, ka pēc tam, kad šī lieta Satversmes tiesā jau bija ierosināta, pēc tam mēs uzzinājām, ka šādi grozījumi ir paredzēti un protams, tas ir jauns apstāklis. Tieši tāpēc pēc tam mēs lūdzām atzīt šo tiesību normu par spēkā neesošu no tās pieņemšanas brīža. Un lūdzam spriedumam piešķirt atpakaļejošu spēku. Kāpēc? Tāpēc, ka pamattiesību aizskārums arvien mums nav novērsts.

Kā viņš izpaužas? Viņš izpaužas tādējādi, ka tiesvedība Augstākās tiesas Senātā arvien izbeigta nav. Šis protests gaida savu izskatīšanu, ja vien Satversmes tiesa nelemj citādāk.

Mēs esam iesnieguši Satversmes tiesai pierādījumus, ka ir notikušas tiesas sēdes, ka tiesas sēdes arvien ir tikušas nozīmētas un lieta ir tikai atlikta. Tātad viņa turpinās.

Tātad sekas mums turpinās. Un šīs sekas turpinās ne uz kāda cita pamata, kā uz Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 63. punktu. Tāpēc mēs Satversmes tiesai arī lūdzām šo te tiesību normu atzīt par spēkā neesošu ar tās pieņemšanas brīdi. Kāpēc? Tāpēc, ka šī tagad ir tā tiesību norma, uz kuras pamata jeb ar kuras palīdzību Saeima turpina aktīvi... turpina mums šīs negatīvās sekas pamattiesību aizskārums. Ja nebūtu Civilprocesa likumā pārejas noteikumu 63. punkta, es pieļauju, ka Augstākās tiesas Senāts tiesas sēdes neņemtu, bet šobrīd manā izpratnē Augstākās tiesas Senāts nozīmējot tiesas sēdi ir diezgan skaidri pateicis, ka sakarā ar Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 63. punktu Augstākās tiesas Senātam šī protesta tiesvedība ir jāturpina.

Tādējādi tās sekas, kādas mums viņas bija pirms apstrīdētās tiesību normas, pirms viņa zaudēja spēku, tieši tādas pašas sekas mums arī ir šobrīd. Tikai uz Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 63. punktu.

Es pieņemu, ka Saeimas doma varbūt ir bijusi tāda, ka no šīs lietas var tikt vaļā gluži vienkārši sakot, ka šī norma zaudē spēku ar 2013. gada 1. janvāri un iespējams, ka doma ir bijusi tāda, ka mēs neesam sākumā prasījuši atzīt visu normu par spēkā neesošu no pieņemšanas brīža. Bet tagad šī situācija ir labota un lūdzam piešķirt spriedumam atpakaļejošu spēku.

Ņemot vērā, kāda ir Satversmes tiesas lietotā mēraukla par sprieduma atpakaļejošu spēku, mēs uzskatām, ka mēs šeit neesam kādā *akcio popularis* tiesvedībā, mēs neprasām vērtēt protestus un tiesvedības, kas ir bijušas iepriekšējos gadus un viņas ir bijušas daudz. Mēs prasām šo spriedumu taisīt tikai attiecībā uz mums un manā izpratnē Satversmes tiesai ir visa kompetence tā arī lemt. Mēs neprasām revidēt tiesu nolēmumus un protestu procedūras, kas ir bijušas iepriekš. Mēs lūdzam... un mēs šeit stāvam tikai paši par sevi. Tikai konkrētajā procedūrā, tikai konkrētajā lietā, kas ir Augstākās tiesas Senātā, tikai attiecībā uz pieteikuma iesniedzējiem, tikai attiecībā uz šo konkrēto jautājumu par Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām iesniegt protestus.

Satversmes tiesa vērsa uzmanību uz to, ka mums konstitucionālajā sūdzībā ir minēts arī par to, ka ģenerālprokurors varbūt arī varētu iesniegt protestu. Es gribētu diezgan skaidri arī no savas puses kā autors konstitucionālajai sūdzībai vērst Satversmes tiesas uzmanību, ka iemesls, kāpēc mēs runājam par ģenerālprokuroru konstitucionālajā sūdzībā, ir tikai, lai izvairītos no tā, ka mums šī lieta vispār nebūtu ierosināta. Jo man ir labi zināma Satversmes tiesas prakse jautājumos par konstitucionālo sūdzību, kā saka, par atteikšanos viņas pieņemt. Un viens no elementiem ir, ka nav analizēts viss... un viss jautājuma spektrs... ka nav analizēts no vienas puses, no otras puses, no tāda likuma nav analizēts... Tāpēc mēs domājam, ka mēs varam pieminēt arī šādu aspektu, ka ģenerālprokurors varbūt varētu būt tiesīgs tikai tāpēc vien, ka ģenerālprokurors tomēr nav no Augstākās tiesas... Ģenerālprokurors tomēr neorganizē Augstākās tiesas Senāta darbu. Un tāpēc šādā... gandrīz vai *obiter dictum* salīdzinājumā mēs ģenerālprokurora jautājumam pieskāramies.

Bet, ja mani atmiņa neviļ, tad konstitucionālajā sūdzībā ir rakstīts... ka pat ģenerālprokurors tik tiešām arī nevar iesniegt protestu, jo tas arī ir tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpums.

Un tāpēc, kad mēs šeit runājam par protesta procedūru, mēs uzskatām, ka principā Augstākās tiesas priekšsēdētājs kā amatpersona nedrīkst būt apveltīts ar tiesībām iesniegt protestu. Principā.

Es nevaru šeit apstrīdēt visu tiesību institūtu protestu tāpēc, ka uz mani neattiecas nekāds prokurora iesniegtais protests, jo es pieņemu, ka Satversmes tiesa varētu diezgan korekti tad arī norādīt, ka prokurors jau šajā gadījumā protestu iesniedzis nav. Un tāpēc par prokurora protestu es runāt šeit nevaru. Bet principā salīdzinājumā... mēs uzskatām, ka neviena valsts amatpersona pēc būtības principā nedrīkst iesniegt protestu uzraudzības kārtībā vai jebkurā citā kārtībā... pamatā gan tā ir uzraudzības kārtība.

Un kāpēc mēs tik stingri uz to stāvam? Gluži vienkārši tāpēc, ka, kā kolēģis jau minēja... ka Eiropas Cilvēktiesību praksē attiecībā uz uzraudzības procedūru var izšķirt divas posmus. Viens posms ir tad, kad... viens posms bija jautājumā par amatpersonu iesniegtajiem protestiem un tad Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir skaidri pateikusi, ka principā amatpersona protestu iesniegt nedrīkst... Un pēc tam jau, kad Krievija mainīja savu likumdošanu, kad Ukraina mainīja savu likumdošanu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa teica, ka dažkārt no *res judicata* principa, no tiesiskās noteiktības principa atkāpties var. Spriedumus pārskatīt var. Tikai ne uz amatpersonas protesta pamata. To var darīt uz privātpersonas pieteikuma pamata, kā tas bija Pirmās republikas laikā Latvijā un kā tas tagad ir Krievijā, Ukrainā un citās valstīs. Tāpēc šeit ir diezgan skaidra nostāja no Eiropas Cilvēktiesību tiesas. Ja ir amatpersonas protests, tad uzreiz — nē, tas nav pieļaujams. Principā spriedumus pārskatīt var, bet ne uz

protesta pamata. Tādā gadījumā ir jāgroza likumdošana, ir jāiestrādā kāds cits mehānisms, piemēram, ka privātpersona iesniedz pieteikumu Augstākajā tiesā un tad Augstākā tiesa lemj.

Jautājumā par Latvijas likumdošanu. Mēs iepazīnāties diezgan rūpīgi ar Saeimas iesniegtajiem dokumentiem jautājumā par šo te protestu procedūru.

Un ko es varu par to teikt? Es varu teikt, ka acīmredzami, ka likumdevējs, Saeima, nav izvērtējusi vispār nevienā brīdī protesta procedūras atbilstību principā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta pirmajam punktam. Mēs redzam, ka Saeima, Tieslietu ministrija, Augstākā tiesa, Ģenerālprokuratūra daudzu gadu garumā ir runājuši par to, ka vajadzētu tomēr atstāt šo funkciju tikai ģenerālprokuroram, bet ne jau tāpēc, ka Augstākās tiesas priekšsēdētāja protests būtu nelikumīgs kā tāds. Tikai tāpēc vien, ka tā ir ērtāk. Tas ir finansiāli kaut kā izdevīgāk, funkcionāli izdevīgāk.

Bet es neesmu vēl līdz šim brīdim redzējis, ka Saeima būtu izvērtējusi protesta iesniegšanas tiesību Eiropas Cilvēktiesību konvencijas griezumā. Nevienā brīdī. Un tas attiecas uz konstitucionālo sūdzību, protams, tādā ziņā, ka pēc Satversmes tiesas pielietotās mērauklas Satversmes tiesai ir jānodibina, vai likumdevējs ir apspriedis kādu mazāku ierobežojošu veidu, kā ierobežot tiesības uz taisnīgu tiesu jeb nē. Un es redzu, ka likumdevējs absolūti nav izvērtējis šādu iespēju.

Ko es varētu piebilst? Es varētu piebilst, protams... es saprotu, ka šobrīd ir aktuāls jautājums, vai tiesām spriedumam var dot atpakaļejošu spēku. Es jau pieminēju un nedaudz pieskāros... manā izpratnē es nekādus šķēršļus tam neredzu, kāpēc nebūtu piešķirams atpakaļejošais spēks. Manā izpratnē tiesību normas abas divas, par kurām es šobrīd runāju... gan par Civilprocesa likuma 483. pantu, gan arī par pārejas noteikumu 63. punktu... Tās tiesību normas ir savstarpēji saistītas. Satversmes tiesas lēmumā arī tas ir pietiekami skaidri jau norādīts un prasījuma saturu paplašināt... es pieņemu, ka par to arī Satversmes tiesa jau ir izteikusies, ka būtu lietderīgi paplašināt šo te robežu...

Iespējams, ka ir arī kādi jautājumi... Bet es saprotu, ka varētu rasties aizdoma, vai mēs šobrīd nepaplašinām konstitucionālās sūdzības robežas sakot, ka Augstākās tiesas Civillietu departamenta priekšsēdētāja iesniegtais protests principā nevar būt kā tāds... un ka mēs esam izteikušies, ka mēs par ģenerālprokuroru tā kā — jā... bet par Augstākās tiesas tiesnešiem — nē. Tad, lai nebūtu nekādu pārpratumu, tad es varu pateikt, ka tas galīgi nebija tā domāts, ka ģenerālprokurors drīkstētu iesniegt protestu un man šķiet, ka no tā teksta tas arī tā neizriet...

Tas kopumā būtu arī viss.

G. Kūtris.

Paldies.

Jautājumi. Ja drīkst atgādināt jūsu pieteikumā... konstitucionālajā sūdzībā rakstīto, tad tika apšaubītas tiesības uz taisnīgu tiesu Senātā tāpēc, ka protestu iesniedz Senāta departamenta priekšsēdētājs, kurš vienlaicīgi sastāda arī tiesnešu sastāvu konkrētā protesta izvērtēšanai. Es gribētu no jums dzirdēt argumentus, kādā veidā... kas rada apdraudējumu, ka nebūs objektīva un taisnīga tiesa.

D. Škutāns.

Šie bija sekundārie argumenti. Tie bija... tie argumenti izrietēja arī no pārējām tiesību normām, kuras mēs apstrīdējām, bet attiecībā uz kurām diemžēl Satversmes tiesa lietu neierosināja. Jo lieta ir ierosināta tikai attiecībā uz 483. pantu Civilprocesa likumā, nevis arī uz pārējām tiesību normām, kuras mēs apstrīdējām. Un šie argumenti izrietēja no tām pārējām apstrīdētajām tiesību normām kā sekundāri argumenti. Pats primārais arguments ir tas, ka amatpersona nedrīkst tiesiskā valstī būt apveltīta ar tiesībām iesniegt protestu.

G. Kūtris.

Kāpēc?

D. Škutāns.

Tā ir fundamentāla... Šo mēs... kā jau es iepriekš minēju, mēs uzskatām, ka tiesības uz taisnīgu tiesu, kas ir ietvertas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā... viņu saturs ir tāds pats, kā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta pirmajā punktā. Kāpēc? Tāpēc, ka no Augstākās tiesas prakses un no tā, kas ir lemts iepriekš, mums ir skaidrs, ka tiesības uz taisnīgu tiesu Latvijā pēc satura ir tādas pašas vai vismaz ļoti tuvas tām tiesībām uz taisnīgu tiesu, kas izriet no Eiropas Cilvēktiesību konvencijas. Un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. pants pirmais punkts paredz tiesības uz tiesu. Tiesības uz tiesu. Viņu saturā ietilpst tas, ka cilvēks ne tikai var doties uz tiesu, lai panāktu kādu nolēmumu, bet tiesiskās noteiktības princips prasa, lai šo nolēmumu varētu sev arī paturēt, lai viņš nepārtraukti nemainītos, lai viņš nebūtu atceļams. Tas izriet no šiem Eiropas cilvēktiesību tiesu spriedumiem, ko kolēģis jau citēja, tajā pašā Rjabih lietā, tajā pašā Kota lietā un visās citās lietās, ko kolēģis jau minēja.

Tādējādi, sekojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas pēdās, mēs secinām, ka arī Latvijā tiesības uz taisnīgu tiesu nozīmē tiesības uz tiesu, tiesības vērsties tiesā, lai saņemtu tiesas nolēmumu un arī lai saglabātu šo nolēmumu kā spēkā esošu. Un valsts amatpersona, vienalga kura, vai tas būtu ģenerālprokurors vai mūsu gadījumā Augstākās tiesas Senāta departamenta priekšsēdētājs, nevar būt apveltīts ar tiesībām iesniegt protestu, jo tādā gadījumā tiesības uz tiesu ir iluzoras.

G. Kūtris.

Es vēlreiz uzdošu precizējošu jautājumu. Mēs varam iziet uz konkrēto jūsu gadījumu Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieka tiesībām iesniegt protestu... Uz šī piemēra pamata pierādiet, ka šī procedūra... jeb argumentējiet, ka šī procedūra apdraud tiesības uz taisnīgu tiesu. Jūs sakāt, ka to ECT ir teikusi... Eiropas Cilvēktiesību tiesa... Vai ECT ir vērtējusi Latvijas normatīvo regulējumu?

D. Škutāns.

Vēl līdz šim nē.

G. Kūtris.

Tātad jūs zināt, ka Krievijā, ko jūs visu laiku pieminējāt, uzraudzības procedūra ir mazlietīn savādāka nekā Latvijā.

D. Škutāns.

Mēs zinām un mēs esam viņai izsekojuši... Mēs pat zinām, ka viņa tika mainīta 2003. gadā, kad stājās spēkā...

G. Kūtris.

Vienalga, tur ir atšķirības

D. Škutāns.

Es saprotu, ka ir atšķirīga. Bet galvenā fundamentālā atšķirība, kas ir... ir tas, ka valsts amatpersona, Augstākās tiesas... vienalga... vai mūsu izpratnē Senāta departamenta priekšsēdētājs vairs nav apveltīts ar tiesībām iesniegt protestu. Starpība ir kur? Starpība ir tāda, ka šobrīd tajā pašā Krievijā persona var vērsties ar savu pieteikumu uzraudzības tiesā, nevis pie amatpersonas... un uzraudzības tiesa izvērtē, vai ir ievērotas visas formalitātes, lai ierosinātu procedūru pārskatīt spēkā nākušu tiesas nolēmumu. Bet neviens Augstākās tiesas tiesnesis neizsakās, ka spriedums ir nelikumīgs, kā tas ir Latvijā. Tā ir starpība. Ja privātpersonas pieteikuma gadījumā privātpersona dodas uz likumā noteikto tiesu institūciju, tā tiesu institūcija tad ierosina lietu, neviens no tiesnešiem nav izteicies, ka spriedums ir nelikumīgs. Mūsu gadījumā Augstākās tiesas Senāta Civildepartamenta priekšsēdētājs jau ir pateicis, ka šis spriedums ir nelikumīgs, Ventspils tiesas spriedums. Un šobrīd pie šāda jau atzinuma lietā, ko ir izteicis visaugstākā ranga senators Latvijā, viņa kolēģiem tajā pašā tiesā ir jāskata šis protests.

Un kāpēc man šķiet, ka tā procedūra ir netaisnīga un nenodrošina tā saucamo vienādo ieroču iespēju? Gluži vienkārši tāpēc, ka mūsu Augstākās tiesas Senāta priekšsēdētājs Zigmants Gencs... viņš nosaka gan kārtību, gan kas būs par senatoriem rīcības sēdē, lai nodotu šo jautājumu vispār izskatīt kasācijas kārtībā. Tālāk Genca

kungs nosaka arī tiesnešu sastāvu, izvēlas no vienpadsmit Augstākās tiesas senatoriem tos trīs, kas izskatīs protestu. Tālāk viņš nosaka arī laiku un vietu, kurā un kad šis protests tiks izskatīts.

No Saeimas iesniegtajiem materiāliem mēs redzam, ka Augstākās tiesas priekšsēdētājs Bičkoviča kungs jau 2010. gadā un atkārtoti 2011. gadā un pēc tam ir vērsis uzmanību, ka šāda situācija, ka protestu iesniedz un izskata vienas un tās pašas tiesas tiesneši, neatbilst likumam "Par tiesu varu". Tas jau ir atzinums no Augstākās tiesas priekšsēdētāja.

Un, kad tika veikti grozījumi Civilprocesa likumā 483. pantā, tad no Saeimas atbildes raksta es arī redzu, ka Saeima principā ir arī teikusi, ka, iespējams, ka ir tiesību politiskas neatbilstības tam, ka protestu iesniedz un izskata vienas un tās pašas tiesas tiesneši.

Tā mūsu baža ir tāda, ka... protams, ka tiesneši ir padoti tikai likumam, ka visi ir neatkarīgi un tas viss tā sanāk pēc likuma. Bet ja pat Augstākās tiesas priekšsēdētājs saka, ka tomēr šī situācija nav normāla sakarā ar to, ka var rasties priekšstats, ka senatori ir zināmā mērā saistīti ar argumentiem, kas ir ietverti protestā, tad, protams, tas nostāda mani kā klientu pārstāvi daudz maziskākā pozā tāpēc, ka es faktiski esmu spiests tiesāties Augstākās tiesas Senātā ar visuvarenāko senatoru, kāds Latvijā vispār ir. Un ne tikai, kāds Latvijā vispār ir... kas patiesībā vada visu protestu procedūru. Man šādas tiesības nav. Es nevaru ietekmēt nedz lietas izskatīšanas laiku... Ja man ir nepieciešams vairāk laika, es nevaru to ietekmēt. Mans procesuālais oponents Zigmants Gencs to ietekmēt var. Es nevaru izvēlēties, kuri tiesneši būs šajā protesta izskatīšanas sastāvā. Zigmants Gencs ne tikai to var, bet viņš pat ir apveltīts ar tiesībām to darīt. Es saprastu, ka šādā protesta procedūrā, iespējams, varbūt varētu skatīt viņu visi senatori kas ir... visi vienpadsmit, kas ir... lai izslēgtu kādas šīs te šaubas, par kurām es esmu runājis. Bet tā jau nav. Tā vietā mans procesuālais oponents, kas pat arī nenāk uz tiesas sēdi, es nevaru pat uzdot nekādus jautājumus... viņš vienkārši kaut ko fonā vada šo tiesas procesu. Kādā veidā var runāt par vienlīdzīgām iespējām panākt tiesas nolēmumu? Es īsti neredzu.

Tātad vēlreiz. Šie bija tikai sekundārie argumenti, kāpēc... mēs pat sakām, ka Civilprocesa likuma 483. pants ir neatbilstošs Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Mēs vienkārši Satversmes tiesai atkal atklājam visu problēmas buķeti, visu spektru. Bet pamatu pamatā ir tas, ka amatpersona nedrīkst būt apveltīta ar tiesībām iesniegt protestu par spēkā nākušu tiesas nolēmumu. Un mēs pamatojamies uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas izpratni šajā jautājumā.

G. Kūtris.

Skaidrs. Tātad, gan jūs argumentējāt, gan jūsu kolēģis Jonāns iepriekš arī pieminēja, un arī jūs pieminējāt, ka, protams, likumā vajadzētu būt paredzētai iespējai,

ka noteiktos gadījumos tomēr arī spēkā stājušos spriedumu varētu pārskatīt vēlreiz. Lietā... Eiropas Cilvēktiesību lietā Kots pret Krieviju 2007. gada 18. janvāris... 24. punktā arī šajā situācijā ir rakstīts, ka šis princips... tādad tiesības uz taisnīgu tiesu un noteiktības princips tomēr paredz iespēju pārskatīt tiesas spriedumu, kas arī ir stājies spēkā un augstākstāvošai tiesai ir jābūt šādām pilnvarām pārskatīt.

Jūs pieminējāt, ka nevarētu amatpersona iesniegt protestu.

D. Škutāns.

Jā.

G. Kūtris.

Konkrēti jūsu gadījumā faktiskajos apstākļos amatpersona no savas galvas izdomāja protesta iesniegšanu vai kāda persona no malas lūdza to vērtēt?

D. Škutāns.

Tādad jautājumā par to *res judicata* principu, ka viņš nav absolūts. Tik tiešām. Eiropas Cilvēktiesību tiesā ir atzīts, ka tiesības panākt tiesas nolēmumu un tiesības viņu paturēt jeb saglabāt... viņš nav absolūts. Tā ir taisnība. Un es absolūti neapstrīdu, ka dzīvē mēdz būt tādi gadījumi, jo arī tiesas kļūdās un visi kļūdās... dzīvē varētu būt tādi gadījumi, ka ir kāds spēkā nācis tiesas spriedums, kas ir nelikumīgs. Es piekrītu. Un es piekrītu arī tam, ka šādu spēkā nākušu tiesas nolēmumu... vajadzētu būt mehānismam, kā pret to varētu cīnīties. Protams. Tam ir leģitīms mērķis un mēs absolūti nestrīdamies, ka tas tā nav. Tikai runa ir par mehānismu, kādā veidā tas notiek. Un visā civilizētajā Eiropā tas notiek tādējādi, ka Saeima, likumdevējs, jeb parlamenti attiecīgie, paredz juridisku mehānismu, kā aizskartās personas vēršas attiecīgajā tiesā un ja ir pamats ierosināt procedūru, lai pārskatītu šādu tiesas spriedumu, tad arī tas notiek.

Starpība ir tikai tāda, ka... tāpēc es arī diezgan precīzi nodalīju tiesu praksi Eiropas Cilvēktiesību tiesā... no sākuma Eiropas Cilvēktiesību tiesa cīnījās ar tiem gadījumiem, kad runa ir par amatpersonas iesniegto protestu. Un tur viennozīmīgi... ja ir amatpersonas protests, es neesmu redzējis nevienu Cilvēktiesību tiesas spriedumu, kurā teiktu, ka amatpersonas protests tas ir pieļaujams un ka var šādu procedūru skatīt uz priekšu. Neesmu redzējis nevienu spriedumu.

Pēc šiem spriedumiem Krievija, Ukraina un citas valstis mainīja savu tiesisko regulējumu un iestrādāja tā saucamo privātpersonas pieteikumu procedūru. Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka privātpersona vēršas attiecīgajā tiesā, iziet attiecīgo procedūru un tad tiesa nevis pasaka, ka jā, spriedums ir nelikumīgs, kā mūsu gadījumā Genca kungs, bet, gluži vienkārši, tiek ierosināts process. Neviens tiesnesis nav izteicies, ka spriedums ir nelikumīgs. Tās ir divas fundamentāli dažādas lietas.

Pirmajā gadījumā valsts amatpersona, tiesnesis, jau ir nosaucis spriedumu par nelikumīgu un tādējādi ietekmējis savus kolēģus. Zināmā mērā. Otrajā gadījumā ir privātpersona, kas vienkārši saka, ka mēs uzskatām, ka spriedums ir nelikumīgs... labi, jūs tā uzskatāt, nu, tad mums ir procedūra... lūdzu, pasakiet, kāpēc. Juridiskā motivācija. Iesniedziet šādu pieteikumu likumā noteiktajā tiesā, tiesnesis pārbaudīs, vai jūs esat ievērojuši visas formalitātes un ja jā, tad ierosinām procesu. Nevienš tiesnesis nav izteicies, vai spriedums ir nelikumīgs vai nē. Un šī procedūra turpinās.

Mūsu gadījumā ir citādāk.

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai tajās lietās, kas ir gan pret Rumāniju, gan pret Krieviju, vai šajos gadījumos protesti bija no amatpersonas puses iesniegti pēc pašu iniciatīvas vai pēc lietas dalībnieka... tā, kurš bija zaudējis konkrētos īpašumus... jeb nebija saņēmis?

D. Škutāns.

Kā kurā gadījumā...

G. Kūtris.

Atšķirīgi?

D. Škutāns.

Es atminos no šiem Cilvēktiesību tiesas spriedumiem... ka tiesiskais regulējums ir tāds pats, kā Latvijā. Vai nu amatpersona pēc savas iniciatīvas var iesniegt protestu jebšu arī amatpersonu kāds viņu var informēt, ka ir šāds spriedums. Latvijā konkrētajā gadījumā situācija bija tāda, ka atsevišķas personas, kuras uzskatīja, ka viņas šis spriedums aizskar, vērsās pie Augstākās tiesas Senāta priekšsēdētāja... drīzāk pie Augstākās tiesas priekšsēdētāja, kas šo jautājumu nodeva Genca kungam un Genca kungs iesniedza protestu. Tāda ir situācija Latvijā. Bet tas neko absolūti nemaina, ka Genca kungs nevis pats izdomāja šo protestu iesniegt, bet ka viņu lūdza iesniegt šo protestu. Tas nemaina neko.

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai Senāta departamenta priekšsēdētāja protests automātiski nozīmē, ka lieta tiks izskatīta Augstākajā tiesā par iespējamo sprieduma atcelšanu vai neatcelšanu?

D. Škutāns.

Šādas tiesību normas nav, ka automātiski kaut kas notiek. Bet no prakses mēs redzam, ka man neizdevās panākt situāciju, ka pēc protesta šis jautājums netiek nodots izskatīšanai kasācijas instancē...

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai rīcības sēde... nav tādas situācijas, ka rīcības sēde noraida šādus protestus?

D. Škutāns.

Man nav zināmi...

G. Kūtris.

Jūs ar lietas materiāliem iepazīnāties...

D. Škutāns.

Jā.

G. Kūtris.

Jūs redzējāt tur prakses apkopojumu. Neredzējāt nevienu situāciju, kad protests ir noraidīts?

D. Škutāns.

Es redzēju prakses apkopojumā, ka protests ir izskatīts un pēc būtības noraidīts. To es redzēju. Tikai es redzēju arī to, ka absolūti lielākajā daļā gadījumu protesti ir apmierināti. Un tā statistika, kas manā rīcībā ir, tas nozīmē, ka 90 procenti... praktiski katru reizi šie protesti tiek apmierināti. Un vienīgais, kas bojāja statistiku, bija senatora Jonikāna laiks, kad senators Jonikāns bija Augstākās tiesas Senāta departamenta priekšsēdētājs un kaut kādu iemeslu dēļ viņa laikā protesti tika zināmā mērā... es nevaru teikt, ka bieži noraidīti... bet tas ir tikai viens senators.

G. Kūtris.

Runāsim nevis par personībām, bet runāsim par konkrēto likumu.

D. Škutāns.

Nu bet man šī statistika ir jāizskaidro.

G. Kūtris.

Statistikā ir norādīts, ka ir atcelti... Sakiet, lūdzu, jūs iepriekš teicāt, ka redziet, cik laba variācija ir Ukrainā un Krievijā, ka personas pieteikumu skata tiesa kaut kāda. Sakiet, lūdzu, vai tādā situācijā, ja neapmierinātais lietas dalībnieks vai trešā persona, kura ir apdalīta ar konkrēto spriedumu, grieztos Augstākās tiesas Senātā pa tiešo bez priekšsēdētāja un Senātā būtu rīcības sēde, kas skatītu viņa iesniegumu apmierināt vai neapmierināt... virzīt protestu tālāk uzraudzības... virzīt kaut kādu uzraudzības kārtību... Jūs uzskatītu, ka tad būtu pareizais?... Šī priekšsēdētāja vai vietnieka filtra funkcija nav nepieciešama?

D. Škutāns.

Es varu tikai teikt, ko es redzu no Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem. Tajā pašā...

G. Kūtris.

Es atvainojos... jūs argumentācija.

D. Škutāns.

Argumentācija... Mana argumentācija balstās tieši uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem. Un ja reiz Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka šādā situācijā sprieduma pārskatīšana ir pieļaujama principā, bet tikai ne caur protestu, kas nāk no amatpersonas, bet... ka privātpersona vēršas ar savu pieteikumu. Ja reiz Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir pateikusi, ka ar šādu procedūru var pārskatīt spēkā nākušus nolēmumus, tad man nekas cits neatliek, kā piekrist... ka privātpersonas pieteikumu kārtībā, kad neviena valsts amatpersona neizsakās par apstrīdēta nolēmuma likumību, tad jā. Jo mēs atsaucamies arī uz to, kas bija Pirmās republikas laikā Latvijā. Arī tādi paši privātpersonu pieteikumi... un es nevaru pateikt, ka šāda procedūra būtu aplama.

G. Kūtris.

Kā praktizējošs jurists jūs noteikti varētu pateikt... vai gadījumā šāda kārtība neradītu situāciju, ka persona, kura neizdarības dēļ ir nokavējusi kasācijas sūdzības iesniegšanu, Augstākās tiesas Senātu apgrūtinātu ar ļoti daudzām sūdzībām?

D. Škutāns.

Demokrātija un tiesiskums maksā. Demokrātija un tiesiskums nozīmē, ka dažkārt ir jāpacieš kādas neērtības un varbūt ir papildus finansējums. Un arī vairāk darba. Demokrātija un tiesiskums nozīmē, ka, iespējams, varbūt Augstākās tiesas Senātam būtu varbūt lielāks darbs daudzums... jā...

G. Kūtris.

Vai jūs demokrātiskās valstīs neesat konstatējis, ka Augstākajā tiesā tomēr pastāv filtra funkcijas nelaide visas sūdzības un pieteikumus uz skatīšanu tiesas sēdē?

D. Škutāns.

Ir... jā, šāda situācija ir dzirdēta, ka Augstākās tiesas dažkārt ne pārāk labprāt... un tiek atslogotas... jā. Bet tai absolūti nav jābūt arī kaut vai Augstākajai tiesai. Likumdevējs ir brīvs izvēlēties tādu regulējumu, kāds ir... Nevajag jau absolūti kopēt uzreiz to, kas ir Ukrainā vai tas, kas ir Krievijā. Vajag gluži vienkārši sakārtot esošo situāciju tādu, lai Latvija nebūtu viena no tām pēdējām valstīm, kurā arvien atrodas amatpersonas protests un viss ir kārtībā.

G. Kūtris.

Paldies. Tiesnese Krūma.

K. Krūma.

Man būtu jautājums par Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, uz kuru jūs atsaucāties, jo gan Rumarešku spriedumā 62. paragrāfs, gan Kota spriedumā 25. paragrāfs, gan arī Eiropas Padomes rezolūcijā, kas pieņemta 2006. gadā attiecībā uz Krieviju, tiek uzsvērts, ka konvencijai neatbilstoša ir tāda protesta vai uzraudzības procedūra, kurai nav termiņa ierobežojuma. Un tas faktiski atkārtojas arī citos Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos. Mūsu protesta procedūrai ir termiņa ierobežojums. Vai tādā gadījumā mēs varam izmantot Cilvēktiesību tiesas praksi?

D. Škutāns.

Es zinu, jā... ka runa ir par termiņa ierobežojumu, bet tas, protams, manā izpratnē ir arī tikai sekundārais arguments. Tas, ka tiek runāts par to, ka nav termiņa, tas nozīmē to, ka amatpersona ir tiesīga iesniegt protestu, kur... turklāt tam vēl arī nav nekāda termiņa. Ja mēs noņemtu no Eiropas Cilvēktiesību tiesas atzinuma nost, ka turklāt tam nekāda termiņa nav, tik un tā saglabātos tas arguments, ka amatpersonas iesniegtais protests nevar būt kā tāds. Un man liekas, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos jēga ir tāda, ka tas protests var atkārtoties atkal, atkal un atkal. Protams, mums ir desmit gadu ierobežojums, bet konkrētajā gadījumā, ja runa ir par to, ka labi... spriedums tiek atcelts uz protesta pamata. Pēc tam ir jauns protests. Pēc tam ir atkal protests. Pēc tam, iespējams, ir vēl protests. Mums jau likumā nav ierakstīts, ka protestu var iesniegt tikai vienu reizi katrā konkrētajā lietā. Un manā izpratnē koncentrācija jau ir uz tā saucamo *res judicata* par to, ka tu panāc kādu tiesas nolēmumu un viņu nevar atcelt.

Un kas viņu atceļ? Runa ir par valsts amatpersonu. Tātad pirmais elements ir par to, ka tā ir valsts amatpersona, kas to nedrīkst darīt. Otrais — vēl traģiskākais gadījums, ka valsts amatpersona to dara un viņai vēl nav termiņa ierobežojums noteikts... Tā jēga, sāls, manā izpratnē, ir ka protests tiek iesniegts un nav neviens aprobežots, cik reizes viņš to protestu var iesniegt. Un tas viss nāk no valsts amatpersonas.

Un konkrētajā gadījumā nevis no prokuratūras pat... bet no Augstākās tiesas Senāta departamenta priekšnieka, kas organizē un vada pēc tam senatorus, kas to izskata. Manā izpratnē būtu jādara tad tā... Ja reiz Latvijā tiek atzīts, ka Augstākās tiesas amatpersona šādu protestu var iesniegt, tad nepieciešama pēc tam tiesas sēde. Nu tad vienkārši pasakām, ka Augstākās tiesas amatpersona var atcelt spēkā stājušos nolēmumu un tad nav jātaisa tāda... tā kā tiesas procesa izspēle, kur mums tiesas sēde reāli ir, bet manas izredzes cīnīties pret varenāko senatoru ir diezgan iluzoras. Manā izpratnē tā nav nekāda tiesība uz taisnīgu tiesu. Tas... Manā izpratnē es vienmēr esmu

pieradis redzēt otrā pusē kādu... ar kuru mēs cīnāmies, ar kuru mēs cīkstamies... Konkrētajā gadījumā es cīkstos ar personu, kas man vada procesu un es pat nevaru nekādā veidā sacīkstēties ar šo personu... Ja mēs runājam par to, ka tas ir civilprocess un mums ir sacīkstes princips, tad nav jau ar ko sacīkstēties. Un, starp citu, par Latvijas likumiem runājot, Administratīvajā procesā tādu protesta procedūru mēs nepazīstam. Un Kriminālprocesā manā izpratnē mēs arī tādu protesta procedūru nepazīstam. Mēs zinām, ka tas ir Civilprocesā... kur tas ir izteikts...

G. Kūtris.

Lūdzu!

K. Krūma.

Es vēl gribētu noprecizēt par to jūsu argumentāciju. Jūs teicāt, ka tas jūsu pamattiesību aizskārums nebūtu vai nu tik liels, vai viņa vispār nebūtu, ja protestu pēc tam skatītu visi senatori pilnā sastāvā.

D. Škutāns.

Es mēģināju modelēt situāciju, kādā veidā varētu maksimāli pietuvoties tam, ko sauc par sacīksti. Un neko citu es neizgudroju, kā... ja visi senatori sanāk kopā, tad es pieņemu, ka tā Senāta departamenta priekšsēdētāja ietekme mazinās. Un kā viņa mazinās? Viņa mazinās kaut vai tikai tāpēc, ka mans procesuālais oponents viņš vairāk nevar izvēlēties tos trīs no vienpadsmit, kuri šo jautājumu varētu skatīt. Tādā ziņā.

Bet es absolūti negribētu teikt, ka... es šobrīd apgalvoju, ka tas nebūtu tiesības uz taisnīgu tiesu aizskārums... Es šo argumentu minēju tikai tāpēc vien, lai parādītu, ka ir daudzi mazāk ierobežojoši līdzekļi, kurus Saeima vispār nav apspriedusi un apskatījusi, kā citādāk varētu...

Jo es saprotu, ka, ja Saeima būtu iesniegusi dokumentu, kurā būtu parādīts, ka... jā, redziet, mēs zinām, ka ir leģitīms mērķis, vajag cīnīties pret nelikumīgiem spriedumiem, tas viss būtu labi... Mēs zinām, ka Eiropā ir prakse tāda, ka ir privātpersonas pieteikums, mēs zinām, ka Latvijā privātpersonas pieteikums bija pirmkārt Latvijā, mēs esam apskatījušies Francijā, mēs zinām, kā ir Spānijā, mēs zinām, kā ir Vācijā, bet ziniet, tik un tā izvērtējot visu šo kopumu, mēs uzskatām, ka protests ir tomēr vissamērīgākais, vissaprātīgākais un Latvija paliek pie tā. Tad man būtu varbūt daudz grūtāk.

Vēl man grūtāk varbūt būtu tad, ja Saeima varētu iesniegt kādu pierādījumu, ka ir apspriesta arī šī te iespēja, ka viss Senāts, visi vienpadsmit tiesneši... Bet arī no tā ir notikusi atteikšanās kaut kādu iemeslu dēļ tāpēc, ka tas nav vissamērīgākais un vismazāk tiesības ierobežojošais paņēmieni.

Bet es neredzu, ka Saeima kaut ko tādu būtu kādreiz vērtējusi. Viss, ko es redzu, ka Saeima desmit un padsmī gadus... kā saka... mīņājas uz vietas tā, it kā Strasbūrā nekādi spriedumi nebūtu bijuši, tā, it kā citas valstīs neko nebūtu darījušas un tā vietā mums tiek parādīts audio ieraksts no Saeimas Juridiskās komisijas sēdes, kā arī to, kā atsevišķas institūcijas lēma, kas par to maksās, cik ir vajadzīgas jaunas štata vietas, varbūt labāk, ka ģenerālprokurors... Mēs redzam, ka ģenerālprokuratūrai bija arguments, ka nu jā... kopš neatkarības laikiem protesta procedūra mums ir bijusi un līdz ar to mums nav iebildumu to turpināt. Tas ir tāds tā kā ieilguma arguments civiltiesībās. Nu, ja reiz desmit gadus mums tā ir bijis, tad mēs turpinām un vairāk no tā atkāpties mēs nevaram. Tā ir tā doma. Bet es neredzu, ka būtu izvērtēti kādi šie te argumenti.

G. Kūtris.

Vai Saeimas pārstāvim ir kādi jautājumi?

J. Pleps.

Jā. Varbūt sākumā pēc tiesas uzdotajiem jautājumiem, protams... man šķiet, ka viss ir izskaidrots, bet, lai precizētu dažas lietas.

Visupirms es vēlētos saprast, kāds ir jūsu arguments par Saeimas pozīciju, jo rakstveida paskaidrojumos pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem 5.13. un 5.15. punktā jūs uzsverat, ka Saeima, grozot normu, faktiski ir atzinusi normas antikonstitucionalitāti. Šodien paskaidrojumos tiesai jūs vairākkārt uzsvērāt, ka Saeima nav vērtējusi nedz 6. panta prasības, nedz 92. panta prasības. Tad uz kāda... kāda ir jūsu pozīcija šajā jautājumā? Vai jūs uzturat to apgalvojumu, ka grozījumi likumā liecina par to, ka Saeima kaut ko ir atzinusi? Un vai jums ir šādi dokumenti?

D. Škutāns.

Mana atbilde ir tāda... Manā izpratnē Saeima ir mainījusi savu viedokli šajā lietā. No pirmā atbildes raksta man bija diezgan skaidrs, ka Saeima uzskata, ka jā... aizskārums varētu būt. Otrās atbildes raksts jau bija nedaudz mīkstāks... iespējams, ka varbūt ir kāds aizskārums... Nu un pēc tam, kad Saeima veica grozījumus likumā un pēc tam, kad es tiku klāt visiem šiem Juridiskās komisijas materiāliem, tad man kļuva skaidrs, ka Saeima nav veikusi šos grozījumus tikai tāpēc vien, ka ir iesniegta konstitucionālā sūdzība, kā mēs arī sagaidījām. Runa ir par vienkāršu funkcionālu pārdali no Augstākās tiesas uz Ģenerālprokuratūru. Līdz ar to zinot tagad visus šos materiālus, manā izpratnē Saeima uzskata, ka viss ir kārtībā un nekādu tiesību uz taisnīgu tiesu aizskārums nav. Tāda ir atbilde.

J. Pleps

Paldies jums.

Man šķiet, ka tiešām... kā arī no tiesneša jautājuma izrietēja šajā lietā diezgan būtiska nozīme varētu būt šo relevanto Strasbūras tiesas lietu attiecināmībai un es pieļauju pēc izteiktās kritikas Saeimai... es pieļauju, ka varētu būt arī... jums kā pieteikuma iesniedzēju pārstāvim labas zināšanas procesuālajā regulējumā. Vai es pareizi saprotu, ka jūsu pozīcija ir tāda, ka Latvijas Civilprocesa regulējums, kas bija līdz šiem grozījumiem, bija identisks tam regulējumam, kas bija Ukrainā, Rumānijā, Krievijā tajā laikā, kad tiesa taisīja... es strādāšu varbūt ar vadošajām lietām, Brumenašku, Rjabih, un pret Ukrainu mēs varētu izvēlēties varbūt Naumenko. Vai šis regulējums bija identisks?

D. Škutāns.

Pēc satura jā. Protams, ne tekstuāli, jo es pamanīju, ka bija lietas, kur bija gadījumi, kad protesta kārtībā nevarēja protestēt... federālās augstākās tiesas spriedums un tā... Bet pēc būtības pēc jēgas.. jā...

J. Pleps.

Sakiet, vai kādā no šīm lietām protestu bija iesniedzis... kā to varētu aprakstīt... kasācijas tiesas priekšsēdētājs?

D. Škutāns.

Nu es zinu, ka ir par prezidijiem visādiem runāts, es nezinu, kā ir Ukrainā... prezidija senāts... bet tas ir līdzvērtīgs...

J. Pleps.

Bet jūs nešaubieties, ka šīs atziņas, ko Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir izteikusi, vērtējot konkrētu valstu procesuālos likumus un konkrētu valstu normu piemērošanas praksi konkrētās lietās būtu attiecināmas abstrakti, nemēģinot veikt šo pārnesei?

D. Škutāns.

Man nav šaubu, ka princips ir tāds, ka valsts amatpersona, tiesnesis, vēl jo vairāk, Augstākās tiesas tiesnesis, nedrīkst būt apveltīts ar tiesībām iesniegt protestu... jā... vai prezidija, senāta... vienalga...

J. Pleps.

Sakiet jūs... Pieteikumā par lietas ierosināšanu 3. punktā pieteikuma iesniedzēji norādījuši, ka ir tiesības panākt Ventspils tiesas spriedumu pienācīgā un tiesiskai valstij atbilstošā civilprocesā.

D. Škutāns.

Jā.

J. Pleps.

Tas nozīmē, ka šis *res judicata* (?) tiek nodibināts, ja ir bijis pienācīgs un tiesiskai valstij atbilstošs civilprocess konkrētajā lietā. Bet tāpat, respektīvi, ja ir bijis šis civilprocess nepienācīgs, vai ir neatbilstība tiesiskas valsts principa prasībām, tad šis *res judicata* nav absolūts.

D. Škutāns

Res judicata nav absolūts, tas ir skaidrs. Bet viņš ir absolūts iepretim valsts amatpersonas protestam. Tādā izpratnē viņš ir absolūts. Valsts amatpersona šo visu protestēt nedrīkst.

J. Pleps.

Un sakiet, vēl noslēdzošais jautājums. Man liekas, tiesas priekšsēdētājs jums jau jautājumu uzdeva par Arvīda Baloža rakstu, ko iesniegusi Augstākā tiesa... Jo man rodas sajūta, ka pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka, ja gadījumā Augstākās tiesas Civillietu departamenta priekšsēdētājs ir protestējis, tad automātiski visos gadījumos būs... teiksim, šis spriedums sakrītīs ar to, kāds ir bijis protesta saturs.

D. Škutāns.

Tas ir viens arī no mūsu sekundārajiem argumentiem...

J. Pleps.

Bet vai Arvīda Baloža rakstā, kur tiek pārlūkota prakse attiecībā gan uz departamenta protestiem, ko veicis departamenta priekšsēdētājs Dudeļa kungs, gan Jonikāna kungs, ko jūs jau minējāt, ir šīs atšķirības, ka senatori, izskatot lietu, spēj izvērtēt un lemt savādāk?

D. Škutāns.

Ja jūsu jautājums ir tāds, vai visi protesti tiek apmierināti, tad, ja var ticēt šai statistikai, tad, protams, atbilde ir nē. Visi protesti netiek apmierināti. Bet absolūti lielākais vairums protestu tiek apmierināti. Es jau nestrīdos par to, ka šādi ir bijuši iznākumi, ko mēs, protams, nezinājām. Runa ir par procedūru, kādā tas notiek. Un dažādās lietās ir atšķirīgi apstākļi, atšķirīgi advokāti. Viens vienam patīk, otrs otram nepatīk. Piemēram, Genca kungs man ir atsūtījis vēstuli, ka es esmu... nu... es nevaru teikt, ka draņķis, bet es paužu klaju necieņu pret tiesu. Kādā veidā es varu cīnīties ar šādu te protesta autoru, kas vada protestu arī faktiski pret mani šobrīd? Es runāju par konkrēto lietu.

J. Pleps.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs, jo es pieļāju, ka sarakste ar Genca kungu... droši vien tas nav šīs tiesvedības jautājums. Tas ir vairāk tāda privāta...

D. Škutāns.

Runa ir par sacīkstes principu... kā es varu sacīkstēties...

G. Kūtris.

Paldies. Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi? Paldies pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem.

Tālāk vārds Saeimas pārstāvim. Arī jums ir saskaņā ar likumu atvēlētas 30 minūtes. Un jums pienākums skaidrot lietas faktisko apstākļus, bet pamatā normu juridisko pamatojumu.

J. Pleps.

Paldies, jūsu godība!

Es mēģināšu sniegt atbildes rakstā ... par Saeimas pozīciju šajā lietā. Un es mēģināšu strukturēt savu runu apmēram četrās sadaļās.

Visupirms es īsi izklāstīšu Saeimas pozīciju, kāda tā ir pausta rakstveidā. Pēc tam tiks sniegta apstrīdētās normas, respektīvi, Civilprocesa likuma 483. panta daļā par Augstākās tiesas Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām iesniegt protestu atbilstību Satversmei izvērtējums. Un turpmāk šī te norma tiks dēvēta par “apstrīdēto normu”. Atsevišķi mēģināšu pieskarties jautājumam par pārejas noteikumu 63. punktu un par to, kā notiek šī te pāreja uz jauno regulējumu pēc likumdevēja grozījumiem, un noslēgumā tiks izteikts lūgums Satversmes tiesai.

Runājot par šo lietu kopumā. Jau no lietas materiāliem izriet, ka Saeima šo normu ir grozījusi. Un šī norma vairs nav spēkā tādā redakcijā, kāda tā tika apstrīdēta. Šis grozījums tika ierosināts, kā liecina Saeimas iesniegtie materiāli Satversmes tiesai, pirms pieteikuma par lietas ierosināšanu ilgstošas sarakstes rezultātā. Un šai sarakstei starp prokuratūru, Augstāko tiesu un Tieslietu ministriju, kā atzinis arī pieteikuma iesniedzējs, vairāk bija tāds tehniski procesuāls raksturs, kā šeit tika norādīts: cik tas izmaksās, kurš to darīs, kāda štata vietu pārdale ir nepieciešama. Respektīvi, šie grozījumi tika veikti ar apsvērumu par to, ka tā ir tiesību politiska procesuālā regulējuma uzlabošana, Civilprocesuālā regulējuma attīstība nevis tādēļ, ka, teiksim, būtu atzīts, ka šis regulējums pats par sevi būtu antikonstitucionāls.

Un Saeima līdz ar to, tā kā bija izdarīti grozījumi, lūdza izbeigt tiesvedību lietā. Tā kā Satversmes tiesa rīcības sēdē ir lēmusi šo lietu izskatīt mutvārdos un pārbaudīt visus faktus, par ko pastāv šaubas, tad acīmredzot Saeimai ir jāvērtē apstrīdētās normas satversmība. Un attiecībā uz to, fokusējoties uz apstrīdētās normas tvērumu, kur, proti, ka lietā pastāv strīds par Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām protestēt, mums neizbēgami jāraugās mazliet uz protesta institūtu kā tādu, un neizbēgami jāraugās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem, precīzāk sakot, par iespēju šo spriedumu *ratio*, esošos argumentus

attiecinot uz Latvijas civilprocesuālo regulējumu. Un pie tam veikt šo pārbaudi Satversmes tiesas procesā, kas nevērtē konkrētās lietas faktisko apstākļus, bet tikai normu kā tādu.

Vispirms mēs vēlamies norādīt, ka Civilprocesa likuma 483. pants ir kompetences norma. Tā piešķir kompetenci noteiktām amatpersonām iesniegt protestu. Šeit paredzēta zināmā mērā rīcības brīvība, bet skaidrs, precīzs arīdzan procesuālais regulējums, kas ir ietverts attiecīgajā Civilprocesa likuma nodaļā. Tas, ko mēs jau konstatējām. Ir noteikts gan termiņš, kādā šīs tiesības var tikt izmantotas. Ir noteikts precīzi, par kuru instanču tiesu spriedumiem šīs tiesības var tikt izmantotas, ir noteikts, kādos gadījumos jeb par kādu argumentāciju var tikt iesniegts protests. Un šis regulējums pēc mūsu ieskata pietiekami skaidri jau mazliet norobežo Latvijas civilprocesa regulējumu no tā civilprocesa regulējuma, kas bija Rumānijā, Ukrainā un Krievijā, kad Eiropas Cilvēktiesību tiesa taisīja šīs te atslēgas lietas.

Tāpat jānorāda, ka šajā gadījumā mums ir arīdzan... Saeima ir veltījusi uzmanību vairāk uz apstrīdēto normu kā tādu, nevērtējot konkrētās lietas faktiskos apstākļus.

Satversmes tiesa līdz šim savā praksē jau ir izteikusies par šo institūtu un vismaz divās lietās — 2001-08-01 un 2009-93-01 — ir atzinusi, ka protests, tostarp minot arī Augstākās tiesas Civillietu departamenta priekšsēdētāju, šāds protests ir saudzējošs līdzeklis gadījumos, kad Civilprocesa likums neparedz iespēju pusēm izmantot pārsūdzēt spriedumus apelācijas un kasācijas kārtībā. Respektīvi, gadījumā, kad Civilprocesa likums pasaka, ka kāds lēmums... nolēmums civillietā ir nepārsūdzams, Satversmes tiesas arguments ir bijis, ka pastāv šī protesta kārtība un tas ir saudzējošs līdzeklis.

Pievēršoties Satversmes tiesas... Satversmes 92. pantam, lai gan ir apstrīdēts viss pants, ir acīmredzami, ka lietā pastāv strīds par pirmo teikumu “ikvienam ir tiesības savas tiesības un likumīgās intereses aizstāvēt taisnīgā tiesā”. Var piekrist, ka no šāda Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet tiesības uz zināmu tiesisko noteiktību, precīzāk sakot, uz to, ka process nav bezgalīgs, uz to, ka process noslēdzas ar spēkā stājušos spriedumu un uz to, ka šis spriedums, kas ir stājies spēkā, ir stabils. Satversmes tiesa to ir jau atzīmējusi lietā 2001-10-01 5. punktā.

Taču tajā pat laikā tiesības uz taisnīgu tiesu nav absolūtas un ikviens tiesību uz taisnīgu tiesu elements arīdzan nav absolūts. Tieši tāpat kā mēs jau noskaidrojām... pieteikuma iesniedzēji atzīst, ka šis *res judicata*... tas, ka lietas izskatīšana noslēgusies ar spēkā stājušos spriedumu, nav absolūta. Un arīdzan Eiropas Cilvēktiesību tiesa šo faktu ir atzinusi. Gan Brumerešku, gan Rjabiha lietā ir attiecīgas norādes. Bet, protams, ar zināmiem ierobežojumiem.

Un tas, ka šeit ir svarīgi, šeit pēc būtības ir vispārējo tiesību principu svēršana. No vienas puses ir tiesiskā stabilitātes prasība, no otras puses ir taisnīguma prasība,

respektīvi, ka nolēmumam ir jābūt taisnīgam. Jo, ja tiktu dota priekšroka absolūti negrozāmiem spriedumiem, kuri nebūtu taisnīgi, tad, man šķiet, Satversmes 92. pants tiktu pārkāpts jau savā gramatiskajā jēgā. Vai sprieduma negrozāmības uzturēšana, zinot, ka tas nav bijis taisnīgs, ir taisnīga tiesa?

Un līdz ar to mums ir jāpārbauda šis ierobežojums. Visupirms es atgādinu, ka ierobežojums bija noteikts ar spēkā... ar pienācīgā kārtā pieņemtu likumu. Pieteikumā par lietas ierosināšanu tiesas sēdē nav izskanējuši argumenti, ka Saeima būtu pārkāpusi procesuālo kārtību. Procesuālais regulējums bija skaidri ierakstīts un tas, kas šeit ir svarīgi... šis procesuālais regulējums bija modificēts, būtiski pārveidots padomju civilprocesuālais institūts. Tas nebija tāds civilprocesuālais regulējums, kāds bija spēkā padomju laikā, tā saucamā “uzraudzības kārtība”, kur, man šķiet, pieteikuma iesniedzēju pārstāvji parūpējušies par mūsu iespēju šo institūtu izprast, iesniedzot Rozenberga un Briģa grāmatas attiecīgās lapaspuses. Šo jauno kārtību, kas bija modificēta, ieviesa likumdevējs ar apjomīgiem grozījumiem 1995. gadā, veicot tiesu reformu un paredzot apelācijas un kasācijas instances civillietās. Un šajā te Civilprocesa likuma pieņemšanas gaitā 1999. gadā par šo institūtu notika vēl debates un viņš tika precizēts un izstrādāts līdz galam.

Tas, kam jāvērs uzmanība. Civilprocesa likumā ir paredzēti precīzi kritēriji, kā jau minēju, termiņi, kādas instances spriedumi var tikt pārsūdzēti, kādu gadījumu dēļ var tikt pārsūdzēti un šis te regulējums, bez šaubām, arīdzan tiesību doktrīnā ir vērtēts, vai tas ir padomju institūts, vai viņam ir vieta demokrātiski tiesiskas valsts tiesību sistēmā. Un šeit es varētu atsaukties uz senatora Alda Laviņa ļoti erudīto un apjomīgo komentāru Civilprocesa likumā par šo institūtu, kur tieši šis izvērtējums ir veikts, ka tas var... ir piemērots un funkcionē arī ne tikai sociālistisko tiesību loka valstīs.

Runājot par leģitīmo mērķi, pieteikuma iesniedzēji uzskatījuši, ka normai nav leģitīma mērķa apstrīdētajai. Pēc Saeimas ieskata šim regulējumam ir leģitīms mērķis. Un mēs uzskatām, ka tās ir citu personu tiesības un demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Tiesvedības procesi parasti var skart vairākas personas, var būt gadījumi, kā arī Civilprocesa likuma 484. pantā norādīts, ka, piemēram, personas nav zinājušas par konkrētu tiesvedību, vai šis spriedums viņām uzliek kaut kādus pienākumus. Var būt gadījumi, kad ir pieļauti būtiski materiālo vai procesuālo normu pārkāpumi pret personām, kas ir puses lietā. Likums neparedz iespēju pārsūdzēt šo spriedumu. Vai arīdzan, ir bijuši apstākļi, kas lieguši pusēm šīs iespējas pārsūdzēt. Un šajos gadījumos acīmredzot, ka taisnīguma prasība prasītu kaut kādu procedūru, kā var revidēt šādu spriedumu, lai būtu nodrošināts taisnīgs tiesas spriedums. Jo taisnīgas tiesas procesam nav jēgas, ja rezultātā nav taisnīgs tiesas spriedums, kā to ir atzīmējusi arī Satversmes tiesa.

Tā kā šis leģitīmais mērķis pastāv, tad droši vien tas atslēgas jautājums varētu būt par samērīgumu. Vai tas regulējums, ko paredzēja apstrīdētā norma, ir samērīgs ar leģitīmo mērķi, paredzot ierobežojumu... acīmredzot pieteikuma iesniedzējam.

Man šķiet, ka nav šaubu, ka šis līdzeklis varētu būt piemērots. Šis protesta institūts... attiecīgi piešķirot šīs tiesības arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas... Civillietu Senāta priekšsēdētājam ļauj sasniegt leģitīmo mērķi ierobežotā gadījumu skaitā ievērojot procedūru protestēt šos lēmumus un lūgt Augstāko tiesu tiesvedības procesā uzklautot puses, pieaicinot prokuroru vērtēt jautājumu par to, vai nav bijuši pārkāpumi.

Ir jautājums, vai varētu būt saudzējošāki līdzekļi, kas ļautu sasniegt tādā pašā kvalitātē. Šeit pieteikuma iesniedzēji vērsa... vairākkārt minēja, ka varētu būt pašas personas lūgums skatīt šo lietu, pārskatīt kasācijā, ja tur ir bijuši likuma pārkāpumi. Satversmes tiesas jautājumos... iespējams, teiksim, šie argumenti, kas izskanēja, jau parāda, ka šeit varētu būt problēmas ar strauju lietu pieaugumu, sevišķi kasācijas instancē un ar to, ka tiesvedības termiņi līdz ar to tiktu pagarināti arī citās lietās. Jo tie skaitļi, kā mēs redzam, kas ir statistikas datos, kas ir lūguši protestu, mēs varam iedomāties, kā pagarinātos tiesas lietu skatīšana, ja šie iesniegumi tiktu iesniegti nevis konkrētajai amatpersonai, bet personas pa tiešo varētu vērsties tiesā un tos vajadzētu skatīt procesuālā kārtībā.

Un Satversmes tiesa... jāteic, šo mehānismu jau ir pārbaudījusi. Lietā 2001-10-01 9. punktā Satversmes tiesa ir teikusi, ka šādas personas tiesības vērsties nebūtu labs mehānisms, jo tas radītu laika ziņā neierobežotu kasāciju un palielinātu lietu skaitu Senātā. Tāpat tas apstāklis, ka vairākas amatpersonas var protestēt, rada apstākli, ka personas var izvēlēties, pie kuras amatpersonas vērsas, lūdzot šo, viņasprāt, nelikumīgo nolēmumu protestēt, un tas rada arī to, ka šeit pastāv zināma... šeit nav tā, ka viss ir atkarīgs no vienas amatpersonas. Teiksim, šīs amatpersonas konkrētās izvēles. Personām ir izvēles iespēja un pastāv iespēja alternatīvi vairākām amatpersonām protestēt. Līdzšinēja praksē šis mehānisms ir strādājis pietiekami veiksmīgi. No lietas materiālos esošajiem statistikas datiem un arī dzan no rakstiem ir redzams, ka principā jau praksē ir izstrādājusies tradīcija, kuros gadījumos kādā veidā atrisina... par kādiem jautājumiem pie kurām amatpersonām vērsas.

Vērtējot šo te samērīgumu, vēl nepieciešams vēlreiz uzsvērt, ka Satversmes tiesa ir atzinusi, ka šāda institūtu esamība un pie šāda amatpersonu protesta tiesībām ir saudzējošs līdzeklis. Tas ir tas arguments, kas nodrošina to, ka likumdevējs var modificēt Civilprocesa likumu, paredzot atsevišķās lietu kategorijās nepārsūdzamus nolēmumus, kas, protams, paātrina tiesvedības procesus. Gadījumā, ja Satversmes tiesa lemtu, ka Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājam nebija konstitucionālo tiesību sniegt šādus protestus vai protests vispār nebūtu konstitucionāli, ir acīmredzami, ka tas radīs būtisku ietekmi uz Civilprocesa sistēmu kopumā.

Pie samērīguma būtu nepieciešams atbildēt uz diviem jautājumiem, kas skar Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses piemērošanu. Un droši vien es laika trūkuma dēļ varbūt uzkavēšos vairāk Brumerešku un Rjabiha judikatūrā.

Pirmkārt, ir pilnīgi skaidrs, ka no Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses viedokļa konkrētais subjekts nav izšķirošs, vai... precīzāk sakot, iepazīstoties ar šīm tiesas lietām, vismaz kasācijas instances civillietās priekšsēdētāja protestu neizdevās atrast. Visbiežāk tas bija ģenerālprokurors vai arī zemāka līmeņa tiesas priekšsēdētājs, kas protestēja zemāka līmeņa tiesu nolēmumus. Un šeit līdz ar to var secināt, ka tas subjekts, kurš vēršas, no Strasbūras tiesas prakses viedokļa nav izšķirošs. Svarīgi ir nosacījumi. Proti, pēc Saeimas ieskata Cilvēktiesību tiesas prakse pieļauj pārbaudi par šo, vai tas ir likumīgs spriedums, bet pie stingriem noteikumiem. Visupirms jāuzsver arī tas, ka Civilprocesa likuma regulējums atšķirās no to valstu procesuālajiem likumiem, attiecībā uz kurām Eiropas Cilvēktiesību tiesa nodibināja šo praksi. Pirmkārt, šajā gadījumā protestu skata Senāts, augstākā kasācijas tiesa, tiesvedības kārtībā, uzklusot puses un tikai Senāts var skatīt, nevis zemāka līmeņa tiesas vai, teiksim, Prezidiji, kā tas ir dažās citās valstīs bijis.

Otrkārt, tikai noteiktas amatpersonas var protestēt. Ierobežots amatpersonu skaits. Treškārt, Civilprocesa likums paredz termiņu — 10 gadi. Tās nav beztermiņa tiesības. Ceturkārt, ir noteikti pamati likumā: būtisks procesuālo un materiālo tiesību normu pārkāpums, aizskartas valsts un pašvaldību institūciju tiesības, uzlikts pienākums personām, kuras nav bijušas lietas dalībnieki. Pēc būtības tas sasauktos ar Rjabiha lietā prasīto, ka var pārbaudīt, vai labotas juridiskas kļūdas un novērstas tiesu sistēmas kļūdas, bet tā nav noteikta apelācija pēc būtības un šie pamati noteikti neuzrāda, ka šeit pastāv strīds par tiesību normu tulkošanu.

Tas, kas vēl svarīgi. Ka iespējams pārsūdzēt tikai pirmās instances tiesas nolēmumus, kurus nevarēja pārsūdzēt savādāk vai pusēm nebija iespēju pārsūdzēt. Un kas vēl svarīgi. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka šī pārkāpuma konstatēšana katrā konkrētajā gadījumā visbiežāk ir konkrētās lietas fakti jautājums. Piemēram, Brumerešku lietā ir pilnīgi skaidrs, ka pārkāpums izpaudies tādējādi, ka šis protests, pirmkārt, ir bijis neterminēts laikā un radītas šaubas par to, vai... teiksim... tas ir radījis tiesisko stabilitāti.

Tas jautājums, kas acīmredzot rada šaubas pieteikuma iesniedzējam... vai gadījumā, ja protestu ir iesniedzis Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs, Augstākās tiesas Senāts var nodrošināt taisnīgu tiesas procedūru, jo kaut kādā mērā pastāv acīmredzot bažas vai viedoklis, ka ja priekšsēdētājs tā ir teicis, tad tiesnešiem ir pienākums... bez šaubām, diez vai domas atšķirsies. Visupirms jāvērs uzmanība uz to, ka Augstākās tiesas tiesā strādā tiesneši, kuri, atbilstoši Satversmes 83. pantam, ir neatkarīgi un tikai likumam padoti. Tiesnešu neatkarība ir ne tikai ārēja, bet arī iekšēja no tiesas organizatoriskām struktūrām. Un augstākās

tiesu instancēs, kā Satversmes tiesa vai Augstākā tiesa, vajadzētu būt ļoti stipriem argumentiem, pierādījumiem, lai apšaubītu tiesneša šo neatkarību — gan ārējo, gan iekšējo. Jo pēc būtības tāda tiek prezumēta vienmēr un to nodrošina iecelšanas procedūra, augstās kvalifikācijas prasība šo instanču tiesu tiesnešiem un šo instanču tiesu darba specifika.

Doktrīnā līdz šim, tajā, kas Latvijā publicēts, tas nav apšaubīts un jāvērs uzmanība, ka ir bijusi pietiekami ilga normas piemērošanas prakse, kur problēma nav uzrādījusies. Tieši pretēji, ir vairāki gadījumi, sevišķi pēdējā laikā bijuši, kad šis protests ir ļāvis novērst tiesu kļūdas, bet, teiksim, nav izskanējuši argumenti, ka tas kaut kādā mērā neatbilstu tiesībām uz taisnīgu tiesu.

Pastāv... šeit tiek mēģināts veidot konstrukciju, ka Augstākās tiesas priekšsēdētājs... Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs patvaļīgi nosaka tiesnešus, kas skatīs lietas, pārdala lietas un rīkojas ar visām šīm funkcijām. Likumā... Civilprocesa likuma 464 panta pirmajā daļā runājot par rīcības sēdi ir minēts, ka šīs lietas, kas ienākušas Senātā, tiek izskatītas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja noteiktajā kārtībā. Noteiktā kārtība, pēc mūsu ieskatiem, nozīmē normatīvu iekšējo aktu, kas nosaka kārtību, kādā šī lieta tiek nozīmēta izskatīšanai rīcības sēdē. Tieši tāpat pie referenta izvēles un pie sastāva izvēles attiecībā uz Augstāko tiesu, bez šaubām, darbojas likuma “Par tiesu varu”, ja nemaldos, 28.prim pants, kas nosaka lietas sadales kārtību. Tie ir likumā noteikti principi, tostarp, nejauša lietu sadale, kas tiek veikta tiesu sistēmā automātiski. Protams, šeit parādās atsevišķi gadījumi, iespējams, ka notiek pārdale, bet arī jebkāda pārdale ir iespējama šajās kārtības paredzētajos gadījumos uz noteikta pamata.

Ja šaubas pastāv par tiesas objektivitāti, pusēm ir procesuālās iespējas šīs šaubas izteikt tiesas sēdē un lūgt atstatīt tiesnešus, ja pastāv šaubas. Bet man šķiet, ka statistika, ko mēs redzējām, ir gadījumi, ka Augstākās tiesas Senāts, un pietiekami daudzi gadījumi, ir lēmis pretēji iesniegtajam protestam.

Attiecībā uz pāreju, jo šī norma ir zaudējusi spēku. Attiecībā uz pāreju mēs vēlētos uzsvērt, ka Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 63. punkts... tas ir jautājums, vai kas mainītos, ja šīs normas nebūtu. Konkrētā civillietā ir iesniegts protests, par šo protestu ir lēmusi rīcības sēde un ierosināta kasācijas tiesvedība. Šajā konkrētajā civillietā ir personas, kuras ir lūgušas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāju protestēt šo nolēmumu. Protesta iesniegšana un rīcības sēdes lēmums ir radījis tiesisko paļāvību šīm personām, ka lieta tiks skatīta visupirms rīcības sēdē un ierosināšanas gadījumā kasācijas tiesvedībā. Un kas šeit ir svarīgi? Tas ir, radīt šīm personām pieeju tiesai. Tātad, no vienas puses, *res judicata*, kas šeit šajā tiesā tiek prasīta, no otras puses, konkrētajā civillietā esošo personu pieeja tiesai un tiesiskā paļāvība, ko ir radījis Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs iesniedzot protestu un rīcības sēde, ierosinot kasācijas tiesvedību.

Likumdevējs grozot kompetences normu, ar kompetences normas grozījumiem vairs nevar aizskart šo te civillietas risinājumu, jo civillietā atrodas nākamajā procesuālajā stadijā. Tā vairs nav iesniegums ar lūgumu par protestu, tā jau ir izskatīšanā kasācijas tiesvedībā pēc protesta. Un šeit ir šī tiesiskā palāvība un radīta pieeja personām tiesai.

Satversmes tiesa lietā 2010-01-01 16. punktā šo situāciju ir vērtējusi attiecībā uz kasācijas noņemšanu. Un Satversmes tiesa ir uzsvērusi šo iegūto tiesību aizsardzību. Ja persona ir nonākusi konkrētajā stadijā kasācijas tiesvedībā, pēc protesta, viņa ir ieguvusi tiesības uz to, ka kasācijas tiesvedībā šī lieta tiks izskatīta. Ja likumdevējs būs pateicis grozot apstrīdēto normu, teiksim, regulējumu, ka visas lietas ir izbeidzamas vai pārtraucamas, likumdevējs būtu aizskāris šo personu tiesisko palāvību un šo personu tiesības uz taisnīgu tiesu, un tādā gadījumā droši vien šī pati lieta būtu bijusi šajā pašā tiesā, tikai ar citu pieteikuma iesniedzēju.

Līdz ar to tāpat tas regulējums, kas ir paredzēts pārejas noteikumu 63. punktā, atbilst tiesiskās palāvības iegūto tiesību aizsardzības principam, un nodrošina personu pieeju tiesai, aizsargā Satversmes 92. pantu, mēģinot šīs procesuālās tiesības līdzsvarot, paredzot, ka uzsāktās tiesvedības tiek pabeigtas. Un tāds ir bijis tas princips pamatā visos gadījumos, kad tiek revidēts procesuālais regulējums. Un Satversmes tiesa lietā 2010-01-01 ir izteikusies par šo principu atbalstoši piekrītoši, ka tā ir pareizi.

Līdz ar to formulējot šobrīd Saeimas prasījumu Satversmes tiesai... Saeima vēlētos norādīt dažas lietas.

Pirmkārt. Šajā lietā, kā jau minēju, izejot no Strasbūras tiesas prakses, ir svarīgi fakti un normu piemērošanas jautājumi. Papildus tam, ir tiesvedība Senātā. Senāts šobrīd skatīs konkrēto lietu, vai tajā bija būtiski procesuālo normu pārkāpumi, vai bija būtiski materiālo normu pārkāpumi, vai tika aizskartas personu tiesības un vērtē šos jautājumus. Augstākās kasācijas tiesu instance šos jautājumus vēl nav pārbaudījusi. Šajā aspektā pēc Saeimas ieskata būtu jādarbojas subsidiaritātei un nepieļaujāmībai iejaukties tiesas spriešanā. Ja Satversmes tiesa konstatētu, vai nodibinātu faktus, kas attiecas uz konkrēto civillietu šajā tiesvedībā, tas ietekmētu tiesvedību Augstākajā tiesā. Šajā gadījumā, acīmredzot, ir nepieciešams respektēt kasācijas instances kā Augstākās tiesas funkciju visupirms pirmajai izvērtēt un dot juridisku vērtējumu šiem faktiem, vai konkrētajā lietā piepildās konkrētie fakti, lai būtu pamats piemērot normas.

Līdz ar to Saeima lūdz izbeigt tiesvedību lietā par Civilprocesa likuma 483. panta daļā par Augstākās tiesas Civillietu departamenta priekšsēdētāja protestu divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, šī norma ir zaudējusi savu juridisko spēku, otrkārt, pastāv citi iemesli, kas ir par šķērslī tiesvedībai šajā procesā. Jo, pirmkārt, tiesvedība Augstākajā tiesā nav beigusies un Satversmes tiesas spriedums var skart šo tiesvedību, nodibinot faktus bez iepriekšēja kasācijas instances lēmuma.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka faktu izvērtējums un apstākļu konstatēšana katrā atsevišķā lietā ir ļoti svarīga, lai varētu konstatēt, vai bija vai nebija nepamatots vai pieļaujams protests. Un, ja šajā lietā mēs sāktu vērtēt faktus, tad, bez šaubām, kaut kādā mērā būtu risināms jautājums par kompetences nošķiršanu starp Augstāko tiesu un Satversmes tiesu un Augstākās tiesas iespējām brīvi, neatkarīgi, neiespaidoti nodibināt faktus.

Tāpat apstrīdētā norma un arīdzan Civilprocesa likums nevienā punktā nenorāda, ka būtu nepieciešami un būtu pieļaujams... varētu pārkāpt Civilprocesa likuma, atvainojos... Satversmes 92. pantu vai Konvencijas 6. pantu. Tieši pretēji. Civilprocesa likums tiek būvēts procesuāli, presumējot, ka tiesa, īstenojot savas pilnvaras, ievēros tiesības uz taisnīgu tiesu, tostarp Satversmes 92. un 6. panta Konvencijā prasības. Un pēc Saeimas ieskata šobrīd nav tādu faktu, kas uzrādītu, ka kasācijas tiesvedībā Augstākās tiesas Senāts nav spējis piemērot šīs te tiesības uz taisnīgu tiesu prasības un, kā jau Saeima norādīja, pārejas noteikumu 63. punkts sargā citu personu iegūtās tiesības un sargā citu personu pieeju tiesai, kas arī ir uz taisnīgu tiesu, elements... Saeima ir līdzsvarojusi šīs tiesības tā, kā uzskatījusi, kāds ir pareizs balans... un šajā gadījumā pēc mūsu ieskata nav iespējams, izejot no iegūto tiesību aizsardzības principa un tiesiskās palāvības principa, savādāks risinājums, jo šī tiesvedības stadija, ko varēja ietekmēt ar apstrīdētās normas grozīšanu un revidēšanu, ir noslēgusies.

Līdz ar to Saeima lūdz izbeigt tiesvedību lietā.

Paldies.

G. Kūtris.

Paldies. Tiesnešiem ir jautājumi.

Jūs izskaidrojāt, kāpēc šajā pārejas noteikumā likumdevējs nolēma atstāt esošo protestu izskatīšanu. Bet sakiet, kāpēc likumdevējs izšķīrās par pašas normas grozīšanu? Kāds bija iemesls jeb arguments?

J. Pleps.

Tātad mūsu iesniegtie materiāli Satversmes tiesai liecina par šīs te diskusijas attīstību.

Visupirms es vēlos norādīt, ka jau Civilprocesa likuma pieņemšanas brīdī 1999. gadā bija ierosināts atteikties no Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja protesta tiesībām, bet toreiz Augstākā tiesa lūdza paredzēt šīs protesta tiesības, argumentējot ar to, ka ir ļoti liela slodze un Augstākās tiesas priekšsēdētājs viens pats nevarētu šīs te lietu sūdzības izskatīt, kas tiek iesniegtas, lūdzot protestēt.

Un Saeimas rīcībā esošie materiāli liecina, ka abas šīs redakcijas par grozījumiem sagatavoja un iesniedza Tieslietu ministrija Civilprocesa likuma

patstāvīgajā darba grupā pēc Augstākās tiesas lūguma, kur Augstākā tiesa izvirzīja argumentu, ka šāda protestēšana nav tipiska Augstākās tiesas funkcija, ka ģenerālprokurors jau šobrīd efektīvi reagē un nav bažu, ka ģenerālprokurors netiktu galā. Un trešais arguments, ko izvirzīja Augstākās tiesas priekšsēdētājs, ka patiešām šāds regulējums nav bijis pirmskara Civilprocesa nolikumā un norādes arī uz citiem procesuālajiem likumiem.

G. Kūtris.

Nedaudz par to, ko jūs arī jau runājat par to objektīvo procedūru, ka it kā kasācijas instances tiesā tiesas process tiek nodrošināts objektīvi. Sakiet, lūdzu, vai tomēr situācijā, kad Augstākās tiesas priekšsēdētājs, viņa vietnieks, Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs, iesniedz protestu un pēc būtības pats organizē tiesas sastāvu, kas skatīs tālāk šo protestu, vai šeit nav šaubas par objektivitāti, par iespējām, teiksim, priekšsēdētāja autoritātes... neteiksim par tiešo norādījumu, bet par autoritātes cienīšanu tiesnešu vidū.

J. Pleps.

Tāpēc es arī minēju, ka vispirms ir svarīga tiesnešu personība un spējas spriest tiesu neatkarīgi. Un, man šķiet, ka nepastāv šaubas, ka Latvijas Augstākās tiesas tiesnešu personības ir atbilstošas un spēj nodrošināt šādu spriešanu, uz ko norāda arī pastāvošie fakti lietā, kas ir statistikas datos iesniegti, respektīvi, ka vairākos gadījumos Augstākās tiesas Senāts kasācijas tiesvedībā ir noraidījis gan departamenta priekšsēdētāju, gan departamenta priekšsēdētāja vietas izpildītāja iesniegtos protestus. Tāpat vērā būtu ņemams, iespējams, senatora Alda Laviņa komentārs, kas ir sniegts Civilprocesa likuma jaunākajā izdevumā, kur ir norādīts, ka... teiksim, ir mēģināts rādīt, kāda ir šīs normas procedūras piemērošanas prakse. Un no tā netieši izriet, ka šī amatpersona, kas iesniedz protestu, vairāk pilda kā filtra funkciju, respektīvi, izvērtē, cik pamatoti ir personas, kura vērsusies ar iesniegumu, izteiktie argumenti, iepazīties ar šīs personas iesniegumu, dokumentiem un lietas materiāliem un lemt, vai šie argumenti izklausās vai neizklausās ticami, lai būtu pamats iesniegt protestu, nevis piedalās kā puse lietā, respektīvi, cenšoties panākt savu taisnību. Jo valsts amatpersonām nav savu personisko interešu lietā. Šeit ir interese nodibināt... panākt tiesiskas valsts principu ievērošanu, nodrošināt to, ka viena civillietā, kā rakstījis te arī pieteikuma iesniedzējs, noslēgtos, būtu organizēta pienācīgā kārtā, atbilstoši tiesiskas valsts principu prasībām.

G. Kūtris.

Tiesnešiem ir jautājumi? Tiesnesis Balodis. Lūdzu!

K. Balodis.

Sakiet, lūdzu, kas jums dod pamatu apgalvot, ka Satversmes tiesa jau esot apstrīdētajā normā minēto līdzekli atzinusi par saudzējošāko. Vai tiešām tajos Satversmes tiesas spriedumos, kurus jūs pieminējāt, tā ir teikts? 2001. un 2009. gads...

J. Pleps.

Es vēlētos vērst uzmanību... Tas nav jautājums, ka saudzējošākais līdzeklis kā protests... Bet protesta institūts kā tāds un tostarp arī Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesības iesniegt protestu tika atzītas par saudzējošāku līdzekli gadījumā, ja nav bijusi paredzēta konkrētā tiesas nolēmuma pārsūdzamība. Respektīvi, Civilprocesa likuma norma paredz, ka kāds nolēmums nav pārsūdzams un Satversmes tiesa, vērtējot, vai šāds regulējums ir samērīgs, ir norādījusi divreiz, ka šo samērīgumu nodrošina protesta institūts, pie tam, ar konkrētām amatpersonām.

K. Balodis.

Un otrs jautājums bija par to, ko šeit pieminēja pieteikuma iesniedzējs, ka tomēr ir bijusi Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse, kas... par to vēl varētu strīdēties... bet varbūt ir netieši attiecināma uz Augstākās tiesas protesta institūtu. Un sakiet, kāpēc tā tas ir bijis, ka padsmiņi gadu laikā Saeima tiešām nav vērtējusi, vai būtu iespējami arī alternatīvi līdzekļi mērķa sasniegšanai.

J. Pleps.

Saeima šo izvērtējumu ir veikusi divreiz. Pirmkārt, 1995. gadā radikāli pārvērtējot padomju laika sociālistiskajam tiesību lokam pastāvošo uzraudzības institūtu un, otrkārt, tas izvērtējums veikts 1999. gadā, lemjot par Civilprocesa likumu. Pēc šiem diviem lēmumiem, pie tam, kas ņemams vērā, ir apstākļi, ka 1999. gads bija brīdis, kad Latvijai jau bija saistoša Eiropas Cilvēktiesību konvencija un līdz ar to var prezumēt, ka tika pārbaudīts, vai Civilprocesa likums atbilst Latvijas starptautiskajām saistībām. Papildus tam, tad, kad Latvija pievienojās Eiropas Savienībai, tika vērtēts Latvijas justīcijas sistēmas gatavība šai dalībai un droši vien šis arguments neizskanēja vai tam netika pievērsta uzmanība. Un Saeima iesniedza Satversmes tiesai Tieslietu ministrijas atbildi Eiropas komisijai, kur tieši bija jautājums par šo protestu, vai tas spēj nodrošināt, teiksim, taisnīguma atjaunošanu lietā, kur, iespējams, pastāvēja kļūdaini tiesas nolēmumi.

Līdz ar to šī prakse, ka šis protests funkcionēja, viņš tika dažādos starptautiskajos... teiksim, sevišķi Eiropas Savienības ietvaros apspriests un diskutēts un šeit nav bijis norāžu, ka, teiksim, būtu ļoti lielas problēmas.

G. Kūtris.

Vai tiesnešiem ir vēl jautājumi? Nav. Pieteikuma iesniedzējiem? Lūdzu!

O. Jonāns.

Man būtu pāris jautājumu. Vai jums ir zināms, kādus valstu argumentus noraidīja Eiropas Cilvēktiesību tiesa, taisot valstij nelabvēlīgus spriedumus saistībā ar protestiem?

J. Pleps.

Varbūt jūs varētu minēt kādu konkrētu lietu?

O. Jonāns.

Nu, pieņemsim, tie paši spriedumi attiecībā pret Ukrainu... Timatjēvičs pret Ukrainu un Naumenko pret Ukrainu...

J. Pleps.

Vispirms, mūsaprāt, būtu jāsāk ar to, kāds ir bijis šo valstu civilprocesa regulējums. Es vērsu jūsu uzmanību, ka atbilstoši tā laika Ukrainas Civilprocesa kodeksam, 327. pants, bija pieļaujams apstrīdēt tiesas lēmumus, spriedumus, citus procesuālos dokumentus uzraudzības kārtībā. Bez termiņa ierobežojuma. Jebkuras tiesas. Tai skaitā bija dots arī amatpersonu uzskaitījums ļoti plašs loks un bija paredzēta arī procedūra, kā tas tiek skatīts... Respektīvi, nevis kasācijas tiesvedības kārtībā, bet to skatīja attiecīgo tiesu prezidiji, kas ir atšķirīgs process no kasācijas tiesvedības. Un šī procesuālā regulējuma atšķirība pēc Saeimas uzskata ir tas kvalitatīvais moments, kas atšķir Latvijas gadījumu no līdzīgiem gadījumiem, bet, bez šaubām, es varu piekrist, ka lielākie pārmēti, kas bija saistīti ar Strasbūras praksi, ir tas, ka šie protestiem nebija noteiktas termiņš, kad viņi var tikt iesniegti, šiem protestiem bija apelācijas pēc būtības jeb sprieduma apgāšanas raksturs, un šiem protestiem... varētu būt minams apstāklis, ka nebija ierobežota pamata, kādos var viņi tikt pārskatīti.

O. Jonāns.

Jūs atsaucāties uz... kā es sapratu, uz Alda Laviņa Civilprocesa likuma komentāriem... un kā es sapratu, norādījāt, ka šajos komentāros par protestiem jau viss ir izvērtēts un tur viss ir skaidri uzrakstīts, kas un kāpēc notiek. Sakiet, vai Laviņa kungs savos komentāros ir kaut kur atsaucies uz kaut vienu Cilvēktiesību tiesas spriedumu?

J. Pleps.

Šī norāde nebija gluži saistībā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Šādas atsaucē es ātrumā neredzu. Bet Laviņa kungs ir analizējis gan pirmskara Civilprocesa

nolikumu, gan Latvijas PSR Civilprocesa kodeksu, gan spēkā esošo regulējumu, līdzīgi kā pieteikuma iesniedzēji to darījuši savā pieteikumā. Un Laviņa kungs ir pietiekami skaidri norādījis, ar ko spēkā esošais Civilprocesa likuma regulējums atšķiras no Latvijas PSR Civilprocesa kodeksa, kur līdzīgi kodeksi bija spēkā Ukrainā, Moldovā, Krievijā un citās valstīs.

O. Jonāns.

Nebūs vairāk jautājumu.

G. Kūtris.

Paldies. Tiesnešiem nav vairs jautājumu? Paldies Saeimas pārstāvim.

Saistībā ar Saeimas pārstāvja runāto, man ir pāris jautājumu pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem.

Sakiet, lūdzu, vai jūs pēc būtības apšaubītu arī kasācijas instances objektivitāti? Šo protestu, ko rīcības sēdē akceptē vai nē, skata kasācijas kārtībā, kur tiesnešu sastāvs tiek noteikts pēc nejaušības principa.

D. Škutāns.

Es baidos, ka tas tā nav. Manā izpratnē Senāta departamenta priekšsēdētājs arī nosaka kārtību, kādā rīcības sēde notiek.

G. Kūtris.

Bet tas ir tiesas priekšsēdētāja... gada sākumā apstiprināta kārtība.

D. Škutāns.

Jā, organizatoriska funkcija.

G. Kūtris.

Tas nozīmē, ka varētu būt, ka arī kasācijas instance Latvijā būtu ar apšaubāma objektivitātes dēļ?

D. Škutāns.

Tad, kad Senāta departamenta priekšsēdētājs jau ir pateicis, kāds ir viņa viedoklis, tad jā. Es nešaubos... man nav nekāda pamata teikt, ka kasācijas instancēs senatori... ka viņi kā tādi būtu neobjektīvi. Runa ir par to, ka viņu organizatoriskais vadītājs jau ir izteicies par to lietu un līdz ar to tā paša kaut vai prestiža sekošanai... nu skaidrs, ka tiem trīs tiesnešiem rīcības sēdē, ka viņiem tā lieta ir jāierosina... manā izpratnē. Jo mēs mēģinājām teikt, ka nevajag ierosināt, tādu lūgumu mēs izteicām, bet mūsu arguments rīcības sēdes lēmumā neviens nav ņemts vērā.

G. Kūtris.

Es saprotu... tas ir rīcības sēdē... Bet protestu jau pēc būtības skata kasācijas instances sastāvs. Pēc būtības jau skata... Vai jūs uzskatāt, ka šādā situācijā, pēc būtības skatot protestu, arī tiesneši vadās pēc priekšsēdētāja domām protestā, nevis pēc lietas materiāliem?

D. Škutāns.

Es uzskatu, ka neapšaubāmi. Es uzskatu, ka runa ir.. ja reiz Augstākās tiesas Senāta departamenta priekšsēdētājs ir teicis, ka spriedums ir nelikumīgs, tad visiem pārējiem tiesnešiem ir divas iespējas. Vai nu piekrist, vai nu nepiekrīt. Ja nepiekrīt, tad sanāk, ka Senāta departamenta priekšsēdētājs ir kļūdījies? Kādu ēnu tas met? Un es redzu pēc Senāta departamenta priekšsēdētāja vēstules, ka kā reiz šim apsvērumam ir piešķirta liela nozīme, ka tiek Latvijā kultivēts apzināti...

G. Kūtris.

Es saprotu, ka jums atkal personiskas dabas...

D. Škutāns.

Nē, nē... Runa ir par to, ka departamenta priekšsēdētājs...

G. Kūtris.

Tātad vai... ir taču situācijas bijušas, ka Senāta trīs tiesneši atmet atpakaļ protestu. Un jūs domājat, ka tas ir kaut kāda neuzticības izteikšana augsta ranga juristam? Savam priekšniekam?

D. Škutāns.

Nu, varbūt tas arī ir iemesls, kāpēc Jonikāna kungs vairāk nav priekšsēdētājs departamentam...

G. Kūtris.

Jūs tad vērtējat nevis no tā, cik protesti tiek apmierināti, bet cik protesti tiek noraidīti un tāpēc nevēl priekšsēdētāju?

D. Škutāns.

Nē... es runāju par to, ka... Kaut vai salīdzinājumam. Ja Satversmes tiesas priekšsēdētājs būtu izteicies, ka šī te tiesību norma ir jau antikonstitucionāla, tad manā izpratnē arī pārējiem Satversmes tiesas tiesnešiem būtu diezgan grūti pilnīgi objektīvi un pilnīgi neietekmēti paskatīties uz šo lietu. Jo tad sanāktu, ka Satversmes tiesas priekšsēdētājs ir kļūdījies. Un jo vairāk šādas kļūdas, jo lielāka neuzticība priekšsēdētājam. Tas pats arī ir Senātā, manā izpratnē. Jo vairāk šādi protesti tiek noraidīti, jo vairāk sanāk, ka cilvēks ir kļūdījies. tā ir tā doma.

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai Senāta departamenta priekšsēdētājs šādus protestus ir iesniedzis subjektīvās ieinteresētības, tas ir, personiskās intereses labad?

D. Škutāns.

Tas jau būtu vispār kliecēji.

G. Kūtris.

Es kāpēc jautāju. Augstākās tiesas priekšsēdētājs, Senāta departamenta priekšsēdētājs, ģenerālprokurors — augstākās tiesu varas amatpersonas. Vai, jūsuprāt, šie cilvēki ir ieinteresēti personiski kāda protesta iesniegšanā, vai tomēr tiesiskuma stiprināšanā valstī?

D. Škutāns.

Es, protams, nevaru atbildēt uz pirmo jautājuma daļu. Acīmredzot, ja reiz viņi uzskata, ka ir jāsniedz protests, tad droši vien tiesiskuma stiprināšana.

G. Kūtris.

Mēs izsakām šaubas par to, ka it kā augstākās tiesu varas amatpersonas, tā teikt, nebūtu ieinteresētas likumības nostiprināšanā ar savu protesta iesniegšanu... savas personiskās ambīcijas virza...

D. Škutāns.

Nē, kāpēc. Varbūt... man nav pamata apgalvot, ka tam ir kādi personiski motīvi un es gribētu ticēt, ka tas ir bijis tiesiskuma stiprināšanai. Protams. Bet runa šajā lietā ir tikai par to, ka tiesiskums ir stiprināms citādāk nevis šādi.

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai civilprocesā skatot lietas varētu būt tāda situācija, ka prasītājs un atbildētājs vienojas par apstākļiem un tiesa ir spiesta spriedumu taisīt, balstoties uz šiem saskaņotajiem apstākļiem?

D. Škutāns.

Jā. Ja prasība tiek atzīta... protams.

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, ja ar šādā veidā taisītu tiesas spriedumu tiek aizskartas trešās personas intereses... un viņa par šo spriedumu nemaz nezina. Kā šī persona savas intereses varētu aizstāvēt?

D. Škutāns.

Tur jau tas joks, ka konkrētajā lietā mēs kā reiz Augstākajā tiesā teicām, ka nav ierosināma kasācijas tiesvedība tāpēc, ka Latvijas likumi paredz, ka šādas personas neaizskar šāds spriedums.

G. Kūtris.

Nē, bet ja aizskar... Es runāju ne par konkrēto lietu. Bet ja aizskar šāds spriedums? Divi savstarpēji vienojas trešo apdalīt un tas trešais paliek. Kādas viņam ir tiesības iesniegt apelāciju vai kasāciju?

D. Škutāns.

Šobrīd nekādas tiesības nav.

G. Kūtris.

Tātad mēs pieņemam domu, ka viņam vajadzētu būt tomēr tiesībām savas aizskartās tiesības aizstāvēt? Vajadzētu...

D. Škutāns.

Jā, būtu jābūt...

G. Kūtris.

Tātad viņš grieztos, kā jūs teicāt, pie uzraudzības tiesas... kur triju tiesnešu sastāvā viņa pieteikumu izvērtētu un teiktu, ka jā, virzām vai nevirzām.

D. Škutāns.

Jā, virzām vai nevirzām.

G. Kūtris.

Sakiet, un kur ir problēma tajā apstākļi, ka šo pieteikumu virzīt vai nevirzīt skata tāpatās augstākā līmeņa tiesu varas amatpersonas?

D. Škutāns.

Problēma ir tur, ka viens no tiesnešiem šajā tiesā, kas ir organizatoriskais virsvadītājs, jau ir pateicis, kādam ir jābūt rezultātam, nosaucot kādu konkrētu spriedumu par nelikumīgu. Tā ir problēma.

G. Kūtris.

Un ja šis pats priekšsēdētājs šo jautājumu lemtu kopā ar vēl diviem tiesnešiem virzīt vai nevirzīt, tad es teiktu, ka jā, tā ir uzraudzības tiesa un te nav problēmu par amatpersonas protestu?

D. Škutāns.

Virzīt vai nevirzīt... tas ir viens jautājums. Bet ja šo trīs tiesnešu sastāvā ir arī pats protesta iesniedzējs, kas saka, ka ir jau nelikumīgs, tad tā ir problēma.

G. Kūtris.

Tātad, ja rīcības sēde, kurā ietilptu, piemēram, tiesnesis Gencs un vēl divi tiesneši, izskatot personas pieteikumu, secinātu, ka pieteikums ir pamatots...

D. Škutāns.

Pamatots tādā ziņā, ka viņš ir izskatāms...

G. Kūtris.

Izskatāms... un ir izskatāms tāpēc, ka ir saskatāmi likuma pārkāpumi.

D. Škutāns.

Nē... tā jau ir tā funkcija...

G. Kūtris.

Filtra funkcija jau ir virzīta uz to, ka viņam ir jābūt kaut kādam iesniegumam... jābūt pietiekami pamatotam...

D. Škutāns.

Pirmsšķietami pamatotam.

G. Kūtris.

Pirmsšķietami pamatotam... Tādā gadījumā šādi trīs tiesneši arī pirmsšķietami pamototu iesniegumu virzītu tālāk uz lielāku sastāvu vai kādu citu, kas izlemtu pēc būtības.

D. Škutāns.

Taisnība. Un neviens no viņiem nebūtu izteicies un neviens nebūtu saistīts ne ar kādiem argumentiem.

G. Kūtris.

Paldies.

Tā, lietas dalībnieki ir uzklausi. Šobrīd tiesa izsludina pārtraukumu uz vienu stundu un piecām minūtēm. Turpināsim tiesas sēdi pulksten 13.15.

(Pārtraukums.)

G. Kūtris.

Paldies.

Turpinām tiesas sēdi.

Lietas dalībnieki ir uzklauti. Mēs varam uzsākt pieaicināto personu uzklautišanu.

Tiesa, iepazīstot ar personām, kas ir uzaicinātas uz tiesas sēdi, piedāvāja noteiktu secību, tas ir, tiesībsarga pārstāvis, Tieslietu ministrijas pārstāvis, Mārcis Krūmiņš un Martins Osis. Vai lietas dalībniekiem ir kādi citi priekšlikumi par uzklautišanas secību? Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem? Nav citu priekšlikumu. Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Nē, nav. Pēc tiesas ieskatiem.

G. Kūtris.

Tad tiesa arī nolemj šādā secībā uzklauti pieaicinātās personas.

Kā pirmā tiek aicināta Latvijas Republikas Tiesībsarga pārstāve, Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juriskonsulte Santa Tivaņenkova.

Lūdzu jūs! Kā jau jums zināms, Satversmes tiesā tāpat Tiesībsarga viedoklis par apstrīdētajām normām, konkrēti, kā šīs normas, zaudējot spēku... vai turpmākā piemērošana attiecībā pret pieteikuma iesniedzējiem rada aizskārumu uz tiesībām uz taisnīgu tiesu.

S. Tivaņenkova.

Paldies.

Godātā Satversmes tiesa! Tiesībsarga birojā 2012. gada 16. novembrī tika saņemts Satversmes tiesas lūgums sniegt viedokli par Satversmes tiesā izskatāmo lietu 2012-13-01 un konkrēti par Civilprocesa likuma 483. panta daļas, saskaņā ar kuru Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājam ir tiesības iesniegt protestu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam.

17. decembrī Tiesībsarga birojs sniedza atbildi Satversmes tiesai, kurā norādīja, ka ņemot vērā apstākli, ka 29. novembrī 2012. gadā šīs tiesību normas zaudēja spēku, komentāru sniegšana par šīs normas atbilstību 92. pantam tika uzskatīta par nelietderīgu. Ņemot vērā, ka 2013. gada martā mēs esam saņēmuši papildus paskaidrojumus un uzaicinājumu ierasties tiesas sēdē, lai sniegtu papildus savu viedokli šajā lietā, mēs esam ieradušies un varbūt varētu komentēt šo lietu sekojoši.

Pirmais atzinums un kāpēc mūsu pirmā atbilde bija ļoti šaura. Faktiski šis prasījums, kas tika izvirzīts no pieteicēja puses, bija ļoti šaurs un attiecās tikai uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām iesniegt šo protestu. Ņemot vērā, ka viņš bija zaudējis... šī norma bija zaudējusi spēku, bet... šī izvērtējuma rezultātā... Un nesniedzot plašāku komentāru, mēs saskatījām tomēr šīs objektivitātes principa iespējamo pārkāpumu. Mēs uzskatījām, ka šī norma faktiski

ir... šīs sistēma ir uzlabojusies... sistēma ir uzlabota un faktiski ir nodota protesta iesniegšana neatkarīgai instancei, tas ir, ģenerālprokuratūrai, kura varētu kā neatkarīgs arbitrs faktiski izvērtēt šos iesniedzēju argumentus, iesniegt protestu un nodot to izskatīšanai Augstākajai tiesai. Šī sistēma tika uzlabota un līdz ar to faktiski mēs savus iebildumus pret šādu lietas virzību necēlām.

Turpmākajos paskaidrojumos pieteicēji norādījuši divus argumentus. Faktiski šis aizskārumu turpinās. Pirmkārt. Un otrkārt, ka šīs sistēma pilnībā nav uzlabojusies, jo pārejas noteikumu 63. punkts faktiski turpina šo indivīda tiesību aizskārumu.

Ņemot vērā šos argumentus, faktiski mēs arī varētu nedaudz pieskarties viņiem... Kā jau es minēju, mēs esam konstatējuši faktiski, ka šī sistēma ir uzlabojusies un faktiski šīs objektivitātes... objektīvas izskatīšanas iespēja... ja protestu iesniedz Senāta departamenta priekšsēdētājs, šī sistēma faktiski nav pilnīga. Līdz ar to jautājums par pieteikumā norādīto pārejas noteikumu 63. punkta redakciju, kādā viņa tika veikta veicot šos grozījumus Saeimā... Faktiski mēs uzskatām, ka šiem grozījumiem bija jābūt savādākā formulējumā un faktiski, ja šī objektivitāte ir apšaubāma šajos gadījumos, tad faktiski šim pārejas noteikumu 63. pantam nebija jābūt šādā redakcijā. Un viņiem būtu bijis jābūt... ka visi iesniegumi, kas tika iesniegti Augstākajā tiesā, viņiem bija jābūt novirzītiem attiecīgi Ģenerālprokuratūrai nevis jāpaliek attiecīgi Augstākās tiesas izskatīšanā.

No Satversmes 92. panta izriet pozitīvais pienākums izveidot tādu sistēmu... uzturēt tādu sistēmu, kas vērsta uz aizskarto tiesību taisnīgas aizstāvības iespēju.

Un šajā sakarā attiecībā uz Satversmes tiesas spriedumu par atpakaļejošo spēku mums būs grūti komentēt varbūt šo aspektu... un faktiski viņš varbūt arī nebūs īsti mūsu mandāta ietvaros, bet mēs uzskatām, ka šajā aspektā Satversmei tiesai būtu jāsniedz savs viedoklis. Un izvērtējot vairākus aspektus, ir viens aspekts, ka šis gadījums ir individuāls, ko ir iesnieguši pieteicēji un viņš būtu arī faktiski aplūkojams individuāli, nosakot šo termiņu un attiecībā uz atpakaļejošu spēku.

Bet no otras puses, būtu jāzina šī statistika, kas diemžēl mūsu rīcībā nav par šo sūdzību skaitu, kas ir Augstākās tiesas Senātā bijis un saistībā ar iesniegtajiem protestiem, viņu izskatīšanu... un iespējamie šiem atpakaļejošā sprieduma pieņemšanas gadījumā argumentiem. Faktiski šim valsts interešu neaizskaramības... aizsardzības aspektam.

Tas varbūt arī būtu īsumā viss. Bet es vēlreiz gribētu uzsvērt to, ka šī objektivitātes aspekta aizskārumu mēs saskatām Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībās iesniegt protestu un tajā apstākļi, ka šī ir hierarhiska sistēma, faktiski, kur zemāk stāvošie pakļautajiem tiesnešiem faktiski tiek nodots izskatīšanai departamenta priekšsēdētāja lēmums un faktiski sanāk dubultā vērtēšana šīs iestādes ietvaros. Jo gan departamenta priekšsēdētājs iesniedz protestu, kuram turklāt jābūt ir argumentētam un viņš netiek sastādīts rezolūcijas veidā un

attiecīgi pēc tam nozīmētais tiesas sastāvs vērtē šo departamenta priekšsēdētāja lēmumu.

Līdz ar to... saskatot šajā sistēmā, šajā mehānismā diezgan lielu iespējamību, ka šī objektivitāte varētu būt apšaubāma, izvērtējot augstāk stāvošas amatpersonas pieņemto lēmumu, tad līdz ar to mēs faktiski uzskatām, ka grozītā norma faktiski neatbilst 92. pantam un tas ir pareizi, ka viņa ir šobrīd ir atcelta.

Un attiecībā uz pārejas noteikumu 63. pantu, faktiski mēs uzskatām, ka grozot šo normu bija jānodod visas lietas, kas bija nodotas Augstākās tiesas Senātam... protesta iesniegšanas izvērtēšanai bija jānodod Ģenerālprokuratūrai.

G. Kūtris.

Tas būtu viss?

S. Tivoņenkova.

Tas būtu īsumā viss.

G. Kūtris.

Jautājumi no tiesas puses būtu tā... Jūs sakāt, ka šī visticamāk ir objektivitāte... objektīvs tiesas pārkāpums. Kur jūs saskatāt objektivitātes aizskārumu? Kurās tieši niansēs?

S. Tivoņenkova.

Šī nianse, kā jau es minēju, faktiski ir iestādes ietvaros. Tiek nodots pārvērtēšanai augstākās amatpersonas viedoklis. Un faktiski tas ir viens no aspektiem.

Otrs aspekts varētu būt pilnībā šī sastāva izveidošana, nozīmēšana un visa pārējā procedūra, viņa faktiski ir tiešā mērā atkarīga no Augstākās tiesas Senāta departamenta priekšsēdētāja rīcības.

G. Kūtris.

Jūs arī pieminējāt par to, ka šie tiesneši ir hierarhiskā sistēmā jeb pakļautībā šim departamenta priekšsēdētājam. Sakiet, lūdzu, vai departamenta priekšsēdētājs attiecībā uz Augstākās tiesas senatoriem var kaut kādā veidā ietekmēt karjeru vai kaut ko citu... labāku vai sliktāku viņiem padarīt. administratīvi... vai, nezinu, kādā citā veidā...

S. Tivoņenkova.

Man būs grūti nokomentēt šo jautājumu. Es atturēšos no šiem komentāriem...

G. Kūtris.

Otrs jautājums. Jūs teicāt, ka tā sistēma tātad nebija pilnīga, pārejas noteikumos būtu bijis labāk, ja Saeima visus saņemtos iesniegumus paredzētu, ka tos izvērtē ģenerālprokurors.

S. Tivaņenkova.

Tika nodoti viņi faktiski... Ņemot vērā, ka mēs izgājām no pozīcijas, ka faktiski šis objektivitātes iespējamais aizskārums, faktiski būtu labāk...

G. Kūtris.

Vai šāda jūsu nostāja... šis jūsu vērtējums par saņemto iesniegumu nodošanu ģenerālprokuroram atrisina pieteikuma iesniedzēju situāciju, ka viņiem protests jau ir iesniegts viņus interesējošā spriedumā... un rīcības sēde ir bijusi un ir noteikta jau kasācijas instancē tiesas sēde, kas skatīs protestu pēc būtības...

S. Tivaņenkova.

Attiecībā uz šo argumentu... un faktiski paanalizējot dziļāk šo aspektu. Mēs secinājām, ka ja šī situācija tiešām šādā secībā ir attīstījusies un ir bijis rīcības sēdes lēmums, no tiesiskās paļāvības viedokļa tālākai rīcībai no valsts puses būtu līdzsvarojošs... Ir lietas dalībnieki, prāvnieki, kuri faktiski ir vienādā mērā... uz viņiem attiecas tiesiskās paļāvības princips. Viņu rīcībai.. viņi ir rīkojušies attiecīgi izejot no pozīcijas, ka viņi zina, kādas tālākās sekas būs viņu rīcībai un ko viņi var gaidīt no situācijas. Un ja faktiski valsts atzīst šo normu par neatbilstošu 92. pantam, tad faktiski šai tālākai rīcībai būtu jābūt līdzsvarojošai. Ja Augstākā tiesa izbeidz lietvedību šajā gadījumā, tad prāvniekiem faktiski, kuri bija vērsušies sākotnēji Augstākajā tiesā, viņiem jābūt tiesībai vērsties Ģenerālprokuratūrā, lai attiecīgi izietu šo ceļu caur Ģenerālprokuratūru un izvērtētu.

Jautājums, vai tas ir racionāli no resursu viedokļa nepieciešams. Tas varbūt ir cits diskutējams jautājums un apsverams, bet ja šāda rīcība seko, faktiski šai personai, kura ir Augstākajā tiesā vērsusies un viņa ir izgājusi līdz rīcības sēdei, un viņai šī tiesvedība atzīstot normu par neatbilstošu Satversmes 92. pantam tiek izbeigta, viņam jābūt iespējai... jāsaņem iespējai vērsties caur Ģenerālprokuratūru. Protams, noteiktajā termiņā.

G. Kūtris.

Jā, kā Tiesībsargs skatās no valstiskā viedokļa... vai tiešām šādā situācijā ir racionāli tām lietām, kur ir uzsākts process Augstākās tiesas Senātā, tiem pieteikuma iesniedzējiem teikt: tagad varat aiziet pie ģenerālprokurora, ja viņš rakstīs protestu, tad sāksim atkal no gala.

S. Tivaņenkova.

Jautājums ir par... šis konkrētais gadījums... pieteicēju pārmetumi par objektivitāti. Un šajā gadījumā ir apšaubīta šī objektivitāte. Es domāju, ka šis ceļš konkrētajā gadījumā būtu ejams, bet jautājums par to, ja maina... šis gadījumu skaits varētu būt ļoti liels. Jo šie pieteicēji noteikti nav vienīgie, kuri ir protestu iesnieguši, līdz norma ir zaudējusi spēku. Jautājums ir, cik liels skaits varētu būt valstij faktiski šādā gadījumā jāpārskata caur Ģenerālprokuratūru. No resursu patēriņa viedokļa...

G. Kūtris.

Man vēl aizvien nav īsti tāda droša sajūta... Vai jūs uzskatāt par to... to objektivitātes apšaubīšanu kasācijas tiesai, kas ir vērtējusi šo protestu, caur to tikai, ka tas priekšsēdētājs strādā tajā pašā tiesu instancē jeb tiesu iestādē... vai arī šeit varētu būt kaut kādas... Vai ir kaut kādi argumenti, ka tas ir acīmredzamā objektivitāte vai tikai šķietamā neobjektivitāte?

Vai tas ir tikai tāpēc, ka atrodas Augstākajā tiesā gan protesta iesniedzējs, gan lietu skatīšana, vai arī te varētu domāt, ka augstākā līmeņa tiesu varas amatpersonas varētu būt nevis par tiesiskuma nostiprināšanu, bet kaut kādu citu jautājumu virzīšanu?

S. Tivaņenkova.

Es nevaru apšaubīt tiesnešu, kas ieņem Augstākās tiesas senatoru amatu... objektivitāti... viņi ir un viņiem ir jābūt objektīviem, bet jautājums ir par to, ka šis objektivitātes apdraudējums ir tas, ka faktiski vienas instances ietvaros tiek lieta skatīta divreiz, jo šī Augstākās tiesas departamenta priekšsēdētāja protests.. viņš ir argumentēts, kā jau mēs minējām. Un šī argumentācija faktiski jau ir... satur norādi uz konkrētiem iespējamām pārkāpumiem. Un tālākā rīcība faktiski no zemāk stāvošo senatoru puses būtu attiecīgi pārvērtēšana šo argumentu... Es domāju šajā aspektā tieši par šo objektivitāti.

G. Kūtris.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būtu kādi jautājumi pieaicinātajai personai? Nav jums. Vai Saeimas pārstāvim būtu kādi jautājumi tiesībsarga pārstāvei?

J. Pleps.

Jā, būs daži jautājumi.

Ja es pareizi sapratu tiesībsarga pozīciju, tad tas ideālais modelis būtu tāds, ka visi iesniegumi, kas šobrīd ir iesniegti un nav izskatīti, būtu nosūtāmi Ģenerālprokuratūrai. Vai tā?

S. Tivaņenkova.

Uz to brīdi, kad šī norma tika grozīta, faktiski mūsu redzējums būtu bijis ... ja faktiski norma tika grozīta, saskatot apakšā šīs normas grozīšanas pamatam objektivitātes vienu no iespējamiem pārkāpumiem, tad faktiski šai situācijai būtu jāvirzās tādējādi, lai šī objektivitāte tiktu ievērota no tā brīža, kad norma tiek atcelta. Faktiski visi šie jautājumi, kas vēl nav izskatīti, viņi tiek novirzīti Ģenerālprokuratūrai.

J. Pleps.

Jā, man būtu precizējošs jautājums. Kādi argumenti, ko ir paudusi... es pieļauju, ka tiesībsarga rīcībā nav bijuši visi lietas materiāli... bet kādi argumenti bijuši par pamatu tam, lai tiesībsargs secinātu, ka likumdevēja mērķis grozot šo te Civilprocesa likuma apstrīdēto normu 483. pantu, ir bijis novērst problēmas ar neatbilstību Satversmei?

S. Tivaņenkova.

No iepriekš sniegtajiem paskaidrojumiem, kas tika sniegti līdz mūsu uzstāšanās reizei, no Saeimas puses... pārstāvja puses mēs sapratām, ka normas grozīšanas pamatā nav bijusi šī objektivitāte un mēs pieņemam šo Saeimas viedokli... ka tas bija tīri organizatorisks jautājums un faktiski atslogoja Augstākās tiesas šo darbu. Bet birojs saskata šajā mehānismā un šajā procedūrā faktiski šo iespējamo pārkāpumu... faktiski viņš nebūtu šādā formātā, kādā viņš pastāvēja līdz 2012. gada 29. novembrim... respektīvi, 2013. gada 1. janvārim, nebūtu bijis atstājams.

J. Pleps.

Paldies. Sakiet... vēl viens jautājums. Kā tiesībsargs raugās uz civillietu izskatīšanu? Vai tiesībsarga pozīcija balstās uz to, ka civillietas sastāv no dažādām procesuālām stadijām, vai civillietā kā vienots veselums?

S. Tivaņenkova.

Varbūt precizējiet jautājumu. Es tā īsti...

J. Pleps.

Respektīvi... Jūsu viedokli par to, ka iesniegumu iespējams nosūtīt ģenerālprokuroram... ietekmē apstākļi, ka jūs raugāties uz to tiesvedību, kas notiek Augstākajā tiesā, kā uz vienotu veselumu? Vai arī jūs ņemat vērā, ka šī tiesvedība sastāv no vairākām stadijām? Viena ir iesnieguma iesniegšana priekš protesta, otra ir protesta iesniegšana, trešā ir rīcības sēde, ceturtā ir kasācijas tiesvedība. Vai šīm stadijām nav nozīmes pēc jūsu ieskata?

Varbūt es turpināšu šo jautājumu. Iespējams, ka nav nepieciešams noskaidrot šo civilprocesuālo teorētisko jautājumu ņemot vērā, ka mums vēl ir zinātnieki no šīs jomas... Tas jautājums ir par to, kurā brīdī tai personai, kura vērsusies ar lūgumu, lai protestētu viņasprāt nelikumīgu tiesas spriedumu, rodas tiesiskā paļāvība, ka šī lieta tiks izskatīta.

S. Tivaņenkova.

No kura brīža?

J. Pleps.

Jā. No kura brīža persona, kas ir vērsusies ar iesniegumu pie Genca kunga, piemēram, tai rodas tiesiskā paļāvība, ka šī lieta tiks skatīta? Jo jūs runājat, ka šeit tiesiskās paļāvības moments ir jāņem vērā.

S. Tivaņenkova.

Tiesiskās paļāvības aspektu es minēju ar tādu argumentu, ka faktiski... ja šīs normas atzīst, tad faktiski jebkuram procesam ir jānolīdzsvaro prāvnieku tiesības. Un ja šo normu atzīst par spēkā neesošu un apmierina pieteicēju lūgumu, ka šī norma ir atzīstama par spēkā neesošu un attiecīgi konstatē šo termiņu... datumu, no kura viņa tiek... tad faktiski šajā brīdī mēs nevaram ņemt tikai un vienīgi pieteicēja tiesības... faktiski ir jāņem arī šo pārējo prāvnieku intereses. Jo faktiski jebkurai personai, kura ir iesaistīta tiesvedībā, viņai ir jāsaprot, ka viņai šajā procedūrā būs iespēja tālāk atrisināt šo tiesisko samezģlojumu. Respektīvi, ja viņai tiks atteikts iziet šo procedūru caur Augstākās tiesas departamenta priekšsēdētāja iesniegto protestu, tad viņai faktiski atzīstot to par nelikumīgu, faktiski tiks dota iespēja citā ceļā to aizstāvēt.

J. Pleps.

Sakiet, vēl viens jautājums, kurš ir noslēdzošais. Šobrīd lieta atrodas kasācijas tiesvedībā, tiesa ir uzsākusi lietu. Kā tiesībsargs no tiesu neatkarības principa viedokļa vērtētu likumdevēja veiktos grozījumus, iespējams, kas pateiktu, ka šo lietu izskatīt nevar un ir jābūta.. vai nu jāizbeidz vai jābūta materiāli projām Ģenerālprokuratūrai atkārtotai izvērtēšanai...?

S. Tivaņenkova.

Kā jau es minēju... Faktiski ir ļoti daudz aspektu... mūsu rīcībā, lai spriestu varbūt plašākā analīzē. Pirmkārt, tā ir statistika. Un jautājums ir par to, cik liels ir apjoms šīm sūdzībām, kas ir ienākušas Augstākajā tiesā, lai spriestu, teiksim, kādā veidā tas varētu tālāk ietekmēt šos procesus.

J. Pleps.

Paldies, vairāk jautājumu nebūs.

G. Kūtris.

Vairāk jautājumu nav. Paldies jums.

Aicinām tālāk Tieslietu ministrijas pārstāvi... Tieslietu ministrijas Valsts sekretāra vietnieci Tiesību politikas jautājumos Lailu Medinas kundzi.

Arī Tieslietu ministrija tiek aicināta paust viedokli attiecībā uz šīm apstrīdētajām normām jeb, precīzāk sakot, prasījums bija par konkrētu Senāta departamenta priekšsēdētāja protestu. Un, tā kā norma ir grozīta, cik tālu aizskārums turpinās un ko šeit darīt.

L. Medina.

Godātā tiesa, labdien!

Tātad Tieslietu ministrija, līdzīgi kā tiesībsargs, saņemot sākotnējo tiesas aicinājumu vērtēt ierosināto lietu, norādīja, ka ņemot vērā to, ka minētā norma ir grozīta un tieši daļā par Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām ir šis grozījums bijis tieši vērst, un šobrīd ir spēkā cits regulējums, kādā veidā tiek skatīti protesti, mēs lūdzām izbeigt tiesvedību šajā lietā, ņemot vērā, ka pašreizējais regulējums vairs neparedz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesības iesniegt protestu.

Mūsu skatījumā... vērtējot Satversmes tiesas lūgumu lēmumā par to, ka varētu vērtēt šādas normas atpakaļejošo spēku un atcelt varbūt to normu kādā laika punktā iepriekš, pirms sprieduma spēkā stāšanās vai arī skatīt šos pārejas noteikumus... mūsu skatījumā tas pārlieku aizskartu citu personu tiesisko paļāvību uz šo protesta institūtu, uz tām iesāktajām lietām, uz jau izskatītajām lietām... uz tām lietām, kas atrodas dažādās procesa stadijās un mūsu skatījumā līdz ar to nebūtu pieļaujams, ka normas attiecībā uz protesta institūtu kā tādu vai arī daļā par Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja tiesībām būtu vērtējamas arī atpakaļ laika griezumā un atceļamas ar atpakaļejošu spēku.

Mazliet varbūt informējot par... Tieslietu ministrija vairākkārt tika piesaukta, ņemot vērā šo normu grozījumu vēsturi... Tad mēs varam informēt, ka tiešām Augstākā tiesa vērsās Tieslietu ministrijā jau 2010. gada martā ar priekšlikumu pārskatīt šīs normas. Tie divi argumenti, uz ko vērsa tiesas priekšsēdētājs mūsu uzmanību, bija, pirmkārt, ka šāda visu procedūru koncentrēšana Augstākajā tiesā varētu radīt iespaidu, ka pietrūkst caurskatāmības šajā procesā, tieši norādot uz šo šķietamību, nevis ka tur ir normās pēc būtības problēmas, kā arī norādīja uz to, ka īsti neatbilst Senāta kā kasācijas instances pamatfunkcijai tas, ka tiek ierosināta lieta un šis protests izteikts un ņemot vērā šos apsvērumus un to, ka tajā brīdī visa veida procedūras tika pārskatītas no to, teiksim, lietderības, no efektivitātes viedokļa, kā to izdarīt efektīvāk un mazāk tērējot publiskos resursus, Tieslietu ministrija arī vērtēja šo priekšlikumu, vaicāja Ģenerālprokuratūras viedokli. Kā jau var redzēt no sarakstes,

tika rēķinātas finanses, kādā veidā šīs lietas varētu risināt sekmīgi uz priekšu. Un tajā brīdī, kad gan Augstākā tiesa, gan Ģenerālprokuratūra bija vienojušās par šiem te praktiskajiem apsvērumiem, arī Tieslietu ministrija iesniedza priekšlikumu Saeimā izskatīt jautājumu par 483. panta grozīšanu, nosakot protesta tiesības tikai ģenerālprokuroram un attiecīgi Cilvēktiesību departamenta... Personu tiesību aizsardzības departamenta priekšsēdētājam.

Un izskatot Saeimā šo jautājumu, papildus Ģenerālprokuratūra vērsa uzmanību Saeimai uz to, ka būtu jāiestrādā arī pārejas noteikumi par to, lai tās lietas, kas ir uzsāktas izskatīt Augstākajā tiesā, arī Augstākajā tiesā tiktu pabeigtas izskatītas. Un tie apsvērumi bija galvenokārt balstīti uz varbūt diviem tādiem argumentiem. Pirmkārt, tās personas, kas ir uzsākušas šo procesu, viņām ir radusies tiesiskā palāvība uz to, ka šādā formā arī šī lieta tiks izskatīta un arī pabeigta. Un otrs bija tīri uz procesa efektivitāti vērstas jautājums. Ņemot vērā to kopējo iesniegumu skaitu, kas ir attiecībā uz protestiem, kur personas vērsas kompetentajās iestādēs, ja visas neizskatītās lietas, līdz galam neatrisinātās lietas, tiktu nodotas Ģenerālprokuratūrai, rastos liels lietu uzkrājums, kas aizkavētu gan jau uzsāktu lietu izskatīšanu, gan to lietu izskatīšanu, kas jau ir Ģenerālprokuratūrā iesniegtas un līdz ar to pārējām personām būtu krietni ilgāk jāgaida savu tiesību atrisinājumu, kuru viņi ir lūguši izskatīt šī protesta kārtībā savus ierosinājumus par spēkā stājušos spriedumu pārskatīšanu.

Pavisam īsi pieskaroties protesta būtībai... Mēs varam pievienoties Saeimas pārstāvja teiktajam un tai analīzei par to, ka mūsu skatījumā protestu regulējums tāds, kāds viņš ir Civilprocesa likumā, atbilst tiem kritērijiem, ko ir izvirzījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, un mūsu skatījumā būtu atstājams arī kā viens no līdzekļiem, lai nodrošinātu efektīvu un ātru tiesvedību, jo likumdevējs ir uzskatījis, pamatojoties uz noteiktiem apsvērumiem, ka atsevišķās lietu kategorijās ir lietderīgi izskatīt lietu tikai vienā instancē, un uzskatot, ka šādi lēmumi nav pārsūdzami... Tomēr šādās situācijās, lai novērstu būtiskas tiesu kļūdas, būtu nepieciešams zināms pārskatīšanas mehānisms. Un lai šajās lietu kategorijās, kas ir saistītu bezstrīdus piedziņas lietas, maksātnespējas lietas, kur tiesvedības ātrums un šī te ekonomiskā aprīte ir ļoti būtisks arguments, tāpēc būtu nepieciešama šāda ātra tiesvedība. Tomēr lielākajā daļā gadījumu šīs lietas ātri virzītos uz priekšu un tikai būtisku pārkāpumu gadījumos būtu iespēja pārskatīt šādus spriedumus un mūsu skatījumā šāds institūts ir saglabājams.

Otrs arguments, kam pavisam īsi gribētu pievērst uzmanību, ir tas, ka Tieslietu ministrijas skatījumā šī šķietamā funkciju saplūšana Augstākās tiesas Senātā ir tikai šķietama, jo mūsu ieskatā tas, ka Civiltiesību departamenta priekšsēdētājs nosaka lietu sadales kārtību, ir uzskatāms kā organizatorisks jautājums, kam, ņemot vērā Tiesu varas likumā paredzēto tiesnešu neatkarību un tās noteiktās garantijas, nav un nevar būt tiesas ietekmes uz tiesnešu lēmumu pēc būtības. Un tas, kādā veidā Civillietu

departamenta priekšsēdētājs sadala lietas, būtu nepamatoti uzskatīt, ka tādā veidā viņš mēģina subjektīvi ietekmēt kādas lietas iznākumu vai rezultātu.

Un līdz ar to arī tā statistika, kas ir pieejama mūsu rīcībā, liecina, ka šis protesta institūts darbojas kā filtrs. Un cik mēs varējām spriest pēc publiski pieejamas informācijas, tad, piemēram, 2010. gadā ir bijuši pieņemti 1026 iesniegumi no personām, kas ir izskatīti. No tiem ir 90 gadījumos iesniegti protesti, kas ir izskatīti un 83 gadījumos ir protesti apmierināti. Tas liecina, ka šajā gadījumā ir darbojies šis mehānisms kā filtrs, lai pārbaudītu, vai ir šie būtiskie materiālo vai procesuālo normu pārkāpumi un liecina arī par to, ka kasācijas instancē izskatot šīs lietas, tas nenozīmē automatisku piekrišanu vai pakļaušanos protesta iesniedzēja viedoklim.

Ņemot vērā šos apsvērumus, mēs uzskatām, ka protesta institūts būtu saglabājams un tam nekādā gadījumā nebūtu nosakāms... pat ja tiek apsvērta doma par to, ka varētu vērtēt šī institūta pastāvēšanu uz priekšu, nekādā gadījumā nebūtu nosakāms atpakaļejošs spēks, jo mūsu skatījumā to personu tiesības, kas ir aizsargātas līdz šim pastāvējušās lietās, tiktu būtiski pārkāptas un tad šo personu tiesību ierobežojums būtu krietni lielāks nekā iespējamās šaubas par to, kāds ir bijis šis regulējums līdz šim Civilprocesa likuma regulējumā.

Līdz ar to mēs vēl joprojām uzskatām, ka ņemot vērā visus apstākļus un izteiktos argumentus Satversmes tiesā mēs lūdzam izbeigt tiesvedību šajā lietā, ņemot vērā izteiktos apsvērumus.

Paldies.

G. Kūtris.

Paldies.

No tiesas puses šādi jautājumi. Jūs jau vairākus gadus... Tieslietu ministrija jau vairākus gadus saņēma arī šos priekšlikumus par konkrēto Civilprocesa likuma normu grozīšanu, lai izslēgtu Augstākās tiesas vadītājus kā protesta iesniedzējus. Sakiet, lūdzu, vai šajos visos laika posmos, vai arī vismaz pēdējos grozījumus gatavojot, vai Tieslietu ministrija vērtēja iespēju, ka šādus pieteikums no indivīdiem skata nevis amatpersona, bet, teiksim, tiesa pati kaut kādā... nu, es nezinu, trīs tiesnešu sastāvā... par to, vai pieteikums piekrīt vai nepiekrīt tiesai skatīt.

L. Medina.

Katrā ziņā tā ļoti detalizēti šādu iespēju apsver, ka varētu būt... es nezinu, tiesas sēde vairāku tiesnešu sastāvā... kas vērtētu šādus iesniegumus, nav apsvērti, jo mēs esam ļoti daudz tajā skaitā diskutējuši ar Augstāko tiesu, ka šie iesniegumi... ne tikai šie konkrētie iesniegumi... bet vispār iesniegumi tiesā ne vienmēr ir ļoti kvalitatīvi un ir nepieciešams filtrs, kas izvērtē šo iesniegto dokumentu atbilstību likumā noteiktajiem kritērijiem. Un īpaši tas ir protestu gadījumā, kur mūsu skatījumā likums

ir noteicis diezgan augstu latiņu... tā tad būtisku materiālo un procesuālo tiesību pārkāpumu... kas ir jākonstatē personas iesniegumā un mūsu skatījumā ir nepieciešams šāds filtrs gan tīri organizatoriski, lai nodrošinātu pietiekami ātri procesu un tālāk jau vērtētu tādus pieteikumus, kuros ir pietiekami skaidri un pamatoti norādīti argumenti. Bet mēs neesam vērtējuši tādu tik būtisku grozījumu, ka tas būtu īpaši tiesas sēde vai tiesas sastāvs, kas skatītu katru iesniegumu... Jo, kā jau es minēju, tie ir apmēram tūkstots iesniegumu gadā.

G. Kūtris.

Un desmitā daļa tiek...

L. Medina.

Apmēram desmitā daļa... nu vidēji apmēram desmitā daļa tiek virzīta tālāk. Mūsu skatījumā visus šos tūkstots iesniegumus nodot, piemēram, Augstākās tiesas Senātam un vairākiem tiesnešiem... katru no šiem iesniegumiem vērtēt, piemēram, rīcības sēdē, mēs šādu neuzskatām par optimālu tiesu darba organizāciju...

G. Kūtris.

Tiesnesis Balodis. Lūdzu!

K. Balodis.

Būtu jautājums par to, vai Tieslietu ministrija ir pēdējo gadu laikā apsvērusi arī varbūt iespēju atteikties no šī protesta institūta, kā tas, piemēram, izdarīts tepat kaimiņos Igaunijā.

L. Medina.

Nē, mēs šādu ierosinājumu neesam apsvēruši, ka mēs varētu atteikties. Mēs esam analizējuši vairākās lietu kategorijās... it īpaši maksātspējas jautājumā, kādā veidā tas nodrošina gan to efektivitāti un ātrumu un patiesībā secinājuši, kas tas ir optimāls risinājums. Attiecībā tieši uz maksātspējas lietām mēs esam padziļināti šo jautājumu studējuši un šobrīd pašreizēja brīdī uzskatām, ka tas ir optimāls risinājums.

K. Balodis.

Paldies.

G. Kūtris.

Lietas dalībniekiem būtu jautājumi? Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem.

D. Škutāns.

Ņemot vērā tikko Tieslietu ministrijas pausto viedokli, ka protesta procedūra visumā atbilst... es gribēju vaicāt par Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā

Timotijevičs pret Ukrainu. Tas ir spriedums, kas taisīts 2005. gada 8. novembrī. Un konkrēti par spriedumā esošo punktu 32. Šajā lietā bija tāda situācija, ka ģenerālprokurors iesniedza protestu par spēkā nākušu tiesas spriedumu un to protestu izskatīja neviens cits kā Augstākā tiesa. Šodien Saeimas pārstāvis teica, ka ir bijušas citas lietas, kur tos protestus ir skatījuši ne Augstākās tiesas, bet kādas reģionālās tiesas vai apgabaltiesas... Nu tad mums ir šeit spriedums, kur protestu ir iesniedzis ģenerālprokurors un tiesa viņu ir skatījusi... Augstākā tiesa. Un šis spriedums ir par sliktu Ukrainai. Un šajā spriedumā ir noteikts, ka tiesa jau iepriekš ir atzinusi pārkāpumus tādās lietās kā "Sovtransauto holdings" pret Ukrainu, Tregubenko pret Ukrainu, Svetlana Naumenko pret Ukrainu, citiem vārdiem sakot... pat kad ģenerālprokurors nevis kāds zemāka ranga prokurors iesniedz protestu Augstākajā tiesā, nevis kādā rajona vai cita līmeņa tiesā... Eiropas Cilvēktiesību tiesa tik un tā spriež, ka tas neatbilst tiesībām uz taisnīgu tiesu.

Jūs uzskatāt, ka Latvijā protestu procedūra tik un tā ir saglabājamā šajā konkrētajā lietā, ka ne ģenerālprokurors ir iesniedzis protestu, bet Augstākās tiesas Senāta departamenta priekšsēdētājs, kas atrodas tajā pašā iestādē... ne kā ģenerālprokurors. Jūs uzskatāt, ka viss ir kārtībā un tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumi nav bijuši.

L. Medina.

Man droši vien būtu... nevis droši vien... bet nav iespējams komentēt šo konkrēto lietu, jo tieši šo spriedumu es neesmu lasījusi un lietas faktiskos apstākļus nepārzinu. Bet iepazīstoties ar atsevišķiem secinājumiem no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras... tas, ko mēs secinām un kur mēs arī pievienojamies Saeimas izteiktajiem... ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa norāda uz to, ka ir jābūt konkrētiem kritērijiem un konkrētai procedūrai, proti, laika griezumam... konkrētiem pateiktiem apstākļiem, kādos gadījumos var notikt šī pārskatīšana... un kad ir jābūt ierobežotam personu lokam... ierobežotiem pamatiem, kuros gadījumos to var pārskatīt. Un tas ir jāpārskata augstākajā tiesu instancē un pie šādiem gadījumiem šāda pārskatīšana ir pieļaujama. Un balstoties uz šiem apsvērumiem... jā, Tieslietu ministrija uzskata, ka pastāvošais regulējums civilprocesā ir atbilstošs.

D. Škutāns.

Sakiet, jūs varat tad varbūt kādu spriedumu no Eiropas Cilvēktiesību tiesas nosaukt, kurā būtu atzīts, ka tiesneša iesniegts protests ir pieļaujams principā. varat kādu spriedumu nosaukt, kur būtu protests... pateikts, ka valsts amatpersona, konkrētajā gadījumā Augstākās tiesas tiesnesis, iesniedz protestu un tas atbilst tiesībām uz taisnīgu tiesu.

L. Medina.

Šādu spriedumu es jums nevaru nosaukt tieši šobrīd.

D. Škutāns.

Un sakiet... Tieslietu ministrija varbūt sadarbībā ar Saeimu... ir kādreiz analizējusi šos Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus un ir apzinājusi, ka ir problēmas citās valstīs konstatētas ar protestiem... Ukrainā, Krievijā...? Ir bijusi tāda diskusija likumdevēja... iniciatora un likumdevēja līmenī, ka šis protestu institūts tik un tā ir saglabājams Latvijā?

L. Medina.

Kā es arī atbildēju uz Satversmes tiesas tiesneša jautājumu, diskusijas par to, ka protestu institūts būtu Latvijā atceļams, vismaz man zināmā... kopš es strādāju Tieslietu ministrijā, šāda diskusiju nav bijusi, ka būtu pilnībā atceļams protestu institūts.

D. Škutāns.

Es gribētu pavaicāt par tiesisko paļāvību, ko Saeimas pārstāvis arī teica, ka šīm personām, kas ir lūgušas Senāta departamenta vadītājam iesniegt protestu, ka viņām ir tiesības, ka šis protests tiks virzīts uz priekšu un tiks izskatīts pēc būtības... Bet Latvijas Civilprocesa likums taču paredz, ka šo protestu var atsaukt viņa iesniedzējs, neatkarīgi kādu iemeslu dēļ pēc savas vēlēšanās, neko nemotivējot, neko paskaidrojot... Tad šādā situācijā, kad šo procedūru Senāta departamenta priekšsēdētājs pats uzsāk un pats var pārtraukt jebkurā brīdī, piemēram, varbūt apzinoties, ka ir problēma ar Eiropas Cilvēktiesību konvenciju... Vai jūs uzskatāt arī, ka personām, kas lūdza protestu, tiešām ir tiesiskā paļāvība, ka šai protesta procedūrai ir jānonāk līdz Senāta spriedumam?

L. Medina.

Personai nevar rasties tiesiskā paļāvība, ka viņas iesniegums nonāks līdz Senāta lēmumam. Personai ir tiesiskā paļāvība, ka viņas iesniegumu izskatīs atbilstoši likumam. Un, ja būs pamats, tiks iesniegts arī tālāk protests, kuru tālāk skatīs attiecīgi rīcības sēdē. Uz likuma noteikto procedūru, ka šādā veidā virzīsies viņa iesniegums uz priekšu un līdz ar to Saeimai, risinot jautājumu un pārskatot kompetences, ir jāņem vērā un jārespektē šī te līdz šim pastāvošā situācija. Un tā nebūt nav pirmā reize, kad Saeima ir izvēlējusies risinājumu, ka mainot kompetenci vai mainot kārtību, jau iesāktās lietas tiek pabeigtas pēc vecās, līdz tam spēkā esošās bijušās procedūras. Un tas arī ir šis veids, kādā Saeima to ir risinājusi.

D. Škutāns.

Pēdējais jautājums. Šodien ir daudz runāts par to, ka protesta lūdzējiem ir tiesības un ka viņi ir aizskarti. Tajā pašā laikā arī mēs pārstāvam četras personas un mēs šeit runājam par to, ka mums ir aizskartas pamattiesības, tiesības uz taisnīgu tiesu. Saeimas pārstāvis šodien, man tā šķita, argumentēja, ka mūsu pamattiesību aizskārums nebūtu stādāms nekādi augstāk, kā šo protestu lūdzēju tiesības sagaidīt, ka protests tiks novests līdz Senāta spriedumam. Tieslietu ministrija arī uzskata, ka līdzsvarojot mūsu aizskartās tiesības, pamattiesības, būtu priekšroka dodama tiem ļaudīm, kas vēlējas protestu panākt nevis mums, kad ir runa par pamattiesību aizskārumu.

L. Medina.

Tieslietu ministrija šajā gadījumā, varbūt neizvērtējot ļoti individuāli šo gadījumu, uzskata, ka priekšroka būtu dodama taisnīgam tiesas spriedumam un procedūrai, kas ļauj novērst iespējami pieļautās tiesas kļūdas. Un tāpēc arī ir tādos gadījumos, kad pastāv šaubas par to, kasācijas tiesvedības kārtībā šādas lietas tiek izskatītas. Un šajā gadījumā jautājums ir par to, ka tiesas sistēmas ietvaros tiek pārskatīts un lemts par to, kādam ir jābūt taisnīgam tiesas nolēmumam. Un tam ir dodama priekšroka.

D. Škutāns.

Ja drīkst, tad varbūt pēdējo...

Sakiet, kā tad tā sanāk, ka Latvijas Pirmās republikas laikā... pirmskara republikas laikā bija šī privātpersonas pieteikuma procedūra un mēs redzam, ka Eiropas Rietumu daļā šāda te protesta procedūra nav zināma un Ukraina ir no viņas atteikusies un arī Krievija ir atteikusies no amatpersonu procedūras. Kāpēc tā sanāk? Ar ko jūs to skaidrojat, ka Latvija arvien vēl, kas sevi sauc par demokrātisku un tiesisku valsti, tik un tā uzskata, ka protestu procedūra ir saglabājama. Kāpēc nevar būt tā, kā bija pirmskara Latvijā, piemēram? Pirmskara Latvijā arī droši vien cilvēki daudz tiesājās un sūdzējās, bet pirmskara Latvijā tas bija iespējams. Kāpēc jūs uzskatāt, ka nevar būt tāpat atkal? Ja reiz Satversmi varēja atjaunot, varbūt var arī atjaunot šādu...?

L. Medina.

Man šķiet, tas mazliet... retorisks jautājums. Droši vien, ka mēs nevaram pārcelt pirmskara Latvijas apstākļus uz šodienas situāciju. Un pateikt, kāpēc nevar būt pirmskara civilprocess šodien... nu, es jums to tiešām divās minūtēs nekādi nevarēšu pateikt.

D. Škutāns.

Paldies.

G. Kūtris.

Es atvainojos, man jums ir precizējošs jautājums. Jūsu viedoklis... pēc uzdotajiem jautājumiem... ja šobrīd lietu skatīs Senāts... Jūs uzskatāt, ka šajā lietā tiks aizskartas tiesības uz taisnīgu tiesu?

D. Škutāns.

Jā.

G. Kūtris.

Jums, šķiet, ka Latvijas senatori, izskatot lietu pēc būtības... protestu pēc būtības, lems neobjektīvi un netaisnīgi?

D. Škutāns.

Atbilde ir tāda, ka iesniedzot šo protestu un panākot, ka mēs esam iesaistīti šajā tiesvedībā, tas jau ir tiesību uz taisnīgu tiesu aizskārums. Un pēc tam, protams, nāk procedūra, kādā veidā to skata.

G. Kūtris.

Tajā pašā laikā, ja pieteikumu iesniegtu cilvēki, kā jūs minējāt, pirmskara Latvijas personas iesniegušas... pa tiešo tiesā, tas novērstu šo problēmu un Augstākā tiesa, teiksim, triju tiesnešu sastāvā varētu skatīt šādu pieteikumu.

D. Škutāns.

Es nesaku, ka trīs tiesnešu sastāvā. Iespējams, ka vienpadsmit tiesnešu sastāvā.

G. Kūtris.

Bet tūkstoš lietu... Jūs padomājiet loģiski... Latvijā Senāta noslogojums... cik tiesnešu vajadzētu Senātā?

D. Škutāns.

Tad iespējams, ka ir vairāk nepieciešami senatori, vai kā citādāk tas jautājums ir risināms. Manā izpratnē trīs tiesneši... pieci, septiņi... vai vienpadsmit... nemaina fundamentālo problēmu, kas šeit ir, ka ir valsts amatpersonas iesniegts protests. Ar to pašu ir aizskartas tiesības uz taisnīgu tiesu. Tas, ka šāds protests ir iesniegts un mēs esam pakļauti šai tiesvedībai, ar to pašu ir aizskartas tiesības uz taisnīgu tiesu. Un es, protams, vados no Cilvēktiesību tiesas prakses.

G. Kūtris.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būtu jautājumi Tieslietu ministrijas pārstāvei?

J. Pleps.

Paldies, jautājumu nav.

G. Kūtris.

Paldies jums.

L. Medina.

Paldies.

G. Kūtris.

Tālāk aicinām pieaicināto personu... Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes lektoru Mārci Krūmiņu... Un jūs arī darbojāties Tieslietu ministrijas darba grupā par Civilprocesa likuma grozījumu izstrādi... jā?

M. Krūmiņš.

Tieši tā.

G. Kūtris.

Jūsu viedoklis par šo apstrīdēto normu un attiecīgi radušos situāciju arī par atpakaļejošo spēku.

M. Krūmiņš.

Paldies, godātā tiesa!

Jāsaka, ka iepazīstoties ar to, ko tiesa atsūtīja... ar šo te lēmumu lietā... tad šodien tiesas sēdē es dzirdēju, ka tiešām tika izskatīts daudz plašāk šis jautājums, nekā tas bija lēmumā minēts. Un es domāju, ka tas nav pieļaujams.

Taču ja atļauts izteikt man savas domas... tad es domāju, ka uzraudzības kārtība nav tas pats, kas protesta kārtība. Un šodien es pieteicēja teiktajā saklausīju šo te vienlīdzības zīmi, kas nebūtu nav liekama.

Kas attiecas uz šo te jautājumu, tad jāsaka, ka es gribētu sākt ar Civilprocesa likuma 1. pantu, kas nosaka, ka katrai fiziskai un juridiskai personai ir tiesības uz savu aizskarto tiesību un interešu aizstāvību. Faktiski mēs runājam un kas arī tiesā izskanēja šodien — jautājums par trešajām personām. Mēs runājam vairāk par trešo personu interešu aizsardzību, jo šobrīd... ja pieņemam, ka nepastāvētu protesta kārtība Latvijā, tad kādā veidā trešā persona varētu aizsargāt savas tiesības. Ir tikai faktiski viens veids un tas ir... Civilprocesa likums paredz 74. panta 6. daļa, ka savas tiesības pusēm, kas ir iesaistītas lietā, ir jāizmanto... un pienākumi jāpilda godprātīgi. Tātad, faktiski pusēm ir pienākums ne tikai aizsargāt savas tiesības un izmantot pienākumus, bet arī minēt tās personas, kuru tiesības varētu tikt aizskartas.

Un ja mēs paskatāmies šīs dienas tiesas sēdes procesu, tā no malas vērojot jāsaka, ka es nesaņēmu ļoti daudzas atbildes no pieteikuma iesniedzēju puses, runājot par Ukrainu, Krieviju, vai citām valstīm, jo tika izrauts... man tā šķiet, tika izrauts ārā no konteksta un atdalīts tikai viens šis protesta jautājums, liekot vienlīdzības zīmi ar uzraudzību, saistībā ar visām pārējām tiesībām. Un tā kā tas netika atspoguļots, tad pateikt, kā būtu, ja būtu... es tiesas priekšā neņemos teikt.

Kas attiecas uz jautājumu par tiesību šo te normas maiņu. Tad faktiski... gan likumdevējs, gan arī Tieslietu ministrijas darba grupa saskatīja to, ka faktiski pēc likuma mēs redzam, ka pirms likuma grozīšanas viena un tā pati funkcija bija uzticēta divām neatkarīgām institūcijām — Augstākajai tiesai un Prokuratūrai.

Ņemot vērā to, ka darba grupā un arī Tieslietu ministrija piekrita, ka tāds risinājums varētu būt, ka šī norma tiek mainīta un faktiski nodots tikai vienai institūcijai, kas ir Prokuratūra, likuma grozījumi arī tika virzīti tālāk. Un, kā mēs redzam, ir arī sekmīgi pieņemti.

Kas attiecas uz jautājumu par to, vai pieteikuma iesniedzējs zināja vai nezināja... Godātā tiesa, atļausiet izteikt tikai manu apsvērumu, jo jums ir visas lietas materiāli... taču ja pieteikuma iesniedzējs par šo lietu interesējās, tad es domāju, ka viņam vai nu vajadzēja zināt vai arī viņam bija jāzina tas, ka šī normas grozīšana tiek virzīta tālāk uz... no izpildvaras uz likumdevēju, jo visi dokumenti ir publiski pieejami un visi grozījumi, kas tiek izstrādāti darba grupā, gan virzīti arī tālāk, ir pieejami Ministru kabineta mājaslapā.

Bet nu tas ir tiesas izvērtēšanā, to jūs redziet lietas materiālos, jo, teiksim, neko sīkāk es par šo jautājumu komentēt nevarētu.

Otrs jautājums, kas būtu... jautājums attiecībā uz pārejas noteikumu 63. punktu. Es uzskatu, ka likumdevējs ir rīkojies gan saprātīgi, gan arī ievērojot visu likumā noteikto, jo izvēloties šādu te kārtību, mēs jau šodien arī tiesas procesā dzirdējam, ka pieteicēju pārstāvis apstrīd arī to ka ģenerālprokuroram ir... un arī būtu dodamas tiesības šādu protestu iesniegt.

Tad man uzreiz ir jāsaka, ka šeit gan neizskanēja, teiksim, tieši un arī Tieslietu ministrijas pārstāvis neteica, bet es gribētu... gatavojoties šai lietai es arī paskatījos un paņēmu līdz Prokuratūras likumu. Ja mēs skatāmies Prokuratūras likuma 16. pantu, tad tur ir tieši skaidri un gaiši noteikts 16. panta 1. daļas otrajā punktā, ka persona un valsts tiesību likumīgā aizsardzība, prokurors, var iesniegt šādus protestus, veicot citu personu tiesību likumīgo interešu aizsardzību, kuru ierobežo tās iespējas aizstāvēt savas tiesības. Faktiski trešajai personai, kura nepiedalās procesā, viņai arī ir šīs ierobežotās tiesības. Tā kā ņemot vērā šos apsvērumus, es domāju, ka likumdevējs ir izvēlējis atstāt izskatīšanai tos protestus, kuri jau ir iesniegti vai arī pieteikumu par protesta iesniegšanu tiesai, un tas ir saprātīgi un es arī domāju, ka lietderīgi.

Nākošais, ko es domāju, kas ir jāskata. Un jāsaka, ka arī tiesas sēdē izskanēja tieši šis jautājums. Es arī uzskatu ka svarīgi ir vērtēt jautājumu par laika ierobežojumu protesta iesniegšanai, kas arī ir ļoti būtiski šī te jautājuma izvērtēšanai. Ja pat pieļaujam iespēju, ka tiesa nonāk pie secinājuma, ka pieteikuma iesniegums ir jāapmierina, tad uzreiz jāsaka ir, ka faktiski tiesā ir sagaidāms nākošais pieteikums par to, ka tiek pārkāpts Civilprocesa likuma 1. pants, kas attiecīgi attiecas jau uz Satversmes 92. panta aizskārumu, kas aizskar trešo personu tiesības, ja šāds te pieteikums tiek apmierināts. Tāpēc es domāju, ka tas ir vēl viens arguments, kāpēc pieteikums būtu noraidāms.

Kas attiecas uz citu valstu pieredzi un Eiropas Cilvēktiesas spriedumiem. Protams, mums viņi ir jālasa. Mums, analizējot ir jāņem viņi vērā. Taču pirms es pāreju pie pēdējā punkta, es gribētu teikt, ka es ļoti uzmanīgi vienmēr attiecos uz jautājumiem, kas saistīti ir ar citu valstu likumu konkrētas normas pieminēšanu. Un kāpēc? Pavisam īsa atkāpe.

Tieši tāpēc, ka likums ir jāskata kontekstā vai kopumā viss likums, kā darbojas šis mehānisms. Izraujot vienu mehānismu no konteksta, mēs panākam pilnīgi citu efektu. Un ne man tas godātajai tiesai ir jāstāsta un faktiski tiesa arī to ļoti labi zina, ka šāda situācija faktiski var novest pie pilnīgi pretēja efekta. Tāpēc es domāju, ka ja tiesas sēdē būtu izskanējis un... arī iespējams, ka rakstiskajos paskaidrojumos ir, bet šodien tas tiesas sēdē neizskanēja... no pieteicēju iesniedzēju puses šī motivācija, ka kādā veidā tad veidojās Ukrainā, Krievijā šī situācija, lai nonāktu līdz Eiropas Cilvēktiesību tiesai. Un kā tas viss notika. Tāpēc es neņemtos komentēt.

Attiecībā uz Igaunijas un Lietuvas piemēriem arī jāsaka, ka... ja mēs runājam par Igauniju, tad varbūt tas neattiecas gluži uz lietu, bet viena no lietām, ko igauņi izdarīja, viņi nomainīja ļoti daudz savā tiesu sistēmā pašā sākumā, kas netika izdarīts Latvijā, kur mēs nevaram tieši šo situāciju pārvest uz Latviju. Tāpēc šajā gadījumā tas būtu mans īss komentārs par citu valstu likumiem un šo te normu piemērošanu.

Un pats pēdējais jautājums varbūt, kas attiecas uz šo te modeļa pieminēšanu. Ja mēs runājam par Civilprocesa likumu, kas bija spēkā līdz 1995. gadam, pēc tam 1999. gada jauns faktiski Civilprocesa likums... jāsaka uzreiz, ka Saeimas pārstāvis jau pieminēja, viņš gan vispārīgi norādīja, taču faktiski jāsaka ir uzreiz, ka Civilprocesa likuma mācību grāmatā 225. līdz 226. lapaspusē autori Briģis un Rozenbergs ir norādījuši, ka uzraudzības kārtībā varēja iesniegt arī un lūgt protestus iesniegt tās personas, kurām vispār nebija nekāda juridiskā saikne ar lietu. Viņi uzskatīja, ka tas spriedums ir nepamatots vai netaisns. Un viss. Viņi lūdza iesniegt. Šajā gadījumā Latvijā šāda šī situācija nav un es domāju, ka nav nekāda pamata runāt par šo te jautājumu.

Ne pirms, ne arī pēc Civilprocesa likuma 483. panta grozījumiem šajā... šāda iespēja celt personai, kuras tiesības būtu aizskartas, nav aizskartas.... vispār nepastāvēja.

Kas norādīts... Un otrkārt, pieteicējs pēc būtības ir apstrīdējis tiesnešu objektivitāti, kas arī šodien vairākas reizes izskanēja, sakot, ka Senāta departamenta priekšsēdētājs var radīt spiedienu uz pārējiem senatoriem. Nu, es gribētu teikt, ka Satversmes tiesas spriedumā 2005. gada 15. februārī lietā 2004-19-01 jau faktiski objektivitāte ir pietiekoši daudz iztirzāta. Tāpēc es par to nerunāšu. Vienīgais, gribētu tikai atzīmēt to, ka tiesnesis, pirmkārt, ir pakļauts likumam un nevis kādas citas personas viedoklim un Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs ir administratīvs amats, kas neietekmē tiesas spriešanu tiesas sēžu zālē konkrētajā lietā.

Paldies.

G. Kūtris.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, vai darbojoties Civilprocesa likuma grozījumu izstrādes darba grupā Tieslietu ministrijā jūs esat analizējuši protesta kā tāda pastāvēšanas institūtu vispār?

M. Krūmiņš.

Jāsaka uzreiz, ka tajā brīdī, kad tas tika apspriests darba grupā, es nebiju, jo es darba grupā sāku darboties pirms gada... drusku vairāk. Bet, cik man ir zināms, es esmu iepazinies, tad, protams, šis jautājums tika skatīts. Varbūtās ne tik plašā kontekstā, kā tas tika šodien minēts, bet pie šī jautājuma, protams...

G. Kūtris.

Sakiet, lūdzu, procesuālajās tiesībās, arī konstitucionālajās tiesībās par taisnīgu tiesu mēs bieži pieminām vārdus "šķietamā objektivitāte". Tātad nedrīkstētu būt arī šķietami neobjektīva tiesa. Sakiet, lūdzu, vai situācijā, kad tās pašas iestādes ietvaros priekšsēdētājs iesniedz protestu un savukārt tiesneši šo protestu vērtē... Vai tas nerada, teiksim, šķietamu subjektīvu viedokli, ka tas tomēr nebūs īsti objektīvi?

M. Krūmiņš.

Nu, šajā situācijā es atbildēju tā, ka, ņemot vērā to, ka... protams, tiesas rīcībā... es skatījos pēc pieprasījuma, noteikti Augstākā tiesa ir devusi savu atbildi, bet, cik man ir informācija, tad faktiski šī te lietu sadale notiek automātiski. Un es domāju, ka te nevarētu būt nekāda šķietamā ietekmēšana.

G. Kūtris.

Tiesnešiem ir jautājumi? Vai lietas dalībniekiem ir jautājumi? Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem ir jautājumi pieaicinātajai personai?

D. Škutāns.

Es varbūt vienu. Satversmes tiesā ir saņemta Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja Zigmanta Genca atbilde uz Satversmes tiesas uzaicinājumu. Un 3. punktā Genca kungs faktiski citē to pašu, ko ir teicis arī Bičkoviča kungs kādreiz. Un proti, "lai gan spriežot tiesu tiesnesis ir neatkarīgs un pakļauts tikai likumam, tas, ka protestus izskata senatori, kuri atrodas protesta iesniedzēju, Augstākās tiesas priekšsēdētāja un Civillietu departamenta priekšsēdētāja zināmā organizatoriskā pakļautībā, var radīt nepareizu iespaidu, ka šādā situācijā senatori ir saistīti ar protestos izteiktajiem argumentiem. Jāatzīst, ka divām Augstākās tiesas amatpersonām piešķirtās, bet tagad atceltās ekskluzīvās revīzijas funkcijas pēc būtības bija pretrunā ar likumu "Par tiesu varu", jo Civilprocesa likuma 483. panta norma uzlika pienākumu tiesai iniciēt lietas, kas pašā būtībā ir pretrunā ar tās funkcijām izskatīt jau ierosinātas lietas."

Jautājums ir tāds: vai jums neliekas, ka Augstākā tiesa faktiski arī ir paudusi tādu...

G. Kūtris.

Es atvainojos, precizēsim, bet mēs šobrīd izskatām apstrīdētās normas atbilstību tiesībām uz taisnīgu tiesu. Šeit jautājums... pati Augstākā tiesa ir norādījusi par funkciju pareizu sadali valstī... Tas ir pilnīgi cits jautājums valsts uzbūvē... Kam ir funkcijas iniciēt lietas...

D. Škutāns.

Tieši tā. Izskata lietas, nevis iniciē lietas.

G. Kūtris.

Jā, bet tas, manuprāt, nav saistībā ar tiesībām uz taisnīgu tiesu, bet par pareizu pienākumu sadali starp valsts orgāniem. Labi... es atvainojos... jautājums ir uzdots.

D. Škutāns.

Jautājums ir tāds... Ja reiz Augstākā tiesa ir uzskatījusi, ka pretruna ir likumā "Par tiesu varu"... bet likums "Par tiesu varu" jau principā ir būvēts uz Satversmi... tie paši 91. pants, 92. pants... Vai jūs nesaskatāt, ka viedoklis jau ir autoritatīvi arī pausts, ka šāda protesta funkcija vismaz pavisam noteikti no Augstākās tiesas Senāta priekšsēdētāja puses, ka tas... ka tā ir problēma tiesiskajā sistēmā.

M. Krūmiņš.

Es uz jūsu jautājumu atbildēšu sekojoši. Tā kā jums ir visi lietas materiāli, tad, protams, es būtu ļoti priecīgs, ja es varētu iepazīties ar visiem lietas materiāliem... un pēc tam teikt, kādā kontekstā jūs šo te lasījāt. Jo jāsaprot, ka par funkcionalitāti ja mēs runājam.... un tā tālāk, kas jau tika atzīmēts, tas jau ir Augstākās tiesas viedoklis šajā situācijā. Un darba grupā arī piedalās tiesneši. Tā kā tur nav tikai, teiksim, pārstāvji no Tieslietu ministrijas.

D. Škutāns.

Paldies.

G. Kūtris.

Vai Saeimas pārstāvim būtu kādi jautājumi?

J. Pleps.

Nē. Paldies, jautājumu nebūs.

G. Kūtris.

Paldies, Krūmiņa kungs.

Aicinām savu viedokli paust Universitātes Juridiskās fakultātes doktorantam Martinam Osim. Lūdzu, arī jūs tiek ataicināts paust šo viedokli par apstrīdētajām normām. Kā tad ir ar to aizskārumu un ar atpakaļejošo spēku?

M. Osis.

Paldies, jūsu augstā godība!

Tātad es vēlētos augsti godājamai tiesai sākotnēji tātad paust savu skatījumu un viedokli uz šo te 483. panta saturu pirms grozījumu izdarīšanas tajā un šo te saturu analizēt no vairākiem punktiem.

Tātad, pirmkārt, kāds tad ir šī te panta leģitīmais mērķis un nozīme civilprocesā un Latvijas tiesību sistēmā kopumā.

Šis te leģitīmais mērķis, manuprāt, ir tiesiskuma stiprināšana, tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšana. Un attiecīgi arī jau uz konkrētu tiesību subjektu, tātad, vērsta sistēma, var teikt, mehānisms, kurš pieļauj pie noteiktiem apstākļiem vispār aizstāvēt savas likumā noteiktās tiesības un vispār aizstāvēt jebkādas savas tiesības, kas ir noteiktas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā.

Kādēļ es minēju šādu te konkrētu piemēru, kāpēc vispār par to runāju? Jau pieaicinātā persona Krūmiņa kungs nedaudz ieskicēja trešās personas problemātiku civilprocesā, bet es ar jūsu atļauju nedaudz izvēršīšu šo te jautājumu, jo tam tiešām ir būtiska nozīme.

Un, proti. Atbilstoši Civilprocesa likuma 78. panta regulējumam ir noteikts, ka konkrētajā lietā var vai iestāties vai tikt pieaicināta trešā persona. Šis te regulējums ir pietiekami nemainīgs kopš civilprocesa spēkā stāšanās un profesors Aivars Līcis jau ļoti sen, jau gadus desmit, ja nemaldos, atpakaļ, ir norādījis, ka pastāv problēma mūsu civilprocesā, ka tiesai nav tiesību pieaicināt trešo personu... tātad uzaicināt ņemt dalību konkrētajā tiesas procesā un savukārt lietas dalībniekiem nav pienākuma lūgt tiesu šo te trešo personu pieaicināt.

Attiecīgajā situācijā var rasties konkrēti piemēri, konkrēti gadījumi. Visticamāk, viņi rodas un rodas tā, ka konkrēti puses zina par to, ka ir nepieciešams pieaicināt šo te trešo personu... šo te savu informētību neliek lietā un nelūdz pieaicināt šo te trešo personu. Savukārt tiesa, pat redzot no faktiskajiem apstākļiem, redzot no lietas materiāliem un pēc pieredzes skatoties, redzot šo te faktu, ka ir nepieciešams pieaicināt trešo personu, neko nevar izdarīt. Tātad šī te norma par protesta iesniegšanu kā tāda, kalpo kā mehānisms, kas tieši aizsargā personas tiesības uz taisnīgu tiesu, jo šī te persona, kura pēc tam kaut kādi uzzina par konkrētu nolēmumu, kurš diemžēl ir stājies spēkā, lietā, kurā, šī te persona nav bijusi lietas dalībnieks, bet šis te nolēmums viņu skar vai varētu skart pārskatāmā vai jau pavisam tuvā nākotnē, viņa var vērsties ar lūgumu pie konkrētām trim amatpersonām pirms grozījumu izdarīšanas, šobrīd pie divām amatpersonām pēc grozījumu izdarīšanas, lai mēģinātu aizsargāt savas tiesības un šis te viņu tiesības tikt uzklautiem konkrētā tiesā, kur nolēmums vai pat motīvu daļa vien skar šīs personas intereses... lai viņa varētu realizēt savas tiesības.

Attiecīgajā situācijā šis mehānisms kalpo kā papildus garants, kā papildus iespēja personai aizsargāt savas Satversmē un Civilprocesa likumā jau detalizētāk tātad noteiktās procesuālās tiesības un materiālās tiesības tajā skaitā. Tātad ir papildus mehānisms ar ļoti būtisku nozīmi.

Neraugoties uz to, ka pārsvarā praksē notiek tā, ka šis te institūts, protesta institūts kā tāds tiek realizēts ar to, ka privāto tiesību subjekts, fiziska vai juridiska persona, vērsas ar iesniegumu vai lūgumu pie konkrētas amatpersonas, lai viņa, izmantojot savu autoritāti, savu augsto juridisko kvalifikāciju, izvērtētu situāciju un pieņemtu lēmumu par to, lai vērstos konkrēti jau ar protestu Senātā, pastāv un arī šobrīd ir pastāvējusi pirms grozījumiem un pastāv arī šobrīd iespēja šīm te konkrētajām trim amatpersonām, tātad gadījumā, ja mēs aplūkojam normu pirms grozījumu izdarīšanas un šīm te divām amatpersonām šobrīd... tas ir, pēc grozījumu izdarīšanas... arī pašām pēc savas iniciatīvas vērsties Senātā. Un tā ir viena būtiska nianse, kam es vēlos vērst tiesas uzmanību, jo šis te arguments vēlāk tiks aplūkots kontekstā ar pārejas noteikumu 63. punktu. Tam būs nozīmē... vismaz manā subjektīvā skatījumā.

Attiecīgi šis te leģitīmais mērķis ir nevis ierobežot kāda tiesības uz taisnīgu tiesu, bet tieši sekmēt, lai būtu iespējams ātri, efektīvi un galvenais, vispār, aizsargāt savas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteicēji vairakkārt minēja tādu apsvērumu par to, ka konkrēti šī te norma un šis te mehānisms kā tāds ir vērsts uz to, lai šī te tiesiskā stabilitāte un šī sprieduma stabilitāte tiktu apdraudēta, ka ir problēmas šajā te regulējumā, bet tam nevar piekrist. Un savu viedokli... tātd turpmākajā gaitā šo te argumentāciju izklāstīšu ar tiesas atļauju.

Bet būtiskākais ir tas, ka var secināt, ka ir leģitīmais mērķis, tātd, tiesība uz taisnīgu tiesu aizsardzība.

Tālāk ir leģitīmais mērķis, ko mēs varam redzēt, ka tas ir vērsts uz tiesu sistēmas noslogojuma atvieglošanu. Tātd nav tik liela noslodze konkrētajai tiesai. Jo, ja pastāv situācija, kurā šis te protesta mehānisms nav... vispār kā tāds nepastāv, tātd personai, kuras tiesības vai pienākums pret kādu no lietā esošajām pusēm tātd skar šis te nolēmums, viņai cits nekas neatlika kā teorētiski vērsties tiesā un mēģināt kaut ko panākt caur tiesu civillietas, visticamāk, civillietas ietvaros. Bet šī te konstrukcija ir ļoti, ļoti sarežģīta un es pat nezinu, vai vispār ir iespējams kaut ko panākt attiecībā uz to, ja ir jau konkrēti spēkā stājies tiesas spriedums, ja nav šī te protesta institūta. Par to ir jālemj Satversmes tiesai, tā ir viņas ekskluzīva kompetence. Es vienkārši uzskatu, ka šeit ir jautājums par to, par ko vajadzētu padomāt arī tajā skaitā, iespējams, likumdevējam, jo šī te protesta institūta saglabāšanu tādā formā, kā viņa ir notikusi šobrīd, tā jau ir šī te protesta institūta sašaurināšana. Es uzskatu, ka mums nevajadzētu spriest par to, ka vispār tāds protesta institūts ir vajadzīgs un nepieciešams, bet būtu jāmēģina domāt, kā šo protesta institūtu padarīt vēl efektīvāku.

Kas raksturo vēl šo te konkrēto apstrīdēto normu? Raksturo tas, ka tas ir ne tikai parasts viens filtrs, bet tur ir divi filtri visā sistēmā. Un proti, tātd visaugstākās raudzes juristi, kvalificētākie speciālisti savā jomā, uzsveru, savā jomā, saņem iesniegumu no fiziskās vai juridiskās privāto tiesību personas, un izvērtē šo te konkrētā nolēmuma atbilstību materiāli procesuālajām normām un pieņem kvalificētu lēmumu, ko darīt ar šo te iesniegumu tālāk, vai viņam pievienoties vai attiecīgi saskatīt papildus problēmas šajā nolēmumā un vērsties ar protestu Senātā. Tas ir pirmais filtrs.

Kad šis te pirmais filtrs jau... šis te etaps ir beidzies, ir otrs — rīcības sēdes filtrs. Rīcības sēde vienmēr ir kalpojusi kā filtrs. Tas ir viņas pamatfunkcija.

Tātd ir divi filtri. Un tikai tad Senāts skata šo konkrēto jautājumu jau pēc būtības kasācijas instancē. Šī nianse arī raksturo apstrīdētās normas.

Attiecīgi... es gribētu nedaudz pievērsties šim te šīsdienas tiesas sēdē plaši apskatītajam jautājumam par šo te objektivitātes jautājumu. Vai Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs ar savu autoritāti, savu kvalifikāciju, savu statusu varētu

vai nevarētu iespaidot.. varētu vai nevarētu radīt šaubas par iespaidošanu vai kā savādāk konstruēt šo te ideju... vai šādi te apstākļi varētu kaitēt tiesībām uz taisnīgu tiesu. Viennozīmīgi uzskatu, ka nē. Un par to liecina vairāki apsvērumi.

Pirmkārt, ir jāskatās likums "Par tiesu varu". Attiecīgi 47. un 54. pants, kas nosaka, kādas kvalifikācijas, stāža, pieredzes un citas kvalitatīvas un kvantitatīvas tātad īpašības ir nepieciešamas, lai kļūtu par Augstākās tiesas tiesneša amata kandidātu. Attiecīgi šī te kvalifikācija, šīs te zināšanas un spējas, statuss attiecīgi automātiski jau nozīmē to, ka persona, pirmkārt, ne tikai pieņems augsti kvalificētu nolēmumu vai veiks konkrētu ļoti precīzu un izvērstu analīzi, bet attiecīgi būs tikai likumam padota un būs objektīva un neietekmējama. Attiecīgajā situācijā, ja Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs ir pieņēmis lēmumu un viņš pēc definīcijas ir kvalificēts lēmums par to, ka viņam ir jāvēršas ar protestu, automātiski tas nozīmē, ja iziets, pirmkārt, pirmais filtra posms...

Otrkārt, šī te kvalifikācija no likuma "Par tiesu varu" un specializācija, jo likumā ir rakstīts, ka Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs... Tas nozīmē, ka civillietu speciālists ir pieņēmis šādu lēmumu... Attiecīgi tas nozīmē to, ka šīs te personas tiesības uz taisnīgu tiesu tiks realizētas kvalitatīvi un atbilstoši visaugstākajiem standartiem. Ja mēs varam domāt kaut vai pieļāvuma formā par to, ka pat organizatoriski, ne hierarhiski, bet organizatoriski augstākā amatā esošs senators varētu kaut kādā veidā ietekmēt citus senatorus, es uzskatu, ka nē tā iemesla dēļ, ka ir šī te standarta prakse, ir šī te lietu automātiskā sadales kārtība un nav zināms, kuram senatoram šī te lieta būs jāskata, kuriem trim senatoriem šī lieta būs jāskata. Un attiecīgi šīs te senatoru statuss kā tāds jau ir garants tam, ka šāda ietekme diez vai ir iespējama... Un es pat pieļāvuma formā nedomāju, ka tas tā ir.

Tas attiecībā uz šo te objektivitātes kritēriju, kas tika diezgan plaši un izvērsti runāts dažnedažādās formās... un attiecīgi arī veidos.

Par pārejas noteikumiem. Pārejas noteikumu šīs te 63. punkts nosaka to, ka attiecīgi līdz grozījumu spēkā stāšanās brīdim visas šīs te saņemtās sūdzības ir izskatāmas atbilstoši tai kārtībai, kāda bija noteikta pirms grozījumiem. Un proti, tād šīs te amatpersonas izskata visus saņemtos iesniegumus līdz tam brīdim, tā kā tas bija jādara, pirms bija grozījumi spēkā stājušies. Un šīs te normas esamība vai neesamība neietekmē absolūti neko. Ja šīs te normas nebūtu, tāpat no juridiskās loģikas viedokļa šīm te amatpersonām būtu jādara identiski tas pats, ja arī šie te pārejas noteikumi nebūtu, jo šie te pārejas noteikumi principā ir instrukcija, kā ieviest jauno regulējumu dzīvē. Bet ja pat šīs instrukcijas arī nebūtu, arī tas būtu tikai loģiski, ka konkrētas trīs amatpersonas šos te iesniegumus vērtētu tieši tāpat, kā viņas vērtēja, kad šie te grozījumi nemaz vēl nebija. Attiecīgajā situācijā es neredzu šeit šo te problemātiku attiecībā uz Satversmi... pārejas noteikumu 63.punkta izpratnē.

Visbeidzot. Vēlos vērst uzmanību uz to, ka šīs te arī diskusijas ietvaros par to, kā konkrēti ierosināt kasācijas tiesvedību ar Senāta rīcības sēdes lēmumu, kādas būtu sekas, ja šīs te normas tiktu atzītas par antikonstitucionālām. Manā skatījumā sekas nebūtu nekādas citas, kā vien tas, ka šī te tiesvedība būtu jāturpina, jo tas ir iesākts process un esošais regulējums jau nosaka, ka protestus izskata vispārējā kārtībā, kāda ir kasācijas instancē attiecīgajā situācijā tajā brīdī, kad šīs te Senāta rīcības sēdes lēmums tika pieņemts. Tālāk viss aiziet... šī te procedūra norisinās tieši tā, kā tas norisinātos jebkurā kasācijas tiesvedībā. Un šī te kasācijas tiesvedība, viņai būtu jānorisinās... Tas ir mans skatījums.

Līdz ar to es varu arī savu uzstāšanos un savu viedokli pabeigt. Tas ir viss no manas puses.

G. Kūtris.

Paldies.

No tiesas puses jautājumi būs.

Jūs lietas materiālus nezināt noteikti. Arī Augstākās tiesas iekšējos dokumentus nezināt. Bet šo rīcības sēdi, jeb, kā jūs teicāt, otro filtru, rīcības sēdes sastāvu neveido pēc nejausības principa, bet Senāta priekšsēdētājs norīko, kuri tiesneši būs tie, kas vērtēs viņa protestu. Vai šajā gadījumā jums šķiet, ka viss ir kārtībā?

M. Osis.

Es šeit nesaskatu nekādu problēmu tā iemesla dēļ, ka šī tiesas sistēma... un arī tiesas sistēma jāskata ar valsts izmēriem kontekstā. Nevar skatīt viņus atrauti vienu no otra. Manā skatījumā jebkāda veida... jebkāda skaita vai savādāka mehānisma ieviešana nekādā gadījumā simtprocentu apmērā neizslēgtu pat mazāko šaubu pastāvēšanu par jeb kuru. Jo simtprocentīgi tas absolūti objektīvs nav nekas. Tātad mēs nevaram nonākt absolūtās kategorijās.

Šajā situācijā, ja rīcības sēde organizatoriski tiek noteikta ar Civillietu departamenta priekšsēdētāja lēmumu, es nesaskatu, ka šeit būtu mēģinājums izlasīt vai atlasīt tos senatorus, kuri šo te Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja viedokli atbalstītu obligāti vai vismaz saskatītu nepieciešamību nodot kasācijas instancei izskatīšanai pēc būtības kasācijas kārtībā. Es šeit nesaskatu tādu problemātiku, kas būtu pamats tam, lai atzītu, ka šī te kārtība, ka Civillietu departamenta priekšsēdētājam ir tiesības iesniegt protestu, būtu skatāma kā pretēja 92. panta pirmā teikuma noteikumam.

G. Kūtris.

Vēl viens jautājums. Jūs publikācijās, rakstot par šiem jautājumiem, pamatā analizējat Latvijas situāciju. Sakiet, lūdzu, vai jūs esat saistībā ar to arī pētījis to, ko

jūs šodien varbūt pieminējāt runas sākumā, kā citās valstīs ir iespējams novērst tiesu kļūdas, ja ir stājies spēkā tiesas spriedums?

M. Osis.

Šis te jautājums pārsvarā, cik man ir zināms, ja mēs skatāmies no tāda viedokļa... principā, ja ir spēkā stājies tiesas nolēmums, tad šie mehānismi ir ļoti šauri un ļoti maz... nav plašs loks. Tā kā mums ir šis te protesta institūts un lietas izskatīšana sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, tad Igaunija vispār šādu institūtu nepazīst, to jau arī minēja. Nu un pārējās postsociālisma valstīs, kā pieteicēji... viņiem ļoti patīk un simpatizē šī te pozīcija, runāt tikai uz Austrumiem... varbūt arī uz Rietumiem derētu parunāt... Es pieļauju, ka ir šāds regulējums arī Rietumos. Taču es jums precīzi no galvas nepateikšu konkrētus piemērus, konkrētus mehānismus. Šodien, gatavojoties uz šo te tiesas sēdi paust savu viedokli, es analizēju tikai un vienīgi šīs te normas saturu konkrēti Latvijā.

G. Kūtris.

Tiesnesis Balodis.

K. Balodis.

Man būtu tāds jautājums par kādu 483. panta elementu, kas gan šajā lietā nav apstrīdēts, bet... nu, tā kā šeit tika apspriests arī protests kopumā, un, izmantojot izdevību, es gribētu jums pajautāt, kā jūs vērtējat 483. pantā paredzēto termiņu — 10 gadi? Vai šis ilgums ir uzskatāms par samērīgu? Kā jūs domājat?

M. Osis.

Savā publikācijā par šo te jautājumu, kas gan bija pavisam īss ieskats, tāda maza skice attiecībā uz šo te konkrēto institūtu... Es norādīju un es no savām domām neatkāpjos un savu pozīciju uzturu joprojām. Es uzskatu, ka šī te norma ir.. viņa ir... teiksim tā... iederīga Latvijas Civiltiesību sistēmai. Nu, tas ir vispārējam noilguma termiņam — 10 gadi. Es pieļauju, ka šī te norma tā arī tika radīta un tas, ka ir šis te termiņš 10 gadi... ja mēs rēķinām viņu samērības vai nesamērības aspektā, tad vispārējais šis te noilguma termiņš ir 10 gadi. Protams, ir Civillikumā arī citi pavisam īsi noilguma termiņi dažu mēnešu garumā pat, bet manā skatījumā tur nav problēmu ar šo jautājumu. Tas manā skatījumā... ja nebūtu vispār termiņa, tad mēs varētu runāt, ka šis te institūts ir ar lieliem trūkumiem, bet šī te termiņa ieviešana... es nesaskatu šeit problēmu, jo tur ir vairāki papildus argumenti. Mums ir diemžēl tāda situācija, ka personas par nolēmumiem, kas viņas skar šobrīd vai varētu skart kaut kad potenciāli nākotnē, var nezināt ļoti ilgi... un nevar spert attiecīgus nekādus soļus, jo konkrēts nolēmums var personas skart arī pēc kāda laika perioda. Tā kā tur nevar tik

viennozīmīgi pateikt. Es neuzskatu, ka 10 gadu termiņš būtu pārāk garš. Es domāju, ka... un viņš atbilst vispārējā noilguma termiņam, tad tur viss ir kārtībā.

G. Kūtris.

Tiesnešiem vēl ir kādi jautājumi. Paldies. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem ir kādi jautājumi? Lūdzu!

D. Škutāns.

Vai es pareizi sapratu no jums, ka jūs uzskatāt, ka protestu... kā saka, šīs protestu lietas... viņām arī ir piemērojams nejaušības princips? Ka viņas kaut kā pēc nejaušības principa iekrīt tiem tiesnešiem...

M. Osis.

Ja es pareizi jūs sapratu... nejaušības princips izskatot pēc būtības... tā tad tas sastāvs, kas skatīs pēc būtības šo te procesu...

D. Škutāns.

Nē, nē, nejaušības princips lietu sadalē gan uz rīcības sēdi, gan arī attiecībā uz...

M. Osis.

Uz rīcības sēdi nē. Uz rīcības sēdi ir cits princips.

D. Škutāns.

Un attiecībā uz protesta izskatīšanu pēc būtības?

M. Osis.

Uz protesta izskatīšanu pēc būtības... manā skatījumā... ir šis te...

D. Škutāns.

Nejausības princips...

M. Osis.

Jā.

D. Škutāns.

Es saprotu, ka kolēģim lietas materiālu nav. Bet es lasu Senāta departamenta priekšsēdētāja vēstuli, kas ir adresēta Satversmes tiesai un 2. lapā ir norādīts tā, ka "Civillietu departamenta tiesvedībā ienākušo lietu sadales kārtība tiek noteikta pēc alfabētiskā saraksta, katram senatoram piešķirot savu kārtas numuru. Lietas tiek nodotas izskatīšanai to ienākšanas secībā. Bet izskatīšanas secība lietām ar protestiem tiek noteikta atsevišķi."

M. Osis.

Jūs jau pareizi iesācāt... man nav lietas materiālu, es neesmu lasījis. Līdz ar to es nevarēšu jums komentēt.

D. Škutāns.

Tad ņemot vērā, ka lietu secība lietām ar protestiem tiek noteikta atsevišķi, tad jūs arvien uzskatāt, ka viss ir kārtībā no tās objektivitātes principa? Ka nav tā, kā citā kasācijas tiesvedībā, ka ir kasācijas sūdzības, ka ir nejausības princips, bet šeit konkrēti sanāk tā, ka Senāta departamenta priekšsēdētājs izvēlas gan kas rīcības sēdē būs par tiesnešiem, gan arī kuri tiesneši izskatīs protestu pēc būtības?

M. Osis.

Es nezinu, no kurienes jūs izdarījāt šādu secinājumu...

D. Škutāns.

No šī dokumenta.

M. Osis.

Nu, tas ir noteikti savādāk. Tas nenozīmē, ka izvēlās konkrētus senatorus. Tas ir plašs jautājums... atvērts apzīmējums... Es tā neuzskatu. Es katrā ziņā jūsu pozīcijai par šo te objektivitāti nepiekrītu pēc būtības. Nu, tāds ir mans skatījums.

G. Kūtris.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvis ir kādi jautājumi?

J. Pleps.

Jā, lai būtu precizitāte... es citēšu nevis Augstākās tiesas priekšsēdētāja vēstuli, bet precīzi normu un lietu sadales plānu 2013. gadam, par ko šeit bija tikko iepriekšējais jautājums. Lai Oša kungam būtu iespēja varbūt precizēt iepriekš pausto viedokli.

Tātad 2. punkts. Civillietu departamentā ienākošās lietas tiek nodotas izskatīšanai to ienākšanas secībā. Izskatīšanas secība lietām ar kasācijas sūdzībām (protestiem), lietām ar blakus sūdzībām, lietām ar protestiem Civilprocesa likuma 483. panta kārtībā un pieteikumiem par spriedumu atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem tiek noteikta atsevišķi.

Tāda ir šī tiesību norma, kas tiek piemērota Augstākajā tiesā lietu sadalē.

G. Kūtris.

Tad jums jautājums nav Oša kungam?

J. Pleps.

Vai šīs normas precīzs citāts maina jūsu iepriekš pausto viedokli?

M. Osis.

Nē. Šīs te normas precīzs citāts nemaina manu pozīciju. Attiecībā uz objektivitātes kritērijiem es uzskatu, ka šī te objektivitāte nebūtu pat apšaubāma konkrētajā situācijā un runājot par konkrētu normu. Tāda ir man atbilde uz jūsu jautājumu.

J. Pleps.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

G. Kūtris.

Tiesnešiem ir kādi jautājumi? Paldies, Oša kungs.

Vai ir kādi jautājumi vēl? Man ir viens jautājums pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem. Sakiet, lūdzu, analizējot Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus. Gan attiecībā uz Ukrainu, gan attiecībā uz Krieviju. Es šobrīd nevaru attiecībā uz Rumāniju... Vai jūs pievērsāt uzmanību, ka šie spriedumi ir par regulējumu, kāds ir šo valstu civilprocesa likumos Ukrainā... 2005. gada spriedums, bet tur likumu grozīja 2006. gadā.

D. Škutāns.

Jā, pievērsu.

G. Kūtris.

Krievijā ir 2002. gada grozījumi, spēkā stājās 2003. gadā. Sakiet, lūdzu, vai jūs ievērojāt, ka Krievijā ir jautājums, ka protestus var iesniegt par pirmās instances, otrās instances, kas ir kasācija, un uzraudzības instances nolēmumiem... Latvija no uzraudzības instances kā tādas atteicās 1995. gadā, ja nemaldos, gan civilprocesā, gan kriminālprocesā. Vai šis tomēr uzraudzības protests nedaudz neatšķiras no Latvijas šībrīža uzraudzības protestiem?

D. Škutāns.

Uzmanību pievērsu. Atbilde ir tāda, ka kā saka, kājas tam aug no 1960. gadiem, kad visā Padomju Savienībā tika ieviesta procedūra, ka jebkuras tiesas spriedumu, jebkuru nolēmumu ir iespējams noprotēt, tā ir taisnība... Un Krievijā un Ukrainā šis regulējums, viņš tāds arī bija palicis. Es neapstrīdu, ka Latvijā Civilprocesa likuma ieviešana... runa ir tikai par pirmās instances spēkā nākušu tiesas nolēmumu protestēšanu. Un amatpersonu saraksts arī ir krietni mazāks. Tas nav tā kā Krievijā, kur bija visi prokurori un tiesu priekšsēdētāji un tā...

G. Kūtris.

Latvijā nav vairs tā saucamā uzraudzības instances tiesvedība, kas kā pilnīgi patstāvīga instance kādreiz bija.

D. Škutāns.

Iespējams, bet manā izpratnē pēc būtības nekas nav mainījies. Manā izpratnē ir tā, ka kā amatpersonām bija iespējas padomju laikos protestēt spēkā nākušu tiesas nolēmumus, tādas tiesības viņām arī ir atstātas.

Tas, ka procesuālas nianšes ir pamainījušās, tas nemaina to sakni, to sāli, to būtību, ka valsts amatpersonām tik un tā ir saglabātas tiesības protestēt spriedumus. To var saukt... ka tas ir plēnuma pārskatīšana sakarā ar būtiskiem materiālo un procesuālo tiesību pārkāpumiem, padomju laikos bija tāds pats formulējums, arī bija vajadzīgi būtiski materiāli vai procesuāli tiesību pārkāpumi. Nodaļa varbūt nesaucās "Uzraudzības tiesvedība", bet pēc būtības manā izpratnē nekas nav mainījies. Es piekrītu, ka amatpersonu skaits ir krietni mazāks. Bet tas nemaina faktu, ka viņi ir.

Nemaina arī manā izpratnē neko tas, ka ir tikai par pirmās instances tiesu spriedumiem šie protesti paredzēti. Starp citu, tas varbūt arī ir jautājums par leģitīmo mērķi, kāpēc tikai pirmās instances un kāpēc ne apelācijas un kāpēc ne kasācijas. Bet šis regulējums man ir zināms, ka dažādās valstīs viņš ir dažāds, bet kopumā mēs visi diemžēl nākam no Padomju Savienības sešdesmitajiem gadiem. Un šis regulējums faktiski ir atavisms no tā, kāds bija padomju laikos. Es nesaskatu nekādas būtiskas.. es vispār nesaskatu nekādas atšķirības starp tām, lietām, kas bija Eiropas Cilvēktiesību tiesā gan no Ukrainas, gan no Krievijas, jo sāls ir viena un tā pati.

G. Kūtris.

Bet jūs minējāt, ka pirmskara Latvijas Civilprocesa likums paredzēja iespējas... nesaucās "Uzraudzības"... bet par spēkā stājušos spriedumu tomēr indivīds varēja griezties...

D. Škutāns.

Jā, taisnība.

G. Kūtris.

Varēja, ja? Tātad īsti atavisms tāds galīgs nav...

D. Škutāns.

Atavisms tādā ziņā, ka to dara valsts amatpersona, tiesnesis. Tādā izpratnē Uzraudzības institūts... ja jautājums ir par to, ka Latvijā šobrīd nav nekā, kādā veidā privātpersona citādāk varētu cīnīties par savu aizskarto tiesību aizsardzību, tad sanāk, ka jā... šobrīd nekas tāds nav. Tad ir jautājums, kā problēma tā ir. Vai Saeima ir

slinkojusi desmit gadus jebšu arī viss ir kārtībā... Un manā izpratnē tas ir likumdevēja jautājums.

G. Kūtris.

Bet ja šobrīd šī kārtība... ir dota indivīdam savas aizskartās tiesības tomēr kaut kādā veidā...

D. Škutāns.

Tad sanāk, ka uz pamattiesību rēķina. Tad sanāk, ka uz tiesību uz taisnīgu tiesu un nepieļaujamas ierobežošanas rēķina. Tā sanāk.

G. Kūtris.

Tiesnesis Ķinis vēlas uzdot jautājumu.

U. Ķinis.

Jā... Šeit pieaicinātās personas... gan Mārcis Krūmiņš, gan Martins Osis uzsvēra tieši to jautājumu, ka patiesībā šis protesta institūts ir lielā mērā saistīts ar to, lai aizsargātu trešo personu tiesības lietā. Un kā mēs bieži zinām, tad trešās personas vai nu apzinātu iemeslu dēļ, vai neapzinātu iemeslu dēļ netiek informētas konkrēti par tiesas procesiem vispār... Kā, jūsuprāt, ar citām metodēm var aizsargāt trešo personu tiesības?

D. Škutāns.

Redziet... atbilde uz šo jautājumu man prasa iedziļināties to, kāda ir situācija šodien Latvijas civilprocesā. Un Latvijas civilprocesā ne vispār, bet runā par akcionāru strīdiem. Un par akcionāru strīdiem ir kā reiz arī šī lieta, kas beidzās ar Ventspils tiesas spriedumu. Un Latvijas tiesu izpratne šobrīd ir tāda, ka akcionāru strīdos neviena trešā persona skarta vispār netiek. Šādu viedokli pauž Ventspils tiesa, Kurzemes apgabaltiesa, Rīgas apgabaltiesa.

Mēs esam iztiesājušies piecus-sešus gadus domādami, ka strīdā, kur ir runa par akcionāru sapulcēm, ka protams, taču tās personas, kas ir piedalījušās attiecīgajos notikumos, ka spriedums viņas skar. Jo kā gan var neskart, ja prasība tiek celta pret pašu akciju sabiedrību un tās darbojošās personas, kas tur ir piedalījušās, ka viņas patiesībā nevar nekādi tas skart... jo pēc būtības tiek anulēts tas, kam viņi ir piedalījušies. Mēs arī tā domājam... Un rezultāts ir tāds, ka Latvijas tiesībās šobrīd Civilprocesa likums tiek traktēts tā, ka konkrētā lieta ir starp konkrēto prasītāju un konkrēto atbildētāju un nevienu citu tas skart nevar.

Genca kungs ir paudis viedokli, kas ir pilnīgi pretējs. Genca kungs ir paudis viedokli, ka kaut kādā veidā šīs personas ir tikušas skartas, bet protestā nav pamatots, uz kāda pamata tas ir un kādā veidā tas notiek. Līdz ar to, protams, ka mēs lūdzām...

U. Ķinis.

Es atvainojos, bet es neuzstādīju jums jautājumu tik daudz saistībā ar lietu, bet par cik jūs minējāt šo... esat iesniedzis šo konstitucionāli sūdzību... patiesībā jau šis jautājums faktiski iet ārpus nedaudz konstitucionālās sūdzības robežām... Bet jūs minat to, ka protesta forma neatbilst tiesībām uz taisnīgu tiesu. Nu tad šeit jautājums ir par to, ka, teiksim, kā jūs varat atspēkot to argumentu, ko izvirzīja šīs abas pieaicinātās personas, ka protesta institūts faktiski lielā mērā ir vienīgā iespēja, kā aizsargāt trešo personu tiesības. Un, kāpēc jūs runājat tikai par akcionāru tiesībām šeit? Kāpēc mēs nevaram runāt šeit varbūt par tiesībām, kur varētu skart kaut kādā veidā trešās personas, kuras nav pieaicinātas tiesā? Tādi gadījumu civilpraksē ir pietiekami bieži, kuras vai nu apzināti netiek uzrādītas procesā, vai viņām netiek paziņots par procesu nekā un faktiski viņš nezina nemaz... par tām sekām, kādas var iestāties viņam...

D. Škutāns.

Taisnība. Tāda situācija var būt. Bet manā izpratnē tas ir interpretācijas jautājums vispārējās jurisdikcijas tiesām, ka pamainīsies tiesu prakse vispārējās jurisdikcijas tiesās, kad trešās personas drīzāk tiks pielaistas un nevis netiks pielaistas, tas arī ir institūts, kādā veidā trešajām personām būt informētām par lietām piedalīties. Tā vietā Saeima šobrīd ir gājusi to ceļu, ka jautājumā par trešo personu pieaicināšanu lietā pat nevar iesniegt blakus sūdzību.

U. Ķinis.

Bet varbūt, ka tas tad ir tomēr saistīts ar jautājumu... ja faktiski puses neuzrāda šīs personas, teiksim, nu... tas ir, piemēram, kā vispārīgo tiesību sistēmā... teiksim, ja advokāts neuzrāda vai puses pārstāvji neuzrāda konkrēti visus dokumentus tiesai, kas varētu būt saistīti ar to lietu, tad viņš riskē ar kriminālu atbildību.

D. Škutāns.

Ko es varu atbildēt? Es varu atbildēt tikai to, ka ja trešās personas institūts Latvijas civilprocesā ir paredzēts, gan lietas dalībnieki var prasīt pieaicināt kādu, gan arī šīs pašas trešās personas var startēt iekšā lietā.

G. Kūtris.

Ja viņas zina...

D. Škutāns.

Un tā arī ir atbilde, kādā veidā trešās personas var kaut ko darīt. Ja tas nav pietiekami, tad tas ir tiesību politikas jautājums un jautājums ir, uz kā rēķina to risināt. Vai to risina šobrīd uz mūsu pamattiesību rēķina sakot, ka mums šī protesta procedūra

ir jāpacieš, jo citādāk cilvēkiem nekādu iespēju nav, jebšu arī mēs stādam, kā saka, pamattiesību aizskārums augstāk.

Un tas tad ir jautājums Saeimai, kāpēc Saeima nav ieviesusi papildus regulējumu. Tas ir jautājums vispārējās jurisdikcijas tiesām, kāpēc trešās personas netiek pielaistas lietā, kāpēc Saeima izvēlas veikt tādu grozījumu, ka pat blakus sūdzību par šiem lēmumiem nevar iesniegt.

G. Kūtris.

Iespējams... ja jūs pārstāvētu kādu trešo personu, jūs grieztos Satversmes tiesā, ka jums nav dotas tiesības aizstāvēt savas aizskartās tiesības... Bet jautājums šobrīd ir attiecībā par jūsu konstitucionālajā sūdzībā ierakstīto un apstrīdēto normu. Sakiet lūdzu, ja jūs uzskatāt, ka konkrētajā gadījumā ar normu ir aizskartas pamattiesības uz taisnīgu tiesu, uz objektīvu tiesu... un arī pārejas noteikumi šo situāciju neatrisina, vai jūs redzat kādu risinājumu? Kā jūs uzskatāt... kā šo aizskārums varētu, piemēram, novērst?

D. Škutāns.

Mēs esam izteikuši lūgumu Satversmes tiesai taisīt tādu nolēmumu, lai pamattiesību aizskārums tiktu novērsts. Manā izpratnē pamattiesību aizskārums varētu novērst tas, ka tiesvedība Augstākās tiesas Senātā ir izbeidzama.

G. Kūtris.

Okey. Un jūs saprotat kā jurists arī, ka tiem indivīdiem, kas ir iegājuši kaut kādā procesā, likumā noteiktajā regulējumā ir kaut kāda zināma tiesiska paļāvība un arī man liekas, ka Tieslietu ministrijas pārstāvis vai Tiesībsarga pārstāvis runāja... Pēc būtības Satversmes tiesai tad būtu jāsaka šiem iesniedzējiem, ka ir tiesības griezties vismaz pa tiešo Augstākajā tiesā... Senātā... Vai tad jūs uzskatāt, ka tad būtu garantētas gan jūsu tiesības uz taisnīgu tiesu, gan aizsargāta tiesiskā paļāvība šiem cilvēkiem?

D. Škutāns.

Es uzskatu un es zinu, ka Satversmes tiesa savos nolēmumos gala rezultātā noregulē šo attiecību tā, lai netiktu nevienam nekas aizskarts. Un, ja Satversmes tiesa uzskata, ka tas ir Satversmei atbilstošs risinājums pagaidu vai galīgais, tad manā izpratnē Satversmes tiesa to var arī šādi...

G. Kūtris.

Jūs teicāt, ka indivīda paša griešanās tiesā... tas būtu pieņemama procedūra... ka nebūtu iejaukta amatpersona. *Okey...* pieņemsim, šāds risinājums. Tātad aizskartie akcionāri, trešās personas, lai viņi griežas paši pa tiešo tā, kā viņi vienreiz griežas pie

Augstākās tiesas Senāta departamenta priekšsēdētāja, tagad lai negriežas tur, bet pa tiešo Augstākajā tiesā un prasa uzsākt procesu. Jūs uzskatāt, ka būtu ievērotas gan jūsu tiesības, gan viņu tiesības.

D. Škutāns.

Es nevaru pateikt, ka būtu ievērotas tiesības... es šādā kontekstā par šo jautājumu domājis neesmu. Man ir grūti tagad pāris sekundēs pateikt, kāda būtu tā procedūra, kas samērotu visu tiesības.

G. Kūtris.

Bet jums kā konstitucionālās sūdzības iesniedzējam, vērtējot pamattiesību aizskārumu, ir jāvērtē samērīgums. Jūsu klienta aizskārumus un sabiedrības aizskārumus, kur ietilpst šīs trešās personas...

D. Škutāns.

Nu es varu varbūt pateikt to, ko es teicu tiesas sēdes izskatīšanas sākumā, ka iespējams, ka šajā konkrētajā situācijā, kad Senāta departamenta priekšsēdētājs jau ir izteicies, iespējams, ka tādā gadījumā visiem vienpadsmit senatoriem būtu jālemj jautājums, lai nebūtu nekādu šaubu.

G. Kūtris.

Paldies.

Līdz ar to tiesa paziņo, ka lietas izskatīšana pēc būtības ir pabeigta. Lietas dalībnieki... cik ilgs laiks jums būtu vajadzīgs, lai sagatavotos debatēm orientējoši? Pusstunda?

O. Jonāns.

Mums īpaši nekāda lielā gatavošanās nav nepieciešama.

G. Kūtris.

Paldies.

J. Pleps.

Mums tieši tāpat. Mēs būtu gatavi debatēs uzstāties arīdžan bez gatavošanās pauzes.

G. Kūtris.

Tiesa nolēma izsludināt tiesas sēdē pārtraukumu uz 20 minūtēm, līdz pulksten 15.15.

(Pārtraukums)

G. Kūtris.

Paldies, lūdzu sēdieties.

Tiesa paziņo, ka tiek atklātas tiesas debates.

Kāds ir lietas dalībnieku viedoklis par nepieciešamo laiku jums konkrēti tiesas debatēm?

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem?

D. Škutāns.

5-10 minūtes varbūt. Vairāk nevajadzētu.

G. Kūtris.

Un Saeimas pārstāvim?

J. Pleps.

Es pieļauju, ka man būtu līdzīgs garums.

G. Kūtris.

Lūdzu... tad desmit minūtes vismaz vajadzēs.... Lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvim vārds...

D. Škutāns.

Nevar noliegt, ka jautājums ir diezgan fundamentāls priekš Latvijas tiesiskās sistēmas.

Ar protestu mēs esam dzīvojuši daudzus gadus, nācis tas ir no padomju tiesībām. Un jautājums ir, kā mēs šodien uztveram, saprotam Satversmes saturu. Vai mēs viņu saprotam tā, kā to saprot ļaudis, kas ir pievienojušies Eiropas Cilvēktiesību Konvencijai, vai mēs to saprotam kā citādāk.

Manā izpratnē mums Satversmes 92. pants būtu jāsaprot tieši tāpat, kā to saprot Strasbūrā, Eiropas Cilvēktiesību tiesā, jo es nedz šodien, nedz arī gatavojot konstitucionālo sūdzību neesmu apzinājis nekādus tādus apstākļus, kāpēc Latvijas situācija būtu unikāla un kāpēc cilvēktiesību izpratnē mums būtu jāatkāpjas no izpratnes par tiesībām uz taisnīgu tiesu jeb, precīzāk, par tiesībām uz tiesu tā, kā to paredz Cilvēktiesību Konvencijas 6. pants.

Atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem tajā pašā Rjabih lietā, kas šodien tika citēta, uz nākamajiem spriedumiem, tajā skaitā arī ko es minēju Timotijevičs pret Ukrainu... es izdaru tādu secinājumu, ka valsts amatpersona principā nedrīkst būt apveltīta ar tiesībām iesniegt protestu. Lietā Rjabih, piemēram, 59. punktā spriedumā ir Cilvēktiesību tiesa gājusi tik tālu, ka nospriedusi, ka protesta izlietošanas procedūra kā tāda jau ir pietiekams pamats, lai teiktu, ka ir aizskartas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa šādās situācijās pat savā praksē neiet tālāk un nevērtē, vai pēc tam sekojošā procedūra ir atbildusi tiesībām uz taisnīgu tiesu, vai lietas dalībnieki ir tikuši uzklausti, vai ir bijusi sacīkste. Ir pieticis jau ar to, ka valsts amatpersona iesniedz protestu.

Tādējādi mans vērtējums ir tāds, ka ar protesta iesniegšanu, ko ir izdarījis jau senators Gencs, ir pārkāptas mūsu pamattiesības, mūsu pārstāvamo klientu pamattiesības uz taisnīgu tiesu. Pat ar to pašu protesta iesniegšanu.

Pārējie argumenti ir sekundāri un lielā mērā vienkārši saistīti. Mēs viņus tiesību zinātnē saucam par sekundāriem argumentiem tikai tāpēc vien, ka viņi vēl uzskatāmāk parāda, kāda situācija ir izveidojusies. Tāpēc arī šodien tika runāts par to, ka tas īsti nav Satversmei atbilstoši, ka protesta autors arī pats ietekmē, kādā veidā notiek rīcības sēde, tas, ka protesta autors pats arī nosaka, kuri senatori izskatīs viņa iesniegto protestu, kā arī tas, kādā laikā šis protests tiks iesniegts. Senātā tomēr ir vienpadsmit senatori.

Un, ja mēs runājam kaut vai par šķietamajām objektivitātes problēmām, tad vismaz šķietamā tādā aspektā skatoties neitrālam garāmgājējam no malas, manā izpratnē var pateikt, ka ir bažas par objektivitāti.

Un tas arī ir jau pietiekami, lai pateiktu, ka šī te procedūra... ka viņa neatbilst tiesībai uz taisnīgu tiesu procedūrai. Ja ir vienpadsmit senatori, no kuriem protesta autoram ir iespējams izvēlēties trīs, kurus viņš droši vien zina, jo katram tiesnesim tomēr ir kaut kāda sava tiesību filozofija... vienam patīk dabisko tiesību skola, vienam pozitīvisti, vienam kādi citi autori, viens nosliecās investīciju aizsardzības jomā, cits atkal valsts aizsardzības jomā... Un tāpēc, ja nav nejaušības principa tam, kādā veidā rīcība sēde nonāk pie šī jautājuma lemšanas un kādā veidā šis protests tiek izskatīts, tad manā izpratnē nekādi citādāk nevarētu būt, kā šie jautājumi ir jālemj tādā gadījumā visiem vienpadsmit senatoriem.

Jo tikai tad, kad visi vienpadsmit senatori lemj, tad mēs izslēdzam to, ka departamenta priekšsēdētājs var izvēlēties konkrētus savus kolēģus, kuri to skatīs, jo tad ir vienkārši viss tiesas sastāvs. Un tad ir jau nevis divi senatori “par” un viens “pret” iespējams, lai būtu negatīvs spriedums, bet tad jau ir vajadzīgs lielāks balsu skaits, lai šos jautājumus risinātu. Tas ir praktiski risinājums, kuru es tagad bez jebkādas iedziļināšanās esmu tā apsvēris...

Un bez padziļinātas izpētes man šķiet, ka nav iespējams nekādi citādāk šo situāciju atrisināt, ja Satversmes tiesa nonāk pie secinājuma, ka protestu lūgušo personu tiesības pelna aizsardzību, ka protestu lūgušajām personām ir jābūt kādam tiesību aizsardzības līdzeklim. Nu tad acīmredzot atzīstot, ka ir noticis pamattiesību pārkāpums, bet tajā pašā laikā vērtējot, vai protestu lūgušo personu tiesības bauda aizsardzību un Satversmes tiesai kaut kas šajā sakarā ir jādara, tad mans viedoklis ir

tāds, ka tas, protams, vispirmām kārtām ir tiesību politikas jautājums, kas ir Saeimas kompetencē un Saeimai tas attiecīgi būtu jāievieš.

Bet šī nav pirmā reize, kad Satversmes tiesa šo situāciju var regulēt ar savu nolēmumu. Mums ir bijusi jau viena konstitucionālā sūdzība Satversmes tiesā par prasības nodrošināšanu un toreiz Satversmes tiesa ar savu lēmumu piešķīra atpakaļejošu spēku savam spriedumam, kā rezultātā viens arī no sūdzības iesniedzējiem, "Yelverton Investment", iesniedza blakussūdzību tajā tiesā par tiesas lēmumu un attiecīgi nelikumīgais tiesas lēmums tika atcelts. Tāpēc tas nebūtu nekas neordinārs, ja Satversmes tiesa izvēlētos šādu risinājumu.

Attiecībā par Saeimas argumentiem. Ir tāda sajūta, ka Latvijas Saeima neatšķiras ne ar ko citu no Ukrainas valdības, no Krievijas valdības, jo tie argumenti ir visi tie paši, kas bija Eiropas Cilvēktiesību tiesā. Respektīvi, valdība vienmēr mēģina attaisnot savu rīcību un valdība vienmēr mēģina teikt, ka konkrētajā lietā lietas apstākļi ir citādāki nekā ir Rjabih lietā, nekā citās lietās. Saeimas pārstāvis šodien teica, ka citās lietās protestus esot izskatījušas nevis Augstākās tiesas, bet zemāka līmeņa tiesas un ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa nekad nav lēmusi, ka vai tiešām tas, ka protests nav pieļaujams, ir attiecināms arī uz tādiem gadījumiem, ka Augstākā tiesa izskata šos protestus. Acīmredzot, arguments dodas tajā virzienā, ka Augstākajā tiesā nevar būt absolūti nekādu šaubu par tiesnešu objektivitāti un tie ir augstākās raudzes profesionāļi. Bet es jau jautājumu sesijā arī pieminēju to pašu 2005.gada 8. novembra Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā Timotijevičs pret Ukrainu, kur protestu bija iesniedzis ģenerālprokurors un šo protestu skatīja arī Augstākā tiesa. Un Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir skaidri pateikusi, ka šis nav tas apstāklis, kāpēc Eiropas Cilvēktiesību tiesai būtu jāatkāpjas no principa, ka valsts amatpersonas protestus principā nedrīkst iesniegt. Principā.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa pēc tam ir attīstījusi šo *res judicata* konceptu tādā virzienā, ka protests uzreiz nē, tā ir problēma, bet ja ir privātpersonas pieteikums, pat tad ne visos gadījumos ir iespējams pārskatīt spriedumu. Ir jābūt kam tik fundamentāli nogājušam greizi, lai būtu tiešām tāds kliezošs gadījums un tiesību normu interpretācijas atšķirības. Un viedoklis par tiesību normas interpretāciju atšķirību nav šāds gadījums, kad būtu pārskatāmi spēkā nākuši tiesas nolēmumi.

Bet mēs šo stadiju sasnieguši vēl neesam. Mēs neesam tajā situācijā, ka būtu privātpersonu pieteikumi iestrādāti likumdošanā, uz kuru pamata var pārskatīt spēkā nākušu tiesas nolēmumu. Tāpēc mēs šeit pat nevērtējam, vai ir kaut kas fundamentāli nepareizi vai nav. Mēs esam arvien tajā stadijā, kas bija Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē par Krieviju līdz 2001.-2002. gadam, kad stājās spēkā jaunais regulējums.

Tāpēc pamattēze šajā lietā ir, ka amatpersonas protests kā tāds principā nedrīkst būt. Vēl jo vairāk, ja tas nāk no Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta

priekšsēdētāja, kas organizatoriski pēc tam vada šo te protesta procedūru, izvēlas tiesnešus.

Viss tas, ko Saeima teica, ka likumā tas viss ir iestrādāts caurspīdīgi, ka procedūra ir saprotama, ka ir zināms, kas iesniedz protestu, ka viņu var izskatīt arī mutvārdu procesā... un ka mūsu gadījums ir kāds unikāls iepretim tiem gadījumiem, kas ir Eiropas Cilvēktiesību tiesā jau skatīti, manā izpratnē neiztur kritiku. Tā dara visas valdības, to jau es minēju. Un šeit nav nekas unikāls.

Es neredzu nekādu unikālu Latvijas situāciju, lai mums cilvēktiesību izpratnē būtu pamats atkāpties no šīs te nostājas Cilvēktiesību tiesas praksē, ka tiesnesis protestus nesniedz. Jēga acīmredzot ir tāda, ka ja reiz ir prāvnieki, nu tad paši prāvnieki arī iet un mēģina par savām tiesībām cīnīties. Bet šeit sanāk, ka vienai pusei palīdz valsts amatpersona, oficiāla valsts amatpersona, augsta tiesu varas amatpersona... faktiski palīdzot vienai strīda pusei un nostādot otru strīda pusi neizdevīgākā situācijā. Jo mums sanāk šobrīd kas... ka tie mūsu procesuālie oponenti mūsu tiesvedībā vispārējās jurisdikcijas tiesās... viņi pēc būtības ir iemantojuši šobrīd ļoti ietekmīgu sabiedroto — vienu no ietekmīgākajiem tiesnešiem Latvijā, senatoru, kuram ir iespēja novest šo procesu līdz galam tā, kā viņš ir iecerējis, jo, protams, viņš ir iecerējis, ka tas protests tiks apmierināts. Pretējā gadījumā protests būtu atsaukts, tas nav izdarīts. Tādā gadījumā man nākas secināt, ka senators Gencs šo protestu grib, lai viņš tiktu apmierināts un spriedums tiktu atcelts.

Nesamērīgums un vienādu ieroču nepieejamība izpaužas tajā, ka diemžēl mums nav iespēju aiziet pie līdzvērtīga ranga amatpersonas un varbūt arī saņemt viedokli, ka Ventspils tiesas spriedums nav nelikumīgs, kas līdzsvarotu varbūt šo situāciju.

Tādējādi arī no tāda viedokļa, ka ir jābūt procesuālajam līdzsvaram un vienādu ieroču pieejamībai, mūsaprāt, ir noticis tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpums. Mēs uzskatām, ka ir dibināts pamats Satversmes tiesas spriedumam piešķirt atpakaļejošo spēku, lai šo situāciju likvidētu un tas ir vienīgais veids, kādā šo situāciju likvidēt, jo tiesvedība Senāta iet uz priekšu un tas ir nekas, ka 483. Civilprocesa likuma pants ir zaudējis spēku, attiecībā uz mums nekas nav mainījies. Procedūra Augstākās tiesas Senātā dodas uz priekšu. Vai nu tas ir dēļ Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 63. punkta, vai nu tas ir tāpēc, ka ir tiesiskā paļāvība, tam nav nekādas izšķirošas nozīmes šodien, jo pamatjautājums ir viens — vai ar normas spēka zaudēšanu mums ir izbeigušies visi negatīvie apstākļi no pamattiesību pārkāpšanas. Un atbilde ir — nē. Nav mums beigušies šie apstākļi, jo lieta turpinās.

Vienīgais, kā es redzu šo situāciju var labot, ir piešķirt spriedumam atpakaļejošu spēku. Nu... un kā jau es arī minēju... arī jālīdzsvaro mūsu tiesības ar protestu lūgušo personu tiesībām. Tādā gadījumā mēs esam... drīzāk... acīmredzot Satversmes tiesai ir visa kompetence noregulēt šo situāciju tādējādi, lai būtu ievērota gan tiesiskā paļāvība, gan arī izbeigts mūsu pamattiesību pārkāpums. Iespējams, šis risinājums

varētu būt tāds, ka jautājumu par nodošanu... par šo te Ventspils tiesas sprieduma pārskatīšanu kasācijas kārtībā... iespējams, ka taisām jaunu tiesas sēdi Augstākās tiesas Senātā, kurā piedalās visi senatori, lai izslēgtu dibinātas bažas par neobjektivitāti.

Nekādu citu risinājumu es šobrīd iedomāties nevaru. Acīmredzot, ka tas ir vairāk Saeimas kompetencē, bet citādāk grūti iedomāties, kā varētu samērot šo situāciju, kas ir izraisījusies.

Vienīgi gribu vēl piebilst, ka jautājumā par šo personu tiesību arī aizsardzību un samērojāmību protesta autors vienmēr šo protestu var atsaukt, tās ir viņam likumā noteiktās tiesības. Līdz ar to šeit būtu arī vērtējams jautājums, vai tiešām šīm protestu lūgušajām personām ir tiešām tādas leģitīmas gaidas, ka šī protesta procedūra iet uz priekšu un beidzās tā, kā viņa ir... Manā izpratnē — nē. Ir vajadzīgs tad jauns regulējums. Ja Satversmes tiesa uzskata, ka šim regulējumam ir jānāk jau no Satversmes tiesas, tādā gadījumā par to iespējamo risinājumu es jau esmu arī izteicies. Es uzskatu, ka kategoriski nebūtu akceptējams Saeimas viedoklis un lūgums par tiesvedības izbeigšanu šajā lietā, jo tas būtu manā izpratnē klaji netaisnīgi, jo tad jau Saeima vienmēr varētu grozīt likumus un vienmēr atzīt kādu normu par spēkā neesošu, ieviest jaunu likumu un mēs, protams, visu laiku skrietu pakaļ vilcienam, nezinot, kādā veidā ko Saeima dara... kāds ir tiesību politikas uzstādījums šobrīd un mēs tikai sekotu ar jaunām un jaunām konstitucionālām sūdzībām, kas, protams, nebūtu nedz procesuāli ekonomiski, nedz kā citādi. Bet izbeigt tiesvedību šeit, kā to ir lūgusi Saeima, tas nozīmētu, ka mūsu pamattiesību aizskārums vispār netiek nekur izvērtēts. Un man nav īsti skaidrs, kādā veidā mēs varētu vērsties pret Senāta spriedumu, ar kuru tiktu atcelts Ventspils tiesas spriedums.

Tāpēc man šķiet, ka šī ir vienīgā iespēja, kā novērst pamattiesību aizskārumu. Eiropas Cilvēktiesību konvencijas līmenī Satversmes tiesai ir arī zināms, ka ir iesniegta sūdzība Eiropas Cilvēktiesību tiesā. Latvija ir aicināta sniegt savu viedokli, bet tas ir tīri par Eiropas Cilvēktiesību konvencijas pārkāpumu. Tad Satversmes tiesa ir vienīgā tiesa, kas lemj par Satversmē noteikto pamattiesību pārkāpumu.

Līdz ar to manā izpratnē tiesvedība nebūtu izbeidzama, būtu taisāms spriedums.

Paldies

G. Kūtris.

Paldies.

Tālāk vārds tiesas debatēs tiek dots Saeimas pārstāvim. Lūdzu!

J. Pleps.

Paldies.

Es varu pilnībā pievienoties pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem tajā aspektā, ka šī lieta droši vien patiešām ir interesanta. Šī nav tipiska lieta, kas ir skatāma Satversmes tiesā un šajā lietā ir pietiekami daudz interesantu apstākļu, kuriem jau pieteikuma iesniedzēju pārstāvis debašu runā pieskārs.

Es pieļauju, ka es mēģināšu šo perspektīvi parādīt no Saeimas redzespunkta.

Visupirms. Vēlreiz uzsvēršu, ka Saeima šo normu grozīja nevis tādēļ, ka uzskatīja, ka tā ir antikonstitucionāla, bet tādēļ, ka uzskatīja, ka ir iespējams labāks, precīzāks, labāk darboties spējīgāks procesuālais instruments. Saeimai tādas tiesības ir, Saeima var grozīt normas ne tikai tad, kad uzskata, ka tās ir antikonstitucionālas, bet tad, kad uzskata, ka ir iespēja tās pilnveidot.

Un vēl viens apstāklis, kas šajā punktā būtu ņemams vērā, ir saistīts ar to, ka pastāv legalitātes prezumpcija. Normas ir uzskatāmas par atbilstošām Satversmei, iekams tas nav konstatēts, šajā gadījumā visdrīzāk, ar Satversmes tiesas spriedumu. Līdz ar to pat Saeimas viedoklis vai kādas personas viedoklis, ka šī norma neatbilst Satversmei, neko nenožīmē, iekams Satversmes tiesa to nav konstatējusi pienācīgā procedūrā.

Lai Satversmes tiesa šādu konstatējumu varētu izdarīt, ir nepieciešams, ka pieteikuma iesniedzēji pierāda, kā šajā gadījumā, ir saskatāms šis te Satversmes pārkāpums un Satversmes tiesa, vadoties no lietā izskanējušiem argumentiem, arīdzan pārliecinās, ka patiešām šeit ir pārkāpta Satversme.

Pēc Saeimas ieskata, Saeima sniedza tiesas sēdē argumentāciju, kāpēc šeit šī apstrīdētā norma pēc Saeimas ieskata atbilst Satversmei. Tiesas sēdē izskanējušie pieaicināto personu viedokļi lielā mērā pastiprināja vai pat izvērsa Saeimas argumentāciju daudzos punktos, kas ir vērtējami. Un es patiešām piekrītu, ka šis jautājums ir vērtējams.

Jo Satversmes tiesa šajā gadījumā saskaras ar situāciju, ka ir šķietami bagāta Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse. Patiešām, mēs redzam, ka melnākajās lietās, pieņemsim, tajā lietā, kas tagad izskanēja tiesas sēdes laikā... Timotijevičs pret Ukrainu, kur Eiropas Cilvēktiesību tiesa nevērtēja šos jautājumus... bet tajā brīdī, kad mēs mēģinām iedziļināties konkrētās lietas faktos, kas tajā lietā reāli bija noticis, kura amatpersona bija protestējusi, kāda līmeņa tiesā... mēs pamanām, ka veidojas atšķirības. Un tāpat mēs pamanām, ka ir atšķirības procesuālajā regulējumā. Vai mēs varam atņemt Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietu konkrētos faktus un pateikt, ka tas ir vispārējs princips, kurš ir absolūts? Vai arī mums ir jāveic ļoti komplicēta, rūpīga šī te precedenta analīze, lai pārceļtu un pierādītu, ka viņš ir iederīgs Latvijas tiesību sistēmā tādā veidā, kādā lasījumu piedāvā pieteikuma iesniedzēju pārstāvis, tas acīmredzot ir Satversmes tiesas uzdevums šajā lietā. Pēc Saeimas ieskata Latvijas situācija ir atšķirīga.

Vēršot uzmanību uz to apstākli, ka šajā lietā... it sevišķi ņemot vērā, ka pieteikuma iesniedzēji ir lūguši gan atpakaļejošo spēku, gan pārbaudīt pārejas noteikumu 63. punktu, ir jāvērtē, ka šeit nav tipiska attiecība privātpersona–valsts. Šajā situācijā jau veidojas attiecību trijstūris, kur ir privātpersona, kurai ir bijusi, iespējams, paļāvība uz šo *res judicata*, ir valsts un ir privātpersona, kura ir vērsusies pie Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāja, šis priekšsēdētājs ir protestējis, ir notikusi rīcības sēde, kas ir ierosinājusi kasācijas tiesvedību, un lieta atrodas kasācijas tiesvedības procesuālajā stadijā. Pie tam, valsts ir rīkojusies dažādās personās. Likumdevējs ir paredzējis vispārējo regulējumu, taču attiecīgie lēmumi konkrētajā tiesvedībā ir pieņemti tiesību piemērošanas līmenī, tos ir pieņēmusi tiesu vara. Gan protesta iesniegšana, gan rīcības sēde Senātā, gan kasācijas tiesvedība — tā ir tiesu varas funkcija un šeit darbojas tiesu neatkarības princips.

Tiesībsarga pārstāvis mēģināja modelēt situāciju, ka likumdevējs ar pārejas noteikumiem varēja pateikt, ka neraugoties uz to, ka ir iesniegts protests, neraugoties uz to, ka rīcības sēdē trīs senatori ir teikuši, ka ir pamats ierosināt kasācijas tiesvedību, neraugoties uz to, ka šī kasācijas tiesvedība ir ierosināta, likumdevējs ar pārejas noteikumiem bija tiesīgs izņemt šo lietu no tiesu jurisdikcijas.

Man pastāv dibinātas bažas par to, ka šāds likumdevēja lēmums pavisam noteikti var pārkāpt tiesu neatkarības principu un šāds likumdevēja lēmums aizskartu personu tiesības uz taisnīgu tiesu.

Un tas, ko es kā Saeimas pārstāvis mēģināju minēt savā uzrunā, es vēlreiz akcentēju debatēs. Tā kā ir grozīta norma par vienas amatpersonas tiesībām iesniegt šo protestu, un tā kā šī norma arī patiesībā ir apstrīdēta šajā lietā, tā ir viena procesuālā stadija — tiesības iesniegt protestu. Konkrētā civillietā atrodas pavisam citā procesuālajā stadijā — kasācijas tiesvedībā, jo protests jau ir iesniegts, rīcības sēde ir notikusi. Un lieta tiek sagatavota... kā es saprotu... šeit vēl pastāv strīds, kas īsti civillietā notiek.

Līdz ar to pēc Saeimas ieskata iejaukšanās šajā brīdī būtu iejaukšanās tiesas spriešanā. Jautājums — vai... ja to lemj Satversmes tiesa, vai tas ir savādāk. Es pieļauju, ka tas arī ir jautājums, ko Satversmes tiesai būtu jāvērtē šajā lietā.

Jo šajā gadījumā ir jautājums par šo interešu tiesību svēršanu. No vienas puses ir tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesības uz *res judicata*, kurš nav absolūts, no otras puses — iegūto tiesību aizsardzības princips... no otras puses ir tiesības uz tiesas pieejamību un tiesiskās paļāvības princips, kas arī nav absolūts. Tas ir jālīdzsvaro.

Saeimas piedāvājums par šo līdzsvarojumumu ir atrodams pārejas noteikumu 63. punktā. Patiešām, protesta iesniedzējs var atsaukt savu iesniegto protestu. Civilprocesa likuma to paredz. Bet es pieļauju, ka viena situācija ir tāda, ka protesta iesniedzējs to atsauc, konstatējot, ka, teiksim, pēc lietas materiāliem, ka tur nav izpildījušās tās pazīmes, ko pieprasa likums, un pie tam šajā gadījumā visdrīzāk

arīdzan jau piemērošanas līmenī ir jāvērtē, vai netiek aizskarta tiesiskā palāvība, vai netiek aizskarta pieeja tiesai.

Pavisam cita situācija būtu, ja šādu regulējumu paredzētu likumdevējs. Un patiešām šeit vairākkārt izskanēja arguments, ka tad droši vien mēs varētu sagaidīt otru pusi ar pieteikumu Satversmes tiesā, ka pārejas noteikumu revīzijā likumdevējs ir iejaucies konkrētās lietas izskatīšanā, liedzis tiesai spriest tiesu.

Tas, kas šajā lietā vēl būtu ņemams vērā... ir apstākļi, ka Augstāko tiesu instanču praksē ir raksturīgi vairāki filtri. Arī kasācijas tiesvedības izlemšanā parastajos gadījumos visupirms ir rīcības sēde, kas pārbauda, vai ir pamats ierosināt kasācijas tiesvedību un tikai tad tiek izskatīts. Un ja rīcības sēdē tiek pateikts, ka ir pamats ierosināt kasācijas tiesvedību, tas jau nenozīmē, ka šie senatori, kas ir teikuši, ka ir pamats izskatīt šo lietu, jau principā saka, ka tur patiešām ir kaut kas pārkāpts. Vienkārši tiek konstatēts, ka konkrētajā procesuālajā stadijā izlemjamais jautājums... ka ir pietiekami pārliecinošs un pamatots.

Un šeit lietas materiālos ir atrodams tas dokuments, par ko mēs šeit runājam un diskutējam. Konkrētais protests konkrētajā lietā. Un tas formulējums, kas ir atrodams šā protesta 2. lapaspusē, ir ļoti precīzs un uzrāda šo būtību. Visupirms protesta iesniedzējs norāda, ar kādiem dokumentiem viņš ir iepazinies, personu iesniegums, tam pievienotie materiāli un dokumentu lietas materiāli... un tad ir norādīts: uzskatu, ka atceļams... respektīvi... uzskatu... nevis ir atceļams, nevis ir prettiesisks, bet protesta iesniedzējs ar tiem dokumentiem, kas ir bijuši viņa rīcībā, ir nonācis līdz šādam uzskatam. Un tā tad viņš ir secinājis, ka pēc viņa ieskata piepildās šīs pazīmes un var notikt nākamā stadija.

Līdz ar to pēc Saeimas ieskata... tas, kas ir izskanējis tiesas sēdē, nav grozījis Saeimas lūgumu. Saeima joprojām uztur lūgumu izbeigt tiesvedību lietā, gan ņemot vērā, kas nebūtu būtiskākais, ka šī norma ir grozīta un zaudējusi savu spēku, bet vēl jo vairāk tādēļ ka pastāv citi apstākļi, kas varētu būt par šķērslī tiesvedībai. Un es jau minēju... ka šie apstākļi... tas, ka vispirms šī lieta nav izspriesta Augstākajā tiesā. Šajā lietā mēs jau vairākkārt pieskāramies konkrētajai civillietai. Līdz ar to pastāv apstākļi, ka šajā lietā varētu tikt nodibināti fakti, par kuriem jālemj ir Augstākās tiesas tiesvedībā, pastāv iespēja, ka šīs tiesas nolēmums varētu liegt Augstākajai tiesai jurisdikciju konkrētajā lietā... teiksim, kas varētu radīt zināmas sekas ar citu personu tiesībām aizsargāt savas tiesības... Un lielā mērā tas bažas, kas ir izskanējušas tiesas sēdē, lielā mērā neliecina, ka tās nevarētu novērst pienācīgas normas piemērošanas gaitā. Jo Civilprocesa likums pieļauj dažādus rīcības modeļus un visupirms, ja mēs runājam par objektivitāti, ir jāņem vērā, ka vispirms ir procesuālais regulējums, kas ir priekšrakstīts. Tieši tāpat pastāv lietu sadale. Pastāv tiesnešu neatkarības garantijas, kurām Augstākajā tiesā ir jābūt pietiekami pārliecinošām un nostiprinātām. Lieta tiek

skatīta koleģiālā sastāvā. Pat šaubas par kāda tiesneša vienpersonisko viedokli koleģiālā sastāvā tiek mazinātas.

Un kas vēl svarīgi... uzsvērt, ka Augstākā tiesa vēl tikai lems šo lietu. Šī tiesvedība, kas notiek šodien Satversmes tiesā, jau patiesībā varētu radīt zināmu spiedienu uz Augstākās tiesas sastāvu, lemjot lietu, kas šeit tiek diskutēts — būs Augstākā tiesa objektīva vai nebūs Augstākā tiesa objektīva. Satversmes tiesas tiesvedībai tiek pievērsta liela uzmanība.

Tieši tāpat arī jebkura lieta Eiropas Cilvēktiesību tiesā izskan un var radīt zināmu ietekmi uz tiesas spriešanu.

Un tādēļ Saeima lūdz šajā lietā tiesvedību izbeigt, jo vispirms Augstākajai tiesai ir jālemj un tad, ja pieteikuma iesniedzēji uzskatīs, ka Augstākās tiesas lēmums joprojām ir aizskāris un nav novērsis šīs te šaubas, jo tie varianti, kas izskanēja, ka ir saudzējošāki līdzekļi, viņus Augstākā tiesa var nodrošināt Civilprocesa likuma regulējumu ietvaros... un tā kā lietā tiesvedība tiek izbeigta, tad pieteikuma iesniedzēji var atkārtoti vērsties ar jaunu pieteikumu. Ja Satversmes tiesa šo lietu izspriež pēc būtības, tiek nodibināti fakti, kuri skars lietu, kura vēl nav izspriesta Augstākajā tiesā.

Bet tādēļ es jau minēju, ka šī lieta tādēļ nav vienkārša, bet mēs varam paļauties uz Satversmes tiesas līdzsvarotu lēmumu.

Paldies.

G. Kūtris.

Paldies.

Pasludinu, ka tiesas debates ir slēgtas.

Vai lietas dalībniekiem ir vēlēšanās teikt repliku? Pieteikuma iesniedzēja pārstāvim.

D. Škutāns.

Minūti tikai.

G. Kūtris.

Lūdzu! Replika par to, ka ir skanējis tiesu debatēs.

D. Škutāns.

Jā... mēs sagaidījām, ka Saeima šādu argumentu izvirzīs, ka 483. panta Civilprocesa likuma stadija ir jau garām, ka protests ir jau iesniegts un mēs esam nokavējuši. Tieši tāpēc mēs apstrīdējām arī citas tiesību normas, tās, kuras reglamentē šobrīd, kādā veidā tas process būtu teorētiski skatāms.

Satversmes tiesa lēmumā “Par lietas ierosināšanu” norādīja, ka par šīm tiesību normām sūdzēties mēs nevaram tāpēc, ka tās ir vispārējās tiesību normas, kas

reglamentē kasācijas instances procesu un tāpēc pat ne tik tālu, cik tālu runa ir par protesta procedūru, lietu Satversmes tiesa neierosināja.

Bet tajā pašā laikā Satversmes tiesa savā lēmumā “Par lietas ierosināšanu” tomēr, manā izpratnē, norādīja, ka šie visi jautājumi tiks ņemti vērā, izspriežot jeb izskatot pieteikto konstitucionālo sūdzību. Respektīvi, ka Satversmes tiesa ņems vērā arī tas tiesību normas, kas reglamentē protesta izskatīšanas kārtību, trīs senatoru noteikšanu, laikā un vietā, ko paredz Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs... Līdz ar to manā izpratnē Satversmes tiesa tādā gadījumā jau ir lēmusi, ka šis Saeimas arguments ir nepamatots, ka mēs esam garām tai procesuālajai stadijai, kas ir protestu iesniegšana un Satversmes tiesa tik un tā ņem vērā pārējās tiesību normas un skata visu situāciju kopumā.

Tāpēc, man liekas, ir nekorekti no Saeimas atsaukties uz to, ka tiesvedība ir izbeidzama, jo vilciens ir nokavēts, protests jau ir iesniegts un viss.

Mēs no savas puses izdarījām visu, lai varētu runāt par visām tiesību normām, kas ir... nu... Satversmes tiesa lēma citādāk pie lietas ierosināšanas. Bet man šķiet, ka tik un tā ir ņemama vērā visa situācija. Pretējā gadījumā pamattiesību aizskārumu novērst nevar.

G. Kūtris.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvim ir vēlēšanās teikt repliku?

J. Pleps.

Nē, paldies. Viss ir iepriekš jau izteikts.

G. Kūtris.

Līdz ar to replikas ir izskanējušas. Tiesu debates arī ir beigušās.

Tiesa nolemj, ka spriedums tiks pasludināts 14. maijā, otrdien, pulksten 10.00 šajā zālē.

Līdz ar to šodienas tiesas sēdi pasludinu par slēgtu.

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Elīna Kursiša